

1 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från justitieutskottet

Förste vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2010/11:17 för torsdagen den 20 januari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från justitieutskottet.

2 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:
RiR 2011:3 Oförbrukade forskningsbidrag vid universitet och högskolor

3 § Svar på interpellationerna 2010/11:101, 129 och 135 om rekryteringsproblem och kompetensbrist

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Gunilla Svantorp har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka i dag rådande matchningsproblematik inom vuxenutbildningsområdet och arbetsmarknaden. Ylva Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att näringslivet kan få tag i den kompetens som efterfrågas för att undvika flaskhal-sar i ekonomin och för att arbetslösa med svag utbildningsbakgrund ska ges möjlighet till ny kompetens som kan leda till arbete. Slutligen har Maria Stenberg frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka utbildningen inom bristyrken och för att höja kompetensen hos den svenska arbetskraften.

Kompetensförsörjning rör flera olika politikområden, bland annat arbetsmarknads-, utbildnings- och näringspolitiken. Jag svarar i dag huvudsakligen utifrån de delar som ryms inom arbetsmarknadspolitikens område.

En god kompetensförsörjning innebär att den arbetskraft och den kompetens som behövs inom olika sektorer finns och är anställningsbar. Behoven varierar såväl över tid som mellan olika branscher och olika delar av landet. Att kompetensförsörjningen fungerar är av grundläggande betydelse för vår välfärd.

Det har framkommit bland annat i undersökningar presenterade av Företagarna och Arbetsförmedlingen att det trots en starkt ökande efterfrågan på arbetskraft saknas personer med rätt kompetens inom vissa områden. Vi känner igen detta mönster från tidigare konjunkturvändningar.

Regeringen har under de gångna åren, vilka präglats av svag efterfrågan på arbetskraft, gjort stora satsningar inom utbildningspolitiken för att stärka kompetensen hos arbetskraften, bland annat genom en kvalitetsförstärkning av yrkesutbildningen. Antalet platser på universitet och högskolor samt inom den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen (yrkesvux) har tillfälligt förstärkts under 2009–2011. Vidare har den nya yrkeshögskolan inrättats och antalet utbildningsplatser ökats. En försöksverksamhet med lärlingsutbildning inom gymnasieskolan pågår och kommer att permanentas i den nya gymnasieskolan från hösten 2011. Regeringen fortsätter med kvalitetsförstärkningar av yrkesutbildningen genom att bland annat införa en ny lärlingsutbildning inom den kommunala vuxenutbildningen från och med hösten 2011.

Det är inte görligt att via kortsiktiga politiska beslut ändra kompetensen hos befolkningen. Vad vi däremot kan göra inom arbetsmarknadspolitikerna är att förbättra matchningen och tillvaratagandet av den kompetens som finns.

Arbetsgivare som upplever sig sakna rätt typ av arbetskraft bör kontakta Arbetsförmedlingen. Det finns i många fall kompetens bland de arbetssökande, men det kan krävas ett bredare, fördjupat sökande och en bättre matchning. Detta kan Arbetsförmedlingen bistå med.

Matchningen är Arbetsförmedlingens huvuduppgift och omfattar platsförmedling och arbetsgivarkontakter. Kundundersökningar som genomförts de senaste åren visar att närmare 90 procent av de arbetsgivare som vänt sig till Arbetsförmedlingen för rekryteringshjälp varit nöjda med den hjälp de fått och att de fått tillräckligt med lämpliga sökande för att kunna anställa.

När det gäller de arbetssökande fokuserar Arbetsförmedlingen på att sökaktiviteten ska vara hög och att de sökande bör vara yrkesmässigt och geografiskt rörliga. För den som saknar tydliga formella kvalifikationer ska Arbetsförmedlingen kartlägga och vid behov validera den kompetens och kunskap som den sökande besitter.

Arbetsförmedlingen kan också, när så bedöms lämpligt, besluta om kortare arbetsmarknadsutbildningar inom bristyrken med inriktning mot till exempel tillverkning, transport, bygg och anläggning, vård och omsorg med mera.

Det allvarliga är att det fortfarande, trots en växande efterfrågan på arbetskraft, är svårt för personer med utländsk bakgrund samt för personer med en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga att finna ett jobb. Regeringen följer därför noga utvecklingen och Arbetsförmedlingens arbete inom detta område. Jag vill betona att detta är en fråga som endast kan lösas i samverkan med arbetsgivare och andra aktörer. Det handlar i grunden om hur vi ser på kompetens när den arbetssökande i något avseende skiljer sig från normen.

En annan viktig grupp att fokusera arbetsmarknadspolitiska insatser på är ungdomar, särskilt de som saknar fullständiga betyg. Ungdomar är ofta attraktiva på arbetsmarknaden och finner vanligen en anställning

förhållandevis snabbt. Däremot är utsikterna för ungdomar med ofullständig utbildning mindre goda. Regeringen har därför beslutat om särskilda insatser för att stödja dessa ungdomars återgång till utbildningssystemet och sett till att Arbetsförmedlingen har möjlighet att göra tidiga insatser när så bedöms lämpligt.

Rent generellt gäller att arbetsmarknaden i allt högre grad efterfrågar personer med högre utbildningsnivå i form av en teoretisk utbildning eller yrkesutbildning utöver grundskola. Ökade krav i arbetslivet bekräftar vikten av utbildning. Regeringen lägger därför även fortsättningsvis stor vikt vid utvecklingen inom det ordinarie utbildningsområdet, inte bara vad gäller volymer utan även när det gäller samverkan mellan arbetslivet och utbildningsvärlden, för att därigenom långsiktigt förbättra och säkra vår kompetensförsörjning.

Anf. 2 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret, men jag är inte särskilt nöjd med det.

Senast i går kunde vi läsa en rapport från OECD som säger att långtidsarbetslösheten stiger oroväckande mycket och att arbetslösheten ligger på skyhöga nivåer samtidigt som det anmäls allt fler lediga arbeten. Någoting är helt fel. En del i det som är fel handlar just om det som jag ställde frågan om: matchningen mellan den kompetens som finns i form av arbetslösa människor och den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar.

Ett populärt ord hos statsministern i dessa dagar, och särskilt i partiledardebatten i onsdags, är ordet anställningsbar. Människor måste bli anställningsbara, upprepade han flera gånger. Ja, det kan vi väl alla hålla med om, men frågan är bara hur.

I våra frågor till statsrådet har vi hänvisat till flera olika rapporter som visar att problemet med matchning är stort. Ändå säger statsrådet märkligt nog i sitt svar att 90 procent av de arbetsgivare som vänt sig till Arbetsförmedlingen är nöjda med den hjälp de har fått. Det står i skarp kontrast till den rapport som Svenskt Näringsliv tagit fram, deras årliga rekryteringsenkät, där den del som heter "Att söka men inte finna" visar att vart femte rekryteringsförslag misslyckats både i år och det jämförande året 2007. Att så många som var femte misslyckats även i år med så mycket högre arbetslöshet menar man i rapporten beror på att matchningen inte fungerar. Ändå påstår statsrådet i sitt svar att 90 procent är nöjda med den hjälp de har fått. Det är väldigt märkligt.

Många av åtgärderna i dag syftar till att snabbt få ut de arbetslösa i korta åtgärder. Men rapporter från Arbetsförmedlingen visar att de som sätts i korta åtgärder oftast återvänder till arbetslöshet, eftersom man inte har fått den hjälp som hade behövts för att skapa en egen, varaktig försörjning.

Jag upplever att det i dag finns en stor avgrund mellan arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken, trots att de borde vara grenar på samma träd.

Fru talman! Mycket av statsrådets svar på våra interpellationer handlar om regelrätt utbildning, och det är också viktigt. Men svaret andas mycket att det mesta av ansvaret läggs över på individen: Man får själv se till att välja rätt väg i livet om man vill lyckas.

Arbetsmarknadspolitik är i högsta grad fördelningspolitisk, då den vänder sig i första hand till de arbetslösa och resurssvaga, som kanske inte i första hand ser studielån som den första åtgärden för att förbättra sin ställning på arbetsmarknaden. För att verkligen satsa på dem som behöver åtgärderna bäst behöver man gå från den låga nivån på dagens 3 procent arbetsmarknadsutbildningar och se till att matcha betydligt bättre än vad som görs i dag.

Men tyvärr pratar statsrådet inte alls om arbetsmarknadspolitik i sitt svar utan bara om reguljär utbildningspolitik. Och med de åtgärderna har vi många som riskerar att fastna utanför arbetsmarknaden för lång tid framöver, kanske i hela sina liv. Vi behöver både bra utbildningar och möjligheter till kvalitativt bra arbetsmarknadsutbildningar.

Fru talman! Eftersom jag inte har fått svar på min fråga ställer jag den en gång till: Vilka åtgärder kommer statsrådet att vidta för att säkerställa att företagen har tillgång till personal med den kompetens som de efterfrågar?

Anf. 3 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret, även om det inte var mycket till svar på de angelägna frågor som vi har ställt!

Vi har just nu en väldigt oroande situation på arbetsmarknaden. Trots en uppåtående konjunktur har vi en kvardröjande stor arbetslöshet och en långtidsarbetslöshet som inte minskar. Samtidigt uppger allt fler branscher och arbetsgivare att man inte får tag i kompetent personal.

Nordeas chefsekonom gick i går ut och varnade för överhettning på arbetsmarknaden – redan. Med en arbetslöshet på över 8 procent varnar hon för att Riksbanken måste höja räntan onödigt snabbt för att klara av överhettningsproblemen.

Gunilla Svantorp tog tidigare upp att det redan i våras kom signaler från svenskt näringsliv om att många arbetsgivare har problem att klara sina rekryteringar och därför inte kan växa i den takt som de skulle vilja. Frågan är alltså i högsta grad aktuell. Men regeringen och arbetsmarknadsministern avstår från att svara på frågan om vad man tänker göra utan hänvisar till vad man har gjort tidigare, och det är inte mycket.

Vi socialdemokrater har varit tydliga med vad man bör göra, och det är tre prioriteringar. Det är utbildning, utbildning och utbildning.

Det handlar om en kvalitetshöjning i skolan, så att vi vänder den trend som vi nu har med ett fritt fall när det gäller kunskaperna i skolan. Det är allt fler som lämnar grundskolan och gymnasieskolan med otillräckliga kunskaper, vilket är ett oerhört stort problem på arbetsmarknaden.

Det andra handlar om utbildning för omställning. Vi vill ha stora satsningar på vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Det handlar om möjligheten att byta spår i livet, att söka sig till en annan bransch och att skaffa sig den kompetens som krävs för att man ska kunna få jobb.

Det tredje handlar om högskoleutbildning, spetsutbildning och forskningssamarbete med näringslivet, så att vi också kan utveckla nya och varaktiga jobb i vårt land.

Arbetsmarknadsministern påstår att den borgerliga regeringen har gjort stora satsningar på utbildningen. Det är inte sant. Tvärtom har vi en

situation där vi har färre platser i arbetsmarknadsutbildningen än vad vi hade innan lågkonjunkturen slog till. Detta är en av de punkter där regeringen har fått allra mest kritik. Också när det gäller regeringens eget expertorgan, Finanspolitiska rådet, är en av huvudpunkterna i kritiken mot regeringens sätt att hantera krisen att man så hårdnackat väljer bort att satsa på kvalificerade insatser och arbetsmarknadsutbildning. Det är en av de åtgärder som man vet fungerar väl.

När det gäller vuxenutbildningen är det en radikal minskning av antalet platser jämfört med vad som gällde före lågkonjunkturen. Och jämför man med vad den socialdemokratiska regeringen gjorde under förra krisen, på 90-talet, är det här bara en droppe i havet när det gäller satsningar på vuxenutbildning.

När det gäller högskoleplatserna är det i förhållande till ungdomskullarnas storlek en minskning. Det är alltså svårare för ungdomar att komma in på högskolan, eftersom ungdomskullarna faktiskt har blivit större. Det är alltså inte sant att regeringen har gjort stora satsningar på utbildningen.

Det är regeringen som bär hela ansvaret för den situation som vi nu har och som jag tyvärr tror snabbt kommer att förvärras med risk för överhettning och bristproblem på arbetsmarknaden. Det är allvarligt att arbetsmarknadsministern här i riksdagen inte har några förslag om hur hon ska hantera den situationen.

Det enda som ministern säger, som det är värt att fästa någon vikt vid, är att det är viktigt att ungdomar som inte har gymnasieutbildning ska få den kompetensen. Ja, där delar jag regeringens uppfattning. Och jag skulle vilja avsluta med att ställa en fråga. TCO presenterade före jul en rapport med förslag om en särskild utbildningsgaranti för ungdomar under 25. Hur ser arbetsmarknadsministern på det förslaget?

Anf. 4 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Även jag ska för artighetens skull tacka ministern för svaret på min interpellation, även om jag kanske inte riktigt tycker att innehåll, vinklar och regionala skillnader kommer till sin rätt när debatter slås ihop på det här sättet.

Nåja, valet att göra så här var i alla fall inte mitt, och ämnet är allt för viktigt för att jag ska ägna mig åt formalia.

Min ingång i debatten handlar om det tudelade Sverige. Det är ett tudelat Sverige på alltför många områden i dag och för alltför många människor. Den här debatten handlar om hur den arbetskraft som finns ska bli kompetent och hur människor ska kunna rustas för att bli anställningsbara. Det är det som den borgerliga regeringen, med statsrådet Hillevi Engström, har ansvaret för, att rusta och se till att människor blir anställningsbara och kan ta de nya jobben och få chanser i utbildningssystemet.

Jag bor som jag bor, i Norrbottens inland. Internationaliseringen och globaliseringen och även den lokala tillväxten präglar Sverige och Norrbotten och även min lilla hemkommun Arjeplog, men bara under halva delen av året. Hos oss är nämligen vintermånaderna väldigt hektiska. Mycket kompetens ska sökas och kanske finnas.

Vi söker erfarna och kunniga testförare, ingenjörer, servicepersonal, väktare, förare av tunga fordon, serveringspersonal, hotellpersonal och så vidare. Det är ett litet samhälle i Norrlands inland som ska ställa om, byta

inriktning och ändra sin kompetens. Omställningsförmågan har för många Arjeplogsbor satts på prov om och om igen, år ut och år in.

Men trots alla människors goda vilja – för det är vad det handlar om, att människor har en god vilja och insikt om att skaffa sig kunskap och kompetens – skiner bristerna igenom och mynnar ut i svårigheter för arbetsgivaren att rekrytera och faktiskt för människor att kunna planera sina liv. Bland annat har de hårdare och mer stelbenta reglerna i a-kassan, som den borgerliga regeringen infört, inneburit större osäkerhet och större otrygghet.

I dag talar den borgerliga regeringens politik om för människor att de dag ett i sin arbetslöshet ska packa ihop och flytta, oavsett var de bor. Följden blir att människor flygs in, jobbar hårt under några få månader och sedan flygs ut igen. Det är inte mycket till regional utveckling eller till samhällsutveckling, i alla fall inte där jag bor.

Det finns ju alltid goda lokala förmågor som tänker större, bredare och bättre än den borgerliga regeringen för att faktiskt råda lite bot på kompetensförsörjningen, bland annat i min hemkommun. Där startade man ett gymnasieprogram med ett riksintag, allt med sikte på framtiden. Och det var höga ambitioner om att förse arbetsmarknaden med den kompetens som krävs för att man ska kunna bidra till tillväxten och se till att det finns jobb för de unga. Det handlar om utbildning för jobb, så att säga, som den borgerliga regeringen brukar prata om. Men nej, nu har Skolverket med den borgerliga regeringens goda minne tagit bort riksintaget. Det innebär att det blir svårare i framtiden att rekrytera och se till att man får kompetens och arbetskraft i inlandet.

Med det här lilla lokala exemplet på hur svårt det kan vara att hitta kompetent personal undrar jag: Vart tog den borgerliga regeringens höga svansföring vägen när det gäller arbetslinjen och kompetensförsörjningen i bland annat den här branschen och kanske framför allt i Norrbottens inland där jag bor?

Anf. 5 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Interpellanterna har väckt viktiga frågor om kompetensförsörjning och matchning. Det här är tveklöst framtidsfrågor för Sverige. I en alltmer globaliserad värld kommer det att vara viktigt att man har en bra utbildning och att vi har en fungerande matchning på arbetsmarknaden.

Sedan kan man ändå inte, fru talman, låta bli att kommentera några av inläggen från interpellanterna.

Det lyfts bland annat fram att den svenska regeringen bär det fulla ansvaret för de problem vi kan ha med skolresultat och annat. Det är möjligt att interpellanten Ylva Johansson kanske skulle visa lite större ödmjukhet. Ylva Johansson var tidigare skolminister, mellan 1994 och 1998. Det var på den tiden då man lade grunden för den flumskola som så kapitalt har misslyckats. Nu ser vi mycket av resultaten och problemen i den svenska skolan.

Där har Alliansen varit tydlig med att vi nu sätter fokus på kunskap igen. Nu sätter vi fokus på mer satsningar på den svenska skolan, och vi kommer på lite längre sikt att kunna bedöma om den politiken har varit lyckad eller inte.

Lite större ödmjukhet tror jag att man kan visa än att säga att det är regeringen som bär det fulla ansvaret för de svenska skolresultaten.

Vidare lyfts det fram att det är viktigt med högskolor och universitet. Det håller jag med om, och aldrig tidigare har så många människor i Sverige gått i högskola och på universitet. Det är fantastiskt bra, men var ärlig och erkänn det också!

Det låter också som att det inte finns några Amsutbildningar för arbetslösa. Låt mig bara påpeka en sak: Vi fyller inte ens i dag upp den kvot av Amsutbildningar som regeringen har avsatt.

Vidare lyfts Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät upp som ett bevis för att regeringens politik inte fungerar och att vi måste ha fler åtgärder. Det är en intressant enkät som visar att vi konstant måste arbeta med matchningen på arbetsmarknaden. Men en av slutsatserna från Svenskt Näringsliv när det gäller enkäten är att det behövs fler privata matchningsaktörer. Man tycker att regeringen inte går fram tillräckligt när det gäller detta.

Det skulle vara intressant om interpellanterna kunde återkomma och ge besked om det är det man menar. Saknas det privata aktörer på matchningsområdet?

Fru talman! Vi står nu i en situation med 46 000 jobb, rapporterar Arbetsförmedlingen under december månad. Det är rekord. Inte på flera decennier har vi haft ett sådant bra läge. Nu är det alltså oerhört viktigt att vi har en bra matchning, och då är jag väldigt glad över att vi har ett bra stöd med många coacher som kan hjälpa människor att hitta dessa jobb, vilket är oerhört centralt.

Det intressanta är att oppositionen fortfarande står fast vid att dessa coacher inte behövs. De ska bort, för de är onödiga. Det har jag väldigt svårt att förstå. Det kanske kan vara ett område som skulle kräva lite politikförnyelse.

Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern. I det läge vi har nu, då vi ser att så pass många nya jobb är på framväxt, att vi har ordning och reda i de svenska statsfinanserna och att våra tillväxttal placerar oss i tåtklungan i världen, på vilket sätt kommer arbetsmarknadsministern att fortsätta säkerställa att människor kan få mer hjälp av olika aktörer?

Arbetsförmedlingen ska vara ett stöd, men hur kan arbetsmarknadsministern fortsätta se till att man kan få stöd från olika aktörer? Jag tror nämligen att vi nu behöver vara många som hjälper till och letar upp alla de jobb som finns och som arbetslösa behöver.

Anf. 6 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Tack till interpellanterna för angelägna frågor! Kompetensförsörjningen är otroligt viktig för Sverige och Sveriges framtid.

Jag skulle vilja ta upp några frågor när det gäller just arbetsmarknadsutbildning, för det är ju mycket det som oppositionen fokuserar på. Jag har tittat närmare på hur många som faktiskt deltar i arbetsmarknadsutbildning. Det tycks som att oppositionen inte har riktigt koll på de siffrorna.

När man tittar på dem som är inom jobb- och utvecklingsgarantin ser man att där finns 13 900 personer som skrevs in i arbetsmarknadsutbildning förra året. Utanför garantierna var det ännu fler – 16 660 personer. Totalt skrevs alltså 30 000 personer in i arbetsmarknadsutbildningen.

När det gäller den förberedande utbildningen skrevs 11 300 personer in som var i garantierna. Utanför garantierna var det så många som nästan 30 000 personer. Den totala omfattningen av förberedande utbildning och arbetsmarknadsutbildning är alltså 70 800 personer. Det är inte särskilt lite.

Bland annat Småföretagarna har angett rekryteringsbehov som ett stort problem. 20 procent av arbetsgivarna menar att det finns en brist på kvalificerad arbetskraft inom byggsektorn, tekniska konsultbolag och finansbolag.

Tittar man på Arbetsförmedlingens prognos över områden där det finns brist handlar det om ingenjörer, tekniker, byggsektorn, datakonsulter och kvalificerade yrkesarbetare.

Då är det enligt min uppfattning viktigt att det finns utbildningsplatser inom den reguljära skolutbildningen. De här bristyrkena löser vi inte genom kortare arbetsmarknadsutbildningar. Därför är det oerhört angeläget att det finns stöd för vuxna som vill komma tillbaka och få en utbildning för att kunna växla spår. Därför har vi förstärkt studiebidraget för vuxna som går tillbaka till den reguljära utbildningen.

Det är också viktigt att arbetsmarknadsutbildningen finns kvar inom de yrken där den är lämplig och bra. Vi ska komma ihåg en sak, och det är att de som är bäst på utbildning och kan validera utbildningen är våra reguljära utbildningssystem.

När vi pratar om kompetensbrist är det en fråga till som är oerhört angelägen, och det rör de många utlandsfödda personer som kommer till Sverige och som i dag har en etableringstid på mellan sju och nio år innan de får fotfäste på arbetsmarknaden. Det har gjorts alldeles för lite för att ta till vara de många högskoleutbildade eller yrkeskunniga personer som kommer till Sverige, och där byter vi nu spår. Dessa personer kommer att möta Arbetsförmedlingen och få hjälp att validera sina kunskaper och få en bättre grund att stå på för att påskynda etableringen i samhället och på arbetsmarknaden.

Jag tror att den reformen är helt avgörande och också en nyckel bland flera till att lösa kompetensförsörjningsbristen.

Det handlar också om att parterna måste jobba med att minska fördomar mot personer som är från andra länder och kulturer eller som har funktionshinder. Vi har en väldigt stor outnyttjad resurs i form av kompetenta människor som kommer att kunna bidra till att hjälpa upp den kompetensförsörjningsbrist som vi ser nu kommer när jobben strömmar till.

Som svar på Tomas Tobés relevanta fråga om olika aktörer kan jag säga att jag håller med Tomas Tobé. Det är inte okej att det bara finns en enda stor arbetsförmedling, och det är också därför som vi har gett i uppdrag att utveckla lagen om valfrihetssystem. Det finns en lagstiftning på plats som riksdagen antog i våras, och det är nu upp till Arbetsförmedlingen att utveckla hur den ska kunna komma till användning.

Det är en viktig fråga som jag för en dialog om, för jag tror att vi behöver arbetsförmedlingar som facken eller andra organisationer inom specialismråden gärna kan driva för att hjälpa varje arbetssökande att matchas mot de lediga jobben.

Det finns nämligen en mängd kompetenta personer i Sverige. Låt oss aldrig glömma bort det. Men mer utbildning behövs, och där tycker jag

att Ylva Johansson har en poäng. Vi satsar också otroligt mycket mer på utbildningssystemet än någonsin tidigare.

Prot. 2010/11:45
21 januari

Anf. 7 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Det är många intressanta synpunkter.

Tomas Tobé pratade om Ylva Johanssons tid som skolminister. Jag skulle vilja lyfta fram det som Ylva Johansson kanske gjorde allra bäst under sin tid som skolminister, nämligen Kunskapslyftet som gav hur många människor som helst en ny chans till en ny inriktning i livet. Det skulle också ha varit med när Tomas Tobé pratade om Ylva Johanssons tid som skolminister.

Fru talman! Regeringen går in på sitt femte år, och man kan inte hålla på och skylla på hur det såg ut före 2006 när det gäller utbildningspolitiken. Man får börja ta lite ansvar för det man har gjort under den här tiden.

Det gläder mig att statsrådet i slutet av sitt svar säger att det är viktigt att fokusera arbetsmarknadspolitiska åtgärder på just ungdomarna, men frågan är vad statsrådet lägger i begreppet ”arbetsmarknadspolitiska åtgärder”. Det tycker jag inte riktigt att vi har fått svar på under den här debatten. Är det coachningen som helt avses är vi i så fall många som inte har samma syn på begreppen.

För mig och många med mig är arbetsmarknadspolitiska åtgärder i första hand något som utvecklar individen i fråga och som ger kunskap som gör att man lättare får jobb. Då är kanske inte coachningen det som har visat sig vara mest effektivt, även om Tomas Tobé tog upp det som ett väldigt bra stöd.

Jag undrar hur många Tomas Tobé har varit ute och träffat som har haft stöd av coachning. Jag har varit ute och träffat jättemånga, och den berättelse jag hela tiden får höra är att man träffas var fjortonde dag, man filar på sitt cv, men några jobb eller åtgärder som leder vidare till jobb får man inte.

Jag skulle vilja höra om de goda exempel som Tomas Tobé påstår att han har träffat, för att vara ung, och för all del också äldre, arbetslös i dag och vara hänvisad till en coach som man träffar så kort tid och där den huvudsakliga sysselsättningen är att fila på ett cv leder inte till någonting över huvud taget.

Statsrådet tar också upp yrkesvux i sitt svar. Det är en jätteviktig åtgärd, men senast i går kom rapporter från Skolinspektionen om att de som går på yrkesvux inte får tillräckligt med praktikplatser. Då måste vi ändå ställa oss frågan hur man egentligen följer upp de åtgärder som finns. Man kan inte bara tillsätta och sedan inte vidta åtgärder när det inte fungerar.

Jag var häromveckan på ett lärcenter i Säffle, apropå utlandsföddas problem, som statsrådet tog upp alldeles nyss. På lärcentret i Säffle har man fått pengar från Migrationsverket för att utveckla metoder för att snabbare få ut utlandsfödda i arbete. Man har skapat ett omvårdnadsprogram, SAS, för dem som har svenska som andra språk. Det har fallit väldigt väl ut. Det vore lite spännande att få veta hur statsrådet egentligen gör för att följa upp sådana goda exempel och om man kommer att lägga mer pengar på att följa upp hur man kan sprida sådana goda exempel vidare ut i Sverige.

Svar på
interpellationer

Jag vill ändå slutligen, fru talman, fråga statsrådet om hon avser att arbeta för att fördela arbetsmarknadsresurserna i riktning mot mer av kompetenshöjande åtgärder i stället för mot coaching.

Anf. 8 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! När jag lyssnar på arbetsmarknadsministern hör jag att hon är nöjd med situationen. Det som behöver göras är redan gjort. Vi har väl inga problem på arbetsmarknaden. Är det kanske så att de problem med rekrytering, matchning eller flaskhalsar som finns på arbetsmarknaden kommer att lösa sig själva? Är arbetsmarknadsministern nöjd med att det, trots en så pass stark uppgång på arbetsmarknaden, rinner ut 5 000 nya långtidsarbetslösa personer varje månad i jobb- och utvecklingsgarantin? Är det en situation där det inte krävs några nya åtgärder?

Arbetsmarknadsministern räknar upp hur många personer som deltar i utbildning, och det är ju många. Dess värre är arbetslösheten rekordstor. Över 400 000 människor är arbetslösa, 8,6 procent av arbetskraften. Tyvärr, trots att många människor deltar i utbildning, är det bara en liten bråkdel av dem som är arbetslösa som får en chans att bygga en brygga över till ett annat arbete.

I sitt skriftliga svar säger arbetsmarknadsministern så här: ”Det är inte görligt att via kortsiktiga politiska beslut ändra kompetensen hos befolkningen.” Det är också ett sätt att uttrycka det. Det är klart det inte är det med kortsiktiga beslut. Men det är möjligt och görligt med långsiktiga beslut.

De kompetensproblem som vi nu bara börjar se på arbetsmarknaden kommer att förvärras. Vi har en demografisk utveckling som kommer att göra att färre personer ska försörja fler. Vi kommer att ha brister inom allt fler områden. EU-kommissionen räknar med att 16 miljoner nya jobb för högkompetenta kommer att behövas och att 12 miljoner för lågkompetenta kommer att försvinna. Jag tror inte att prognosen är så mycket annorlunda i Sverige. De demografiska utmaningarna är ju inte kortsiktiga. Dem kan man förutse väldigt långt innan. Trots det väljer regeringen att inte agera. Det är ett ganska fejt svar att säga att det inte är görligt med kortsiktiga beslut.

Jag har noterat att arbetsmarknadsministern inte svarade på min fråga om ungdomarna och TCO:s förslag om en utbildningsgaranti för ungdomar så att de ska få en ny chans.

Jag tänkte ägna min sista minut åt att ge några kommentarer till Tomas Tobé. Tomas Tobé, som är ordförande i riksdagens arbetsmarknadsutskott, är här en strålande företrädare för ”nånannanismen”. Det är tydligen inte regeringen eller regeringspartierna som är ansvariga för att göra någonting åt den situation och de problem vi har på arbetsmarknaden. Det är oppositionen. Vi tar gärna det ansvaret och vi har konkreta förslag på hur man bör göra, men jag tror att det vore lugnande för alla de arbetsgivare och alla de arbetslösa som faktiskt känner en stor oro över utvecklingen om också Tomas Tobé, som ordförande i riksdagens arbetsmarknadsutskott, kunde ta på sig lite ansvar för att göra någonting åt situationen.

Jag vill också säga något om kvaliteten i skolan och min tid som skolminister, eftersom Tomas Tobé säger att vi lade grunden för flumskolan.

Det jag gjorde som skolminister var att föra över förskolan från Socialdepartementet och socialtjänstlagen in i Utbildningsdepartementet, in i skollagen, och att ta fram en egen läroplan för förskolan.

Jag införde kunskapsrelaterade betyg i stället för de relativa.

Vi gjorde storsatsningar på kompetensutveckling av alla lärare. Vi gjorde stora satsningar på matematik och naturvetenskap, och vi genomförde en unikt stor satsning på vuxenutbildning i form av Kunskapslyftet – flumskola! Tänk på vad du säger!

Anf. 9 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Eftersom vi nu skulle ägna tid åt att referera till vad som skedde på 90-talet och kanske något år framåt eller bakåt skulle jag kunna påminna statsrådet om vilka stora nedskärningar den borgerliga regeringen gjorde i vuxenutbildningen och arbetsmarknadsutbildningen i början av förra mandatperioden. Jag skulle kunna ägna tid åt att påminna statsrådet om de otaliga debatter som vi har haft i kammaren där vi har påtalat faran i att inte rusta och ge människor nya och fler chanser i de olika utbildningssystemen.

Ändå tror jag faktiskt att bevisen talar sitt eget språk i dag. Massarbetslösheten har spritt ut sig och långtidsarbetslösheten biter sig fast. Unga människor far ut och in i tillfälliga jobb, och allt fler människor fullständigt rasar in i fas 3. Där hamnar människor i ett näst intill permanent utanförskap. Samtidigt ropar arbetsgivare och företag efter kompetent arbetskraft. Man vill ju anställa.

Jag undrar liksom var logiken finns i allt detta och hur statsrådet Engström tänker agera för att bryta den kompetensbrist som breder ut sig och faktiskt också ge människor som rasat in i fas 3 nya chanser till jobb.

Eftersom vi nu också ägnar oss åt lite sifferexercis kan jag påminna statsrådet om att arbetslösheten faktiskt är 8,6 procent i dag. Men eftersom jag är från Norrbottens inland kan jag säga att siffrorna blir lite lägre.

Det finns en basindustri i det här landet som levererar in pengar till välfärden, bland annat gruvorna och malmen. Under en lång tid har det varit diskussion om att det ska starta en ny gruvbrytning i Pajala. Pajala har en befolkning på 6 000 människor. 6 000 människor bor i Pajala, och här ska vi starta en ny gruva som förhoppningsvis ska ge nya intäkter till välfärdssamhället.

I Pajala, som består av 6 000 invånare, finns det 168 arbetslösa. Endast 9 av de 168 får en arbetsmarknadsutbildning. 125 Pajalabor finns i jobb- och utvecklingsgarantin och 46 personer har rasat in i fas 3. Här ska det nu startas en helt ny gren i basindustrin som är själva ryggraden i vår exportindustri, som ser till att vi har pengar till att bygga upp välfärden. Var finns logiken i det? Var finns den borgerliga regeringens ambitioner att faktiskt se till att basindustrin, som står för så mycket av tillväxten, har kompetent arbetskraft? Det är det jag menar, det finns otroliga regionala skillnader och även lokala.

Jag är fullständigt övertygad om att ministern förstår att utmaningarna är stora, men jag menar att det borde finnas ett nationellt intresse. Det borde finnas ett intresse från statsrådet Engström att se till att det till båda de branscher som jag har pratat om, biltestbranschen under halva året i min hemkommun och gruvindustrin, som är en stor del av basindustrin,

finns arbetskraft som faktiskt kan ta de jobben när de kommer, så att det inte blir så att man flyger in människor och flyger ut dem igen. Det är ingen god utveckling vare sig för samhället eller för Norrbotten i dess helhet.

Det är klart att statsrådet och den borgerliga regeringen har ansvar för att det finns stora brister i kompetensen bland arbetskraften. Man kan inte säga att man är nöjd när arbetslösheten ändå är 8,6 procent – det är ju massarbetslöshet – och människor rasar in i fas 3. De fastnar där och får inte nya chanser, nya möjligheter och möjligheter till utbildning så att de kan komma igen på arbetsmarknaden.

Hur man än vrider och vänder på sig, arbetsmarknadsutskottets ordförande, är det den borgerliga regeringen och den borgerliga politiken som har ansvar för det som sker på svensk arbetsmarknad i dag. Som oppositionspolitiker har jag förslag, men jag är fortfarande i opposition. Det är faktiskt ni som bestämmer. Varsågod och gör något!

Anf. 10 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Nog kan vi gärna ta ansvar för den situation Sverige i dag befinner sig i. Vi skäms inte över att Sverige ligger i topp i världen när det gäller tillväxt. Vi skäms inte över att det finns 46 000 lediga jobb – man talar om rekord – i Sverige. Det är inte siffror vi skäms över, och det är resultatet av ett ansvarstagande för svensk ekonomi och en tydlig arbetslinje.

Det jag däremot pekade på var att det är svårt att få kortsiktiga effekter i skolpolitiken. Det vore förmätet av mig att säga att så fort ett nytt betygssystem är infört senare i år får vi se en temporär höjning av skolresultaten och det är bara Alliansens förtjänst. Sanningen är att skolpolitiken är lite mer långsiktig. Man går nio år i grundskola och tre år i gymnasium. Det kommer att ta tid att utvärdera.

Vi kan däremot se att den tidigare skolpolitiken – den som grunden lades för under 90-talet – har misslyckats. Flera företrädare inom socialdemokratin har erkänt det.

Jag fick en fråga från Gunilla Svantorp om stödet från coacher. Det är en relevant fråga. Fungerar kompletterande coacher? Känner sig deltagarna nöjda?

Där har vi fått ta del av undersökningar i arbetsmarknadsutskottet. Det har visat sig att ungefär fyra av fem av dem som får ett coachstöd är nöjda eller tycker att coachen har gjort ett bra arbete. Ungefär 20 000 personer har tack vare en coach snabbt kommit in i arbete. Det är ett bra resultat.

Sedan ska man vara ärlig och säga att det kan finnas ytterligare bekymmer inom coachsystemet, och det ska vi noga följa upp. Men låt mig vara tydlig med att om det är någon gång vi behöver mycket coachstöd är det nu när 46 000 jobb väntar på arbetslösa människor som vill komma in i en arbetsgemenskap.

Anf. 11 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag begärde ordet när arbetsmarknadsminister Hillevi Engström sade att det förmodligen är facken som kommer att bli arbetsförmedlare i framtiden. Det är kanske sant. Det är kanske facken som ska ta ansvar.

Jag tänkte ge kammaren några exempel från Skellefteå där vi har jobbat med praktikringar. I Västerbotten finns två IF Metall-avdelningar – Norra och Södra Västerbotten. Totalt sett har över 5 000 av våra IF Metall-medlemmar blivit arbetslösa under krisen.

Vi lärde oss att det fanns inga som helst åtgärder att få från samhället för de arbetslösa. Många arbetslösa har funnits i framför allt tillväxtindustrin. De har jobbat kanske 20–30 år med bristande kompetensförsörjning under de sista åren. De har stått vid i stort sett samma maskin utan att få förändrade arbetsuppgifter, och de kommer ut på en arbetsmarknad som de inte är förberedda för.

Tillsammans med Teknikarbetsgivarna i Skellefteå gjorde IF Metall upp om att starta praktikringar där arbetslösa, med bibehållen a-kassa, fick komma ut på de företag som faktiskt fortfarande fungerade och fick lära sig nya arbetsuppgifter. Hillevi Engström har nog en poäng med att det på sikt kanske är fackföreningsrörelsen som får ta över arbetsmarknadspolitiken eftersom det verkar som att regeringen inte klarar av den.

Lite grann är det samma sak i fråga om coacher. Det hjälper inte med en coach om du inte har rätt förarbevis, körkort eller licens eller om du inte kan engelska – som förmodligen arbetsgivaren på din nya arbetsplats kommer att kräva och som förmodligen reglerna på arbetsmarknaden kräver, det vill säga du är tvungen att ha ett visst körkort eller förarbevis. Då hjälper det inte med hur många coacher vi än tillsätter. Då är det bättre med Socialdemokraternas förslag, nämligen att använda pengarna till arbetsmarknadsutbildningar.

Anf. 12 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Välkommen till debatten, Isak From! Det du nämner är bra exempel på samarbete och samverkan. Det är det som är grunden i vår svenska modell.

Jag syftade på att det ska finnas en valfrihet inom arbetsmarknadssystemet. Det ska inte finnas bara en statlig arbetsförmedling. Där kan vi se en mängd aktörer som kommer att växa fram i en framtid. Det här är ett lysande exempel. Det behövs fler goda lokala exempel.

Nej, Ylva Johansson, i fråga om arbetslöshet är jag långt ifrån nöjd. Regeringen är långt ifrån nöjd med arbetslösheten, som enligt arbeidskraftsundersökningen i november var 7,1 procent. Vi är långt ifrån nöjda. Det här är en av de största utmaningarna.

Men jag är nöjd och stolt över det vi har åstadkommit i fråga om att vi faktiskt har resurser och möjlighet att satsa på en aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi satsar nästan 70 miljarder kronor under det här budgetåret på en aktiv arbetsmarknadspolitik. Två tredjedelar av den satsningen går till aktiva åtgärder, till skillnad mot i många andra länder – inte minst inom OECD – där man brukar satsa betydligt mindre på aktiva åtgärder.

Låt mig komma in på vad vi satsar på. Coachning är en liten del i hela sammanhanget. Det finns en palett av åtgärder, men det finns ingen quick fix. Det finns inte heller, som Maria Stenberg tycks tro, en möjlighet att skifta personer som kommer in i arbetskraften från långa sjukskrivningar och utanförskap. Det är inte enkelt att säga att någon kan passa bra i gruvindustrin eller på bilstanläggningen. Det är viktigt att se till varje individs förmåga och ta till vara det personen vill och kan utveckla. Det går inte att skifta fem arbetslösa ingenjörer till att göra något helt annat.

Det är ingen enkel procedur. Vi måste se till individens förutsättningar, hur den lokala arbetsmarknaden ser ut och vilka möjligheter som finns att röra sig geografiskt i landet.

Vi satsar på rehabilitering, arbetspraktik, arbetsträning, arbetsmarknadsutbildning, coachning och matchning. Coachens uppgift är viktig. Alla de som någon gång i livet har haft det lite tufft har haft behov av och känt ett enormt stöd av att ha någon att bolla frågor med. Vad är jag bra på? Vilka är mina förmågor? Vad har jag för möjligheter? Har man varit arbetslös eller sjuk under lång tid tappar man självförtroendet och tron på att man kan och vill.

Jag mötte en person från Piteå som hade fått jobb på Max Hamburgerrestauranger. Han hade fått sitt första jobb vid 32 års ålder. Han sade att det var bättre än att vinna högsta vinsten på Lotto. De frågade efter vad han kunde och fokuserade inte på vad han inte kunde på grund av hans funktionshinder. Det var en solskenshistoria som visar att vi måste ändra fokus och se till varje individ.

Coachning innebär att coacha personer till olika former av verksamheter, till exempel praktik, och att inspirera och motivera personer att utbilda sig. Det är aldrig för sent att söka en kurs, att lära sig mer engelska, att skifta fokus, att komma in på yrkesvux och utbilda sig till ett bristyrke, rörmokare eller snickare eller något annat man är intresserad av.

Allt som skedde under 90-talet var inte helt lysande, inte minst att arbetslösheten bet sig fast. Det försöker vi undvika nu genom våra reformer. Det var en enorm tillväxt i Sverige, men det var också det som kallas jobless growth, det vill säga att det inte skapades några jobb.

Sysselsättningsnivån är nu bättre. Nu är 100 000 fler sysselsatta. Ekonomin vänder stadigt uppåt. OECD säger att den är stark som Pippi Långstrump. Vi är inte nöjda, och alla våra reformer är inte perfekta. Vi måste ständigt förbättra och utveckla oss, men vi är på rätt väg. Det behövs flera delar i arbetsmarknadspolitiken.

Anf. 13 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Det hjälper inte, Tomas Tobé, att ha 46 000 lediga jobb om det inte samtidigt finns kompetenta att anställa till de lediga jobben. Det är om detta vi har ställt frågor i dag och ännu inte fått några svar på.

Tomas Tobé och statsrådet sade att många är nöjda med coachningen. Det är bra. Men Isak From frågade också: Vad gör man om man under coachningen upptäcker att det behövs kompetenshöjande åtgärder, det vill säga när mycket av pengarna till åtgärderna går till coachningen och inte till kompetenshöjande åtgärder?

Jag blir väldigt trött på debatter som handlar om vem som har gjort vad eller inte gjort vad. Jag skulle önska att vi i stället talade om vad vi vill framöver.

Jag har flera personer i min närhet där jag kan se konkreta resultat av en tidigare mycket lyckad arbetsmarknadspolitik. Jag bor i en gränskommun, Årjäng i Värmland. Där vi har en mycket stor befolkning, nästan 1 000 personer av 10 000 invånare, som jobbar i Norge där arbetsmarknaden är betydligt bättre.

Tyvär är det en kommun med låg utbildningsnivå. Men vi har ändå haft en väldigt låg arbetslöshet. Det har berott på att många har gått färdigt sin skola och sedan haft ganska lätt att få jobb. De har varit i väg och haft ett jobb och sedan kommit tillbaka och varit arbetslösa.

De har då upptäckt: Jag behöver en spetsutbildning inom något område. Det kan till exempel vara inom något elprogram, VA eller vad det nu kan vara. Byggsektorn är väldigt vanlig hos oss. De har gått till Arbetsförmedlingen under sin tid som arbetslösa och har fått den påbyggnadsutbildningen.

Så har det varit, men så är det inte just nu. Nu fungerar det inte så. Nu får alla som kommer till Arbetsförmedlingen beskedet: Det finns inga pengar. Det finns pengar till coachning. Men för det de i coachningen kommer på att de behöver finns inga mer pengar. Det är märkligt.

Fru talman! Jag måste ställa min sista fråga till statsrådet. Hur kommer statsrådet att verka för att alla dem som tyvärr har valt fel väg i skolan kommer att bli anställningsbara?

Anf. 14 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är bra att regeringen inte är nöjd med att vi har en arbetslöshet på 8,6 procent och problem med kompetensbrist, arbetsmarknadsministern. Då måste regeringen också agera.

Nu har arbetsmarknadsministern bara haft sin roll i några månader och har kanske lite tid på sig. Men det börjar bli hög tid att agera för att ta hand om de problem som finns på arbetsmarknaden och som såvitt jag förstår kommer att förvärras om vi, som vi hoppas, kommer att ha en fortsatt uppåtående konjunktur. Dessutom kommer ovanpå det demografiska utmaningar som kommer att ställa oss inför svåra kompetensförsörjningsutmaningar.

Gunilla Svantorp tog mycket riktigt upp att det är vackert och bra att vi ska se till de individuella behoven hos varje arbetslös. På den punkten är vi överens. Det vi inte är överens om är att det inte finns tillräckliga resurser i dag för att kunna möta de individuella behoven och kunna rusta människor så att de har möjlighet att ta de nya jobb som kommer.

Jag vill avsluta med att för tredje gången ställa en fråga. TCO tog fram en rapport som var mycket intressant om problemet med ungdomar som inte har tillräcklig kompetens. De har inte bara svårigheter på arbetsmarknaden, som jag tror att arbetsmarknadsministern sade i sitt svar, utan de har en utomordentligt dålig prognos på arbetsmarknaden när de saknar gymnasiekompetens. Med ett helt liv framför sig är det inte bara ett arbetslöshetsproblem utan i allra högsta grad ett utbildningsproblem.

Jag vill återkomma till arbetsmarknadsministern med frågan: Är hon beredd att genomföra en utbildningsgaranti för ungdomar som är under 25 år?

Anf. 15 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Jag tycker inte att det är bra nog när arbetsmarknadsministern står i riksdagens kammare och talar med mild röst om att de som rasat in i fas 3 inte kan gå från det ena jobbet till det andra och att man måste vara lite försiktig och att det måste finnas tid.

Jag vet inte om statsrådet har glömt att ni har försämrat på många områden i a-kassan. Ni har också försämrat för människor att göra omställningar, utan dag ett när du är arbetslös ska du packa ihop och flytta. Det kanske statsrådet inte riktigt kommer ihåg.

De som företräder den borgerliga politiken brukar länge och kärleksfullt beskriva marginaleffekter och inlåsnings effekter av skatter. Det brukar vara ett mycket kärt ämne för nästan alla borgerliga politiker.

Men sällan eller aldrig får jag höra att de talar med känsla och beskriver inlåsnings effekterna för alla de människor som rasar in i fas 3 utan jobb och utbildningsmöjligheter i sikte. Den sortens beklännelse får vi från oppositionen klämma fram.

Det finns människor som rasar in i fas 3 som är en arbetskraftsresurs. Man borde med känsla och ambition kunna hjälpa och se till att de rustas för de nya jobben. Men då måste man titta på hela kedjan.

Man kan inte försämlra ersättningsarna i a-kassan och göra dem mer stelbenta och ha stelbenta regler i sjukförsäkringarna. Många av dessa människor har kanske också en skör hälsa.

Fru talman! Vi har talat om kompetens och att människor behöver nya utbildningsmöjligheter. Men det behövs också ett politiskt krafttag för att höja, bredda och verkligen försämlra sig om att många människor kan få möjligheten att få sina kompetens- och utbildningsbehov fyllda.

Precis som Ylva Johansson sade finns det en TCO-rapport att titta på när det gäller unga under 25 år. Där tror jag att det kommer att bli stora bekymmer i framtiden.

Anf. 16 ISAK FROM (S):

Fru talman! Ni har gjort ett stort nummer av att ni har ändrat skollagen, Tomas Tobé. Det var på tiden. Det var också ni som ändrade den förra gången, och det gick inte helt bra.

Vi har varit överens om att de stora felen är att skillnaderna över landet är alltför stora. Enligt Lärarförbundets egen rankning hamnar de åtta bästa skolkommunerna i Norrbotten och Västerbotten. Det kan vi vara stolta över. Men vi är inte nöjda med vår egen skola. Då förstår vi att det är alltför mycket sämlre på alltför många andra håll.

För att lyfta upp någonting positivt i Västerbotten kan jag säga att väldigt många av våra entreprenörer har fått möjligheter att få jobb i Norrbotten tack vare att det uppe i Norrbotten går som tåget. Där går faktiskt tåget, om vi ska vara lite lustiga. Där finns väldigt stora möjligheter för dem som vill, kan och har förmågan.

Som vi har hört här från Maria Stenberg fattas det just nu en hel del kompetenser. Det finns fortfarande en hel del arbetslösa i hela landet som skulle kunna ta dessa jobb i framför allt Norrbotten om de hade rätt kompetens. Jag ser ingen annan möjlighet i varje fall på kort sikt än att man ska ha en arbetsmarknadsutbildning för att ordna spetskompetensen.

Vi har väldigt lång leveranstid i ett utbildningssystem. Om de som nu går i årskurs 9 ska gå tre år på gymnasiet och kanske någon tilläggsutbildning är vi fyra år framåt, och då vet vi inte hur det är. Då har vi tappat många möjligheter. Fundera på det.

Anf. 17 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):
Fru talman! Jag vill tacka för en intressant debatt.

Jag ska svara på Ylva Johanssons fråga om TCO:s rapport. Det TCO vill, om jag minns rapporten rätt, är att bygga upp ett parallellt tredje utbildningssystem i landets alla drygt 290 kommuner. Vi tror att det är fel väg att gå. Vi ska bygga ut den reguljära skolan och göra den så mycket bättre.

De hade flera olika förslag i rapporten som kanske delvis var inspirerade lite grann av Danmark. I Danmark har man tuffa tag mot föräldrar som inte stöttar sina barn. Man kan dra in barnbidrag och sådana saker. Man kan också tvinga människor till olika utbildningsinsatser. Jag tror att det är fel väg att gå. Man måste vara motiverad för att vilja utbilda sig.

Ett av problemen inom skolans värld är att ungdomar inte är likadana. Vissa vill ha mer av praktik, vissa vill ut och jobba och vissa vill plugga och plugga vidare på universitet och högskola. Vi måste bli mer individuellt inriktade på alla håll och kanter och inte minst inom skolans värld men också inom Arbetsförmedlingen och se till varje individs förmåga, vilja och möjligheter.

Jag tror inte att TCO:s modell är rätt väg att gå. Man talar om garantin och att om människor inte går utbildningen skulle de inte få några ersättningar.

Tvång är mindre bra för att motivera till att lära sig, tror jag generellt. Det som vi gör för ungdomar är att vi nu ger dem ett förhöjt studiebidrag. Har man lämnat grundskolan eller gymnasiet utan fullständiga betyg och blir motiverad, kanske med hjälp av föräldrar eller en coach, att gå tillbaka till utbildning får man det förhöjda studiebidraget som är 6 300 kronor var fjärde vecka. Det är ganska mycket pengar, och det tror jag är en bra drivkraft. Då är det viktigt att arbetsförmedlare, föräldrar och coacher motiverar och säger att det är jätteviktigt för dig, om du ska bli anställningsbar i framtiden, att gå tillbaka till skolan. Det här är en väg.

Det finns väldigt många utmaningar inom arbetsmarknadspolitiken, och som jag nämnde är jag inte nöjd. Enligt AKU, som håller i den officiella statistiken, är arbetslösheten 7,1 procent, vilket är alldeles för högt.

Jag vill också säga till Maria Stenberg, innan hon går, att det inte är så att man tvingas att packa ihop och flytta första dagen. Så fungerar det inte i praktiken, utan man ska ha möjlighet att söka och få insatser. Det är ingen som tvingas att packa och flytta första dagen man blir arbetslös, vill jag understryka.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2010/11:141 om hotade spelregler på arbetsmarknaden

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Ylva Johansson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att få stopp på den människohandel som hon menar allvarligt urholkar spelreglerna på svensk arbetsmarknad och därmed sätter konkurrensen ur spel och kullkastar tryggheten för löntagare och seriösa företag.

Handel med människor är ett mycket allvarligt brott som innebär att utsatta män, kvinnor och barn utnyttjas hänsynslöst i organiserad brottslighet. Det är ett brott som omfattar utnyttjande för tvångsarbete. Under de senaste åren har ett antal personer dömts i Sverige för människohandel i syfte att exploatera offren för tvångsarbete. Det är ett polisiärt problem, ett allvarligt sådant.

Naturligtvis finns det ett mörkertal. Det är dock inte korrekt som Ylva Johansson uppger att denna typ av brottslighet skulle urholka spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden.

Jag är övertygad om att den svenska arbetsmarknaden till största del består av seriösa arbetsgivare och arbetstagare som varje dag gör sitt bästa för att följa de lagar, regler och kollektivavtal som gäller.

Svensk arbetsmarknad präglas inte heller av total laglöshet som Ylva Johansson hävdar. Det finns både skyddsregler och en tillsynsverksamhet.

En arbetstagare som anställs i Sverige för att arbeta här omfattas av svensk arbetsrättslig reglering och annan skyddslagstiftning oavsett nationellt ursprung. Även vid tillfälligt arbete i Sverige för en utländsk arbetsgivares räkning ska, enligt utstationeringslagen, grundläggande svenska villkor och regler gälla.

För det fall en arbetstagare kommer från tredje land, det vill säga ett land utanför EU och EES, krävs dessutom att tredjelandsmedborgaren beviljats ett arbetstillstånd. Innan tillståndet beviljas ska Migrationsverket bland annat kontrollera att lön och andra anställningsvillkor inte är sämre än vad som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över arbetsmiljölöslagstiftningens efterlevnad. Arbetsmarknadens parter vakar över de allmänna arbetsrättsliga villkoren på arbetsmarknaden.

Jag har förtroende för det svenska rättsväsendet och för de spelregler som finns på den svenska arbetsmarknaden. Jag följer frågan noggrant men planerar i nuläget inga ytterligare åtgärder.

Anf. 19 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Varje dag utnyttjas människor på svensk arbetsmarknad på ett sätt som påminner om vad som sker i länder där facklig organisation är förbjuden. Många fackliga företrädare vittnar om hur det har blivit tystare på arbetsplatser.

En polsk byggnadsarbetare som jobbade vid Citytunneln fick sämre betalt än sina svenska kolleger. Han förbjöds att gå med i facket och fick sparken när han blev sjuk.

Gästarbetare bor i källare och husvagnar mitt ute i skogen. De tjänar 16 kronor i timmen och får ge arbetsgivaren hälften för mat och boende.

Hotell- och restaurangfacket berättar om sina erfarenheter av hur rena skojarföretag tar hit arbetskraft från länder utanför EU utan att betala de utlovade lönerna och ibland under vidriga förhållanden. De berättar om påstådda restauranger som inte finns, arbetsgivare som går upp i rök vid kontroller och människor som inte vågar klaga av rädsla för att slängas ut från jobbet och ut från landet.

Den bilden av laglöshet bekräftas av en färsk rapport från Institutet för säkerhets- och utrikespolitik. Där skildras hur utländsk arbetskraft

jobbar under slavliknande villkor i Sverige. Enligt rapporten är handeln med människor för arbetskraftsexploatering en del av den organiserade internationella brottsligheten. Det är mycket lönsamt, och det finns tydligen efterfrågan i Sverige och mycket liten risk att åka fast.

I rapporten skriver man bland annat om en svensk hotellägare i Marsviken som betalat 76 kronor i timmen till ett bemanningsföretag, vilket ledde till en lön på ca 20 kronor för de lettiska arbetare som utförde jobbet. Ibland uteblir lönen helt, men arbetarna erbjuds då i stället att skriva kontrakt på 8 000 kronor i bruttolön. Om arbetaren vill bryta kontraktet riskerar denne att bli helt utan lön.

Enligt Migrationsverket berättade polisen i Göteborg vid ett seminarium som institutet anordnade att man importerar folk och låter dem arbeta svart i ett halvår. I stället för att betala anmälde arbetsgivaren personalen till gränspoliserna för att de uppehöll sig illegalt i landet. Det är ett oerhört cyniskt sätt att behandla folk som har satts i system för att hela tiden ha gratis arbetskraft.

Fru talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret, men jag tycker att det är härresande naivt. Arbetsmarknadsministern säger att det inte är korrekt att denna typ av brottslighet skulle urholka spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden. Det är att ha mycket skygglappar, skulle jag vilja säga.

Självklart består den svenska arbetsmarknaden till största delen av seriösa arbetsgivare och arbetstagarer som varje dag gör sitt bästa för att följa lagar, regler och kollektivavtal. Självklart är det så. Ingen har hävdats något annat. Men det som sker när den här typen av verksamhet får fäste är att det blir en illojal konkurrens som riskerar att konkurrera ut seriösa företag inom specifika branscher. Självklart leder det också till en lönedumping och gör det oerhört svårt för facket att kunna upprätthålla löntagarnas villkor.

Det är naivt att inte se att när detta förekommer i vårt land, på ett sätt som man i vissa branscher uppger har blivit ett mycket stort problem och att tystnaden breder ut sig därför att anställda inte vågar söka sig till facket och inte vågar berätta om situationen, då har vi ett problem. Då måste regeringen agera.

Anf. 20 ABIR AL-SAHLANI (C):

Fru talman! Självklart är det som händer med de tillfälliga anställningarna fruktansvärt. Det är ett brott mot mänskligheten. Det är ett brott mot den svenska arbetsmarknadens regler. Det är ett brott mot vårt synsätt på våra medmänniskor. Det är även ett brott mot hela tanken med arbetskraftsinvandringen, att Sverige ska ge en chans för människor att bygga sig en framtid, ett liv i sitt eget hemland och även i Sverige om de så önskar. Det är fruktansvärt. Men det är ingen hemlighet att de svenska arbetsmarknadsreglerna är föråldrade och direkt diskriminerande, framför allt mot unga kvinnor och mot invandrare.

Arbetsrättens stränga regler har höga kostnader i form av hög arbetslöshet, minskad produktivitet och en arbetsmarknadssegmentering. Den starka arbetsrätten ger en hög grad av tillfälliga anställningar, en självklar följd av den stränga arbetsrätten, samtidigt som arbetsrätten inte hindrar godtyckliga uppsägningar.

En lettisk byggnadsarbetare som arbetar i Sverige har tre gånger högre lön än i sitt hemland. Han skulle kunna komma hit, arbeta och sedan åka hem, om han så vill, och bygga sig ett liv i hemlandet. Är detta människohandel i så fall? Att prata om skygglappar i det sammanhanget tycker jag är fel. Det är snarare att ha protektionistiska skygglappar när man säger att all form av tillfällig anställning av arbetskraftsinvandring är fel.

Människor som kommer hit för att arbeta ska självklart få lön. De ska ha samma rättigheter. De ska ha skydd. Och det gäller att inte bestraffa alla arbetsgivare.

Jag tror att vi förlorar väldigt mycket på att vara protektionistiska, att inte se möjligheterna och inte se på Sverige som ett öppet land som välkomnar alla människor som vill arbeta här. Det är inte fel på arbetskraftsinvandringen, utan det är fel på brottsligheten som på ett organiserat sätt diskriminerar dessa människor och behandlar dem på ett omänskligt sätt.

Jag vet att arbetsmarknadsministern är bekymrad. Jag skulle vilja höra vad arbetsmarknadsministern vill vidta för åtgärder för att komma åt dessa kriminella oseriösa arbetsgivare.

Anf. 21 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag har ställt ett antal interpellationer i detta ämne tidigare utifrån skatteutskottets beredningsområde, men nu är det en annan vinkel. Det här är dock två områden som verkligen går in i varandra.

Jag är tyvärr beredd att använda samma ord om svaret som Ylva Johansson. Det är naivt, rent av blåögt. Inom byggbranschen, taxibranschen, handeln, möbeltransportbranschen och den övriga transportbranschen är man djupt bekymrad över att oseriös konkurrens hela tiden vinner terräng.

Enligt Dag Klackenbergs vd för Svensk Handel, kan alla veta att en butik i en galleria fuskar genom att inte följa kollektivavtal och ge sämre villkor till de anställda, men man kommer inte åt det. Det är bara ett exempel. Vi tror att kollektivavtal finns överallt och att det är ordning och reda, men så är det inte.

Den privata byggbranschen i Stockholm är sönderslagen. Det förekommer våld och hot i byggbranschen. Titta på tv! Den enda som jagar rufflarna som erbjuder svartjobb och dålig arbetsmiljö är Martin Timell. Vad gör regeringen? Ingenting. Ansvarig minister svarar att hon lutar på tillsynen som utövas och följer frågan noggrant men inte planerar ytterligare åtgärder i nuläget. Det tyder på dålig omvärldsanalys och kontroll.

Bekymret bara växer. Det finns inom frisörbranschen också. I den så kallade personalliggaren tvingas frisörerna, oftast tjejer, att skriva in vissa tider men inte sluttid, för Skattemyndigheten kanske kommer på kontroll. Kommer Skattemyndigheten inte på kontroll skriver ägaren dit tiderna, kortar ned dagen i liggaren och säger till tjejerna att de får ta resten svart. Det sker öppet. Vad gör ni åt det?

Vad gör ni inom handeln där man anställer folk på 1 procent? Är det den flexibilitet som ni moderater vill ha på arbetsmarknaden?

Det finns mycket att lyfta fram, arbetsmarknadsministern.

I svaret står att det är Arbetsmiljöverket som utövar tillsynen. Vad har man för möjlighet att utöva denna tillsyn? Vet ministern det? Hur hittar Arbetsmiljöverket rufflarna?

Vad händer på västkusten med alla åkerier som inte har någon anställd utan där det kommer folk från utländska bemanningsföretag? De har inga toaletter och får sova i hytten; det är uruselt arbetsmiljö. Man bryter mot alla lagar och regler. Vad gör ministern åt det?

Öppna ögonen, gå ut och titta och gör något!

Anf. 22 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag begärde ordet när Abir var uppe och med emfas hävdade att arbetsrätten är ett hinder för integrationen på arbetsmarknaden. Det har jag svårt att förstå. Det är en myt som sprids, bland annat av Centerpartiet.

Jag undrar vilken syn arbetsmarknadsministern har när det gäller arbetsrätten. Delar hon synen som Abir torgför, nämligen att den är ett stort hinder för integrationen på arbetsmarknaden och i allra högsta grad stimulerar svartjobb och odrägliga arbetsförhållanden?

Det känns märkligt att använda detta som ett argument i just denna debatt och fråga.

Anf. 23 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Låt mig vara tydlig om det har blivit något missförstånd. Det jag har synpunkter på är att Ylva Johansson blandar ihop det grova allvarliga brottsbalksbrottet människohandel, där maximistrafik är tio år, med andra allvarliga problem på arbetsmarknaden, utnyttjandet av människor. Det är att förringa de problem som finns när människor trafikeras över gränser för slavhandel.

Jag har också läst rapporten som Ylva Johansson hänvisar till, och där finns fruktansvärda exempel. Människor tvingas skjuta kråkor med hemmagjorda pilbågar och koka soppa på örter de hittat i skogen. Människor exploateras grovt, och det är en fråga för rättsväsendet. De människor som utnyttjar andra på detta sätt ska lagföras. Vi har stränga straff för det.

Regeringen har också agerat internationellt, senast förra året, och skrivit under och ratificerat den Europarådskonvention som handlar om bekämpning av människohandel.

De flesta av oss är för den fria rörligheten i Europa och överens om behovet av arbetskraftsinvandring. Människor ska kunna komma till Sverige, försörja sig, göra rätt för sig och starta ett nytt liv. Öppna gränser mot Europa och världen är dock förenat med risken att människor som vill andra illa utnyttjar vår fria arbetsmarknad och våra möjligheter. Detta är jag väl medveten om.

Det är mycket riktigt att taxibranschen har varit en sådan bransch. Den har man reglerat genom taxilegitimationer. Man har försökt hitta ett verktyg för frisörbranschen. Raimo Pärssinen talade om liggare, men det fortsätter att fuskas. Det är ett bekymmer.

Det här är ett sådant allvarligt problem på arbetsmarknaden att det behövs flera olika myndigheter och aktörer som arbetar tillsammans, vilket också sker. Vi kan dock göra mer på området. Vi kan lära av Operation krog-sanering. Jag tror nämligen att de personer som utnyttjar människor också fuskar med skatten. De betalar inte sina skulder. De brister i många olika avseenden. Som före detta polis är mitt patos att på

brott ska följa straff och repressalier. Jag vill inte se mellan fingrarna med dem som utsätter människor för fara.

Migrationsverket har en viktig roll när man beviljar arbetstillstånd. Det har även Skattemyndigheten, Rikskrim, gränspolisen och länsstyrelserna. Ambassaderna har också en viktig uppgift i att informera dem som ska komma till Sverige om vad som gäller i Sverige. Parterna har ett stort ansvar och även allmänheten, vi kunder, att slå larm. Vi har många verktyg om vi utnyttjar dem effektivt och tillsammans.

Jag känner mig lika bekymrad och mår lika illa av rapporter om att människor utnyttjas, oavsett om det är i bärskogen, på byggen eller inom andra typer av tillverkningsindustri. Låt mig vara tydlig med det.

Vad gäller Johan Anderssons fråga om arbetsrätten tror jag inte att den är hindret för integration av utlandsfödda på arbetsmarknaden. Det handlar om värre saker som människors fördomar och föreställningar om människor från andra delar av jorden. Det gör att de inte kommer in.

Vi har varit dåliga på att ta emot dessa människor och att validera deras kunskaper och kompetenser. Det dröjer i genomsnitt 7–9 år tills man har etablerat sig på arbetsmarknaden. Det finns otroligt många kompetenta personer som inte arbetar utifrån sin kompetens. Jag tror att andelen taxiförare som har högskoleexamen har minskat, men den behöver nog minskas ännu mer så att rätt person matchas mot rätt jobb.

Jag vänder mig mot att Ylva Johansson blandar ihop det grova brottet människohandel med personer som utnyttjar människor på ett annat sätt här i Sverige. Det är två viktiga problem, men det är inte samma sak. Vi har en hel del resurser som vi måste använda mer effektivt för att se till att vi får slut på båda dessa avarter på arbetsmarknaden utan att ge avkall på vare sig fri rörlighet eller arbetskraftsinvandring, för det är inte svaret på våra problem.

Anf. 24 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det stämmer inte att den grova brottsligheten med människohandel och den gråzonen där man utnyttjar människor och dumpar lönerna på andra sätt på svensk arbetsmarknad är två helt olika saker.

Det exempel som arbetsmarknadsministern refererar till är från rapporten där Skatteverket beskriver hur det är för bärplockarna:

”De hålls i schack genom att arbetsgivaren tar hand om passen och biljetter för hemresan. 170 bärplockare i Sälen har under sommaren 2010 bott i ett nedlagt ålderdomshem med 36 rum och kök med kapacitet för 40 personer. Skatteverket var på besök med gränspolisen i somras och fann att plockarna hade kokat soppa på gräs samt tillverkat pilbågar av pinnar i skogen för att kunna skjuta kråkor för att äta. Bärplockarna lever under helt orimliga villkor och rekryteras på felaktiga premisser. De lovades en viss summa pengar vid avresan och får sedan (utöver resan hem) betala 160 kr per natt för husrum och ytterligare kostnader för bil och bensin.”

Det är klart att det är grov brottslighet. Jag debatterade med Hillevi Engströms kollega Tobias Billström om detta. Han sade att regeringen nu är nöjd med situationen för bärplockarna. När vi kräver att man ska ha en förhandskontroll av arbetsgivarna innan de får tillstånd att ta hit bärplockare från andra länder säger regeringen nej. De här frågorna hänger ihop.

Låt mig vara tydlig med att vi inte vill ha någon protektionism. Vi är inte emot arbetskraftsinvandring. De är bra med arbetskraftsinvandring. Det är alltid välkommet med ny arbetskraft i Sverige. Jag ser inga problem med att det kommer mer arbetskraft till Sverige. Det är berikande för oss att människor med nya kunskaper och andra erfarenheter kommer till vårt land och bidrar med sin kunskap och sitt arbete. Det jag är emot, Hillevi Engström, är lönedumpning. Det system som ni har riggat leder till lönedumpning.

Är arbetsmarknadsministern beredd att införa en förhandskontroll som gör att man kan säga nej till rena skojarföretag som vill ta hit arbetskraft? I dag är det ju möjligt att få arbetstillstånd även om man har skattekulder och även om man tidigare har missbrukat systemet. Det är att direkt uppmuntra till ytterligare ekonomisk brottslighet.

Är ministern beredd att göra någon kontroll av att de löner som utlovas verkligen betalas ut? Många gånger får man ju inte den lön som har uppgivits. Som vi ser i rapporterna får man bara en spottstyver som man ska försörja sig på och som innebär att man inte ens klarar av att få mat för dagen. Det är enkelt att kontrollera. Man kan kontrollera inbetalningar till Skatteverket. Har man betalat in de skatter och avgifter som motsvarar den lön som man har uppgivit? Det är en enkel åtgärd som skulle stärka människors rättigheter.

Är ministern beredd att stärka jobberbjudandets rättsliga ställning? Det som Migrationsverket ser till när man fattar beslut om arbetstillstånd har ingen rättslig status. Man kan ju betala ut en annan lön sedan. De fackliga organisationerna anger detta som ett jättestort problem. Migrationsverket ska granska ett papper. När de säger att lönen inte stämmer med kollektivavtalet säger arbetsgivaren: Då höjer vi den med 5 000. Så får man tillståndet. Risker är väldigt stor att arbetsgivaren aldrig har tänkt betala ut den lönen. Det löfte man gav för att få arbetstillståndet har ingen rättslig ställning. Vad är ministern beredd att göra för att stärka de anställdas rättigheter, motverka lönedumpning och se till att de avarter som finns på svensk arbetsmarknad inte riskerar att hota hela den svenska arbetsmarknadens villkor?

Anf. 25 ABIR AL-SAHLANI (C):

Fru talman! Det är inte sant att arbetskraftsinvandring – människor som kommer hit för att arbeta – leder till lönedumpning. Faktum är att de svenska lönerna har ökat sedan Sverige gick med i EU. Det har inte lett till lönedumpning. Det är ett falskt påstående.

Om jag inte minns fel var det Göran Persson som pratade om socialturism och var emot den fria rörligheten. Därför säger jag att socialdemokratin är något protektionistisk. Arbetsmarknadsreglerna är ett hinder för nya svenskar att komma in på arbetsmarknaden. De är yngre och har inte varit här så länge. Den som är inne byts inte ut eftersom reglerna säger så. Den nya får inte komma in – sist in först ut. Självklart får inte nya arbetare komma in. Därför är det unga, kvinnor och invandrare som diskrimineras av turordningsreglerna.

Anf. 26 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Äntligen fick vi se lite engagemang hos arbetsmarknadsministern. I det skriftliga svaret står det: Jag följer frågan noggrant, men planerar i nuläget inga ytterligare åtgärder.

Vad tänker ministern göra? Tänker Hillevi Engström som ansvarig minister på något vis stärka kontrollen av de avarter som har beskrivits här – fusket, utnyttjandet, taskiga villkor och så vidare – och som växer på den svenska arbetsmarknaden? Kommer Hillevi Engström att försöka se till att samordna myndigheterna bättre och kraftfullare för att komma åt de här usla arbetsmiljöerna och för att komma åt dem som dumpar lönerna? Tänker ministern öka befogenheter och resurser till Arbetsmiljöverket och rikta dem så att man kan nå dessa skumma företag? Tänker ministern försöka stärka och använda den fackliga resursen för att nå bättre ordning och reda?

Det var många frågor. Jag kanske kan få svar på någon av dem eftersom vi tydligen är överens om att det här är ett stort problem.

Visste ansvarig arbetsmarknadsminister att fusket inom taxibranschen kostar 44 000 kronor vid sidan av varje timme, dygnet runt, varje år? De som kör dessa bilar har mycket usla villkor. Vad gör ministern åt det?

Anf. 27 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Det var glädjande att höra att ministern inte delar Abir Al-Sahlanis uppfattning att det är arbetsrätten som är hindret för integrationen på arbetsmarknaden. Det har jag aldrig trott, och det verkar inte heller arbetsmarknadsministern ha trott. Det är glädjande. Vi kan konstatera att Centerpartiet är ganska ensamt i Alliansen om den uppfattningen. Jag tror att man gör ett generalfel om man skyller på arbetsmarknadslagstiftningen som ett hinder när det gäller integrationen på arbetsmarknaden. Det finns så mycket annat som behöver åtgärdas och förbättras.

Jag förväntar mig inga sådana initiativ från majoriteten i utskottet eftersom det var en väldigt tydlig signal från ministern.

Anf. 28 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Ylva Johansson för att hon har ställt en bra interpellation. Jag får också tacka arbetsmarknadsministern för svaret även om jag är lite fundersam över svaret.

I svaret skriver arbetsmarknadsministern: ”Det är dock inte korrekt som Ylva Johansson uppger att denna typ av brottslighet skulle urholka spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden.”

Menar arbetsmarknadsministern på fullaste allvar att det inte får några effekter för de företag som faktiskt försöker leva upp till arbetsmarknadens regler när företag kommer in och skapar osund konkurrens? Är det ett seriöst svar från arbetsmarknadsministern?

Dessutom skriver arbetsmarknadsministern i sitt svar: ”Jag är övertygad om att den svenska arbetsmarknaden till största del består av seriösa arbetsgivare och arbetstagare som varje dag gör sitt bästa för att följa de lagar, regler och kollektivavtal som gäller.”

Jag delar arbetsmarknadsministerns uppfattning i den frågan. Men frågan är då: Hur försöker arbetsmarknadsministern och regeringen att hjälpa dessa seriösa företag för att få bort de oseriösa? Jag kan inte se något om detta i svaret.

Jag hade en interpellationsdebatt i början av december med migrationsminister Tobias Billström angående arbetskraftsinvandring och just denna typ av oseriösa arbetsgivare som utnyttjar människor. Gränspoliserna talar om att detta är den nya stora slavmarknaden som syns i Europa.

Abir Al-Sahlani har absolut rätt i att arbetskraftsinvandring inte automatiskt leder till lönedumpning. Men att oseriösa arbetsgivare utnyttjar personer leder till lönedumpning. Det är detta problem som Ylva Johansson har påpekat här.

Det som Abir Al-Sahlani säger om att arbetsgivarna inte kan byta ut sina anställda stämmer. Man kan inte byta ut sina anställda på samma sätt som man byter skjorta bara för att man tycker att de anställda är för dyra. Det är viktigt med trygga anställningsvillkor och arbetsrätten för att man inte ska kunna säga upp folk från den ena dagen till den andra och i stället ta in andra personer för att de är billigare. Det är då man skapar lönedumpning.

Jag har förstått att detta egentligen är Centerpartiets linje i regeringens politik. Maud Olofsson har nästan varje år stått i Almedalen och pratat om att det är viktigt att löntagare i Sverige nu utsätts för samma typ av konkurrens som bönder, det vill säga lönedumpning. När arbetsmarknadsministern försvarar arbetsrätten och Centerpartiet kritiserar arbetsrätten därför att den påverkar, som man säger, löner i Sverige undrar jag: Är det därför som arbetsmarknadsministern egentligen inte vill göra någonting åt de problem som vi ser? Jag tycker att regeringen står handfallen.

Tobias Billström var nöjd med läget i december. Arbetsmarknadsministern verkar nöjd med läget. Jag har inte sett att justitieministern har uttalat sig. Uppenbarligen är regeringen nöjd med att vi har denna situation för många människor i Sverige.

Jag tycker att detta visar att man egentligen inte tror på rörligheten. Man välkomnar att människor kommer till Sverige, men man välkomnar dem på de premisserna att de ska jobba på sämre villkor än svenska medborgare. Det är obegripligt, orättfärdigt och definitivt inte en socialdemokratisk politik. Det är därför som vi står här och opponerar mot detta problem.

Fru talman! Jag förväntar mig faktiskt att arbetsmarknadsministern tar frågan på allvar.

Anf. 29 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Det har varit ganska många speciella värdeord i denna debatt. Man har hört alltifrån att det är naivt, blåögt och att ingenting sker.

Jag kan inte låta bli att peka på att det är flera olika problem som arbetsmarknadsministern har varit inne på. Det finns ingen enskild förändring som kan ta bort det faktum att det ibland kan finnas oseriösa arbetsgivare som agerar på svensk arbetsmarknad. Men vi ska vara tydliga med att vi med alla de olika instanser som vi har – arbetsmarknadens parter, Migrationsverket, Arbetsmiljöverket och givetvis vår lagstiftning – ska se till att motverka detta. Det är precis det som regeringen gör.

Jag hör många starka ord från oppositionen men få förslag om vad som ska göras.

Ylva Johansson välkomnade här arbetskraftsinvandring. Det tycker jag var ett positivt besked. Jag hoppas att det är den socialdemokrati som vi kommer att möta framöver i denna kammare. Sanningen är att det är socialdemokratin som tidigare har hållit den dörren stängd. Man har inte varit intresserad av arbetskraftsinvandring. Det är klart att om vi håller den dörren helt stängd får vi inga bekymmer på svensk arbetsmarknad. Kanske är det detta som hela tiden har varit problemet och anledningen till att man har velat hålla dörren för arbetskraftsinvandring stängd under så lång tid. Jag tror att man behöver bestämma sig för om man tycker att det är viktigt att Sverige ska ha arbetskraftsinvandring. Tycker man att det är viktigt att företag ska kunna rekrytera de personer som de behöver till sina företag för att vi ska vara konkurrenskraftiga i en alltmer globaliserad värld, då kommer det också att finnas företag som utnyttjar detta. Då behöver vi med samlad kraft arbeta för att minska detta.

Vi har satt ett tydligt regelverk på plats för att undvika lönedumpning. Det är övertydligt. Det står att lönerna inte på något sätt får gå under de miniminivåer som gäller i svenska kollektivavtal. Det är övertydligt.

Sedan påpekas det att vi inte gör någonting. Låt mig påpeka att vi vid årsskiftet skärpte regleringsbrevet till Migrationsverket. Det är inte en fråga för arbetsmarknadsministern. Men migrationsministern har varit tydlig med att Migrationsverket har fått ett tydligare uppdrag för att se till att motverka den typen av skenkontrakt som vi alla har sett har funnits på svensk arbetsmarknad. Det kan finnas anledning att lite grann nyansera bilden av vad som sker.

När det gäller det som Raimo Pärssinen lyfter fram om Skatteverket har vi sett detta skattefusk. Det är därför som vi har gått fram med personalliggare. Det är ett sätt att försöka motverka detta skattefusk och se till att det finns en möjlighet för seriösa arbetsgivare. Det gäller ofta restauranger där vi har sett att detta börjar fungera allt bättre. Vi ser att de seriösa restaurangerna kommer att kunna hävda sig bättre mot de oseriösa som tidigare har funnits.

Jag har en ganska bra insyn i byggbranschen i och med att min egen familj är engagerad och aktiv där. Där ser jag tydligt att parterna, både fack och arbetsgivare, har bestämt sig för att man har ett eget ansvar och att man behöver sanera i sin egen bransch. Detta tror jag är precis den rätta vägen. Det välkomnar vi.

Denna debatt har handlat om mycket. Men det är tydligt att regeringen ser problemen och står fast vid principen att det är bra med arbetskraftsinvandring. Vi är beredda att vända oss till olika myndigheter och ha de samtal som krävs med arbetsmarknadens parter för att motverka detta.

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Det är mycket riktigt som Tomas Tobé påpekar att det är Tobias Billström som är ansvarigt statsråd för arbetskraftsinvandringen. Därmed är han också ansvarig för de direktiv som går till Migrationsverket.

Det är tyvärr så, det är jag den första att beklaga, att överallt där det finns pengar att tjäna förekommer det fusk. Det kan vi se i olika system, inte bara på arbetsmarknaden. Våra myndigheter kommer alltid att kämpa med näbbar och klor men ofta vara steget efter. Detta är nämligen

i många stycken brottslingar som vi pratar om. Då behöver vi samarbeta och samverka mycket mer. Det finns ingen enkel quick fix – gör vi så här så löser det sig.

Jag tror att vi måste förfinna våra metoder och använda de gemensamma resurserna på ett mycket smartare sätt. Det handlar också mycket om att informera människor som kommer till Sverige för att söka en utkomst och försöka starta ett nytt liv om vad som gäller, vart de ska vända sig och vad de ska göra om de inte får sjysta villkor.

Svartjobben i Sverige kostar omkring 66 miljarder kronor för samhället. Det finns därför ett enormt stort intresse för att ta tag i detta. Vi vill ha sund konkurrens och sjysta villkor.

Det som Raimo Pärssinen och andra målande beskriver är jag den första att skriva under på att vi inte ska ha i Sverige. Vi behöver därför ha en bra dialog mellan våra myndigheter och uppmuntra dem till mer av samarbete och inte bara samverkan. Det sker också ett arbete och förs en diskussion mellan migrationsministern och Arbetsmarknadsdepartementet. Detta är nämligen gemensamma problem. Vi får inte fortsätta jobba i stuprör, vi måste jobba mer i hängrännor, om jag får uttrycka mig så. Det ska vara ordning och reda på svensk arbetsmarknad.

Det har varit ett högnivåmöte med arbetsmarknadens parter och med min kollega Tobias Billström. Tobias Billström har också gett ett uppdrag till OECD att utvärdera reformerna kring arbetskraftsinvandringen.

Vi kommer alltid att behöva göra förändringar, justeringar och förbättringar i våra system om vi bejakar och tycker att det är positivt att människor får komma till Sverige. Jag tror att de flesta av oss är överens om att det är någonting gott för Sverige. Våldigt snart kommer vi att stå inför betydande arbetskraftsbekymmer; det visar den demografiska utvecklingen. Vi kan titta på Dalarna som exempel: I dag försörjer 100 personer 72 som inte jobbar och inte heller ska jobba – sjuka, äldre och barn. Om bara tio år kommer dessa 100 personer att försörja 92 personer.

Det är alltså klart att vi behöver fler som kommer till Sverige och har sjysta villkor. Där har vi alla en viktig roll att fylla. Någonstans finns det någon som går på den här krogen där man får en starköl för 25 kronor. Det är klart att risken att det finns svart arbetskraft eller svartsprit på den krogen är överhängande. Vi behöver också prata med och informera allmänheten om att man ska kräva kvitto, inte ta det billigaste priset när man lägger om sitt tak och inte nöja sig med att det är utländska byggnadsarbetare och säga att det inte är mitt problem om de ramlar ned.

Det är också viktigt i vår dialog med Arbetsmiljöverket att de ännu mer förfinar sina kontrollmekanismer. Redan nu kan vi se att Arbetsmiljöverket har gjort en enorm effektivisering. I dag gör inspektörerna 35 procent mer inspektioner per inspektör än tidigare. Vi ska se till att man också hittar de branscher och företag där riskerna är som störst.

Det är intressant att fundera vidare på om man kan göra någonting samlat, liknande Operation krogrensning. Man ska komma ihåg att Al Capone inte åkte dit för något brott mot brottsbalken utan för skattebrott. Enligt min uppfattning fuskar oseriösa personer lite här och där, och då får vi samverka. Det tror jag är *en* del av lösningen.

Anf. 31 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern sade i ett tidigare inlägg och även nu att myndigheterna har ansvar, polisen har ansvar och facket har ansvar. Ja, vi har alla ansvar. Låt mig då lägga till: Regeringen har ansvar. Det är trots allt regeringen som är ansvarig för de regler och lagar som gäller på svensk arbetsmarknad.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt med den attityd som både Tomas Tobé och Hillevi Engström ger uttryck för när de säger att det alltid kommer att finnas kriminalitet, att det alltid kommer att finnas skojarföretag som försöker utnyttja situationen, och sedan nöjer sig med det. Om man nu har den insikten måste man som ansvarig minister agera för att säkerställa att det finns lagar och regler på plats. Man kan inte nöja sig med att bara säga att myndigheten alltid kommer att ligga efter.

Med ganska enkla medel skulle man kraftfullt kunna skärpa kontrollen av de här företagen med en förhandsprövning, en vandelsprövning, innan företagen får ta hit ny arbetskraft. Den som tidigare har missbrukat detta ska självklart inte få nya tillstånd. Kontrollera att löner betalats ut som avtalat kan man enkelt göra via Skatteverket. Detta går att göra med ganska enkla medel.

Jag blir väldigt förvånad när arbetsmarknadsministern avslutar med att säga att det borde inrättas en instans dit man kan vända sig som anställd om man inte har sjysta villkor. Den instansen finns, och det är den fackliga organisationen. Problemet är att med de förändringar som regeringen har gjort har fackets ställning försvagats. Det man vittnar om i allt fler branscher är att det har blivit tystare ute på arbetsplatserna. Människor vågar inte hävda sina lagliga rättigheter då man är rädd att bli av med jobbet och därmed utkastad ur landet. Därför krävs det nya regler.

Vi är överens, Hillevi Engström, om att det är bra med arbetskraftsinvandring. Men vi är inte överens om vad man behöver göra för att stoppa lönedumpning på arbetsmarknaden.

Anf. 32 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag försökte ställa några frågor till Hillevi Engström i förra inlägget. Nu provar jag igen.

Hillevi Engström skriver i sitt svar: ”Det är dock inte korrekt som Ylva Johansson uppger att denna typ av brottslighet skulle urholka spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden.” Varför är det i så fall ett problem för arbetsgivare med osund konkurrens?

Arbetsmarknadsministern skriver också att hon är ”övertygad om att den svenska arbetsmarknaden till största del består av seriösa arbetsgivare och arbetstagare”. Varför gör man då inte ett allvarligt försök att hjälpa dem och ge dem stöd? Ett exempel kunde vara den förhandskontroll av arbetsgivare som Ylva Johansson tog upp, så att de som man ser har misskött sig inte får fortsätta.

När arbetsmarknadsministern säger att det finns olika typer av myndigheter som har ansvar kan man till exempel peka på Arbetsmiljöverket. Problemet är att Arbetsmiljöverket har svårt att komma in och få kännedom på de arbetsplatser där arbetsgivarna inte är kända av fackliga organisationer, där man inte har kollektivavtal. I höstas stötte jag på en sådan arbetsplats där tio lettiska arbetare sprang på ett tak utan skyddsställning. Arbetsmiljöverket kom så småningom ut och sade åt dem att de inte

kunde vara på taket om det inte fanns skyddsställningar, men så fort Arbetsmiljöverket hade åkt därifrån var de uppe igen. De hade ett jobb att göra, annars skulle de bli utkastade ur landet.

Väldigt många av dem som i dag har sökt arbetstillstånd i Sverige är också sådana som har blivit nekade tillstånd att bo i landet när de sökt asyl. Deras situation är starkt pressad. Att då försöka kräva sina rättigheter är svårt. Jag tror att det skulle vara enklare för dem om vi fick bort många av de oseriösa arbetsgivarna. Det kan man göra genom att ha strängare regler och starkare kontroll. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern också ska komma till den slutsatsen.

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag ska inte förlänga debatten, men jag tycker att den har varit intressant.

Man ska inte säga naivt eller blåögt, men jag anar hos mina motdebattörer en känsla av att det finns en quick fix för att lösa det här problemet. Det är mångfasetterat, det är svårt och det är viktigt. För den sakens skull ska man naturligtvis inte låta bli att göra allt som står i ens makt för att försöka beivra osund konkurrens, svarta jobb med mera.

En viktig del är att den förhandsprövning som faktiskt sker på Migrationsverket nu ska skärpas, enligt migrationsministerns regleringsbrev. Det är också viktigt att vi håller ögonen på detta, gör det vi kan och slår larm till Arbetsmiljöverket. En viktig fråga, där vi kommer att få en del nya förslag, handlar om sanktionerna mot dem som bryter mot arbetsmiljölagens regler. En utredare kommer att presentera smartare och snabbare sanktioner. Om man får en sanktion mot sig tror jag att det är en viktig signal. När det kostar att göra fel kommer det att sprida sig.

Jag vill tacka för debatten och understryka att detta är ett problem som jag ser allvarligt på och som vi tillsammans med olika myndigheter och organisationer behöver kraftsamla mot.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2010/11:142 om anordnare av fas 3

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att försäkra mig om att nödvändiga kvalitetskontroller vidtas innan en anordnare av fas 3 antas, vilken uppföljning jag avser att genomföra av dem som fått Arbetsförmedlingens uppdrag att anordna fas 3-åtgärder samt vad jag avser att vidta i form av handledning för dem som är i fas 3-åtgärder.

En av de viktigaste prioriteringarna för regeringen framöver är att minska långtidsarbetslösheten när nu konjunkturen vänder. Bland de långtidsarbetslösa ingår deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin. Den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin ska ses i sitt sammanhang. Personer som i dag har en sysselsättning hos en anordnare av platser i fas 3 har vanligtvis varit arbetssökande hos Arbetsförmedlingen i minst 750 ersättningsdagar, det vill säga i minst tre år, och har under denna tid

kunnat ta del av Arbetsförmedlingens olika insatser. I november månad 2010 deltog ca 24 000 personer i den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin. Av dessa deltagare har knappt 50 procent varit aktuella och inskrivna hos Arbetsförmedlingen mellan fem och tio år. Vidare har ytterligare 17 procent av deltagarna varit aktuella och inskrivna hos Arbetsförmedlingen i mer än tio år.

Intentionen med den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin är att personer som har varit arbetslösa under lång tid ska få möjlighet att bygga upp nya referenser, nätverk och en arbetsgemenskap. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen arbetar för att alla deltagare i fas 3 erbjuds en sysselsättning med utgångspunkt i individens behov. Det är också viktigt att poängtera att den ersättning om 225 kronor per anvisningsdag och deltagare som en anordnare erhåller för att ta emot deltagare i den tredje fasen bland annat ska täcka anordnarens kostnader för handledning och arbetsutrustning.

Arbetsförmedlingen tecknar en överenskommelse med anordnaren av platser i fas 3, och det är anordnaren som ska säkerställa att arbetsmiljökraven är uppfyllda på arbetsplatsen. Det är Arbetsförmedlingens uppgift och skyldighet både att vidta nödvändiga kvalitetskontroller innan en deltagare placeras hos en anordnare av platser och att följa upp de anordnare som tar emot deltagare.

Om det framkommer att en anordnare av platser inte håller den överenskommelse som tecknas med Arbetsförmedlingen ska Arbetsförmedlingen påpeka detta för anordnaren. Om inte anordnaren ändrar verksamheten enligt den överenskommelse som finns kan Arbetsförmedlingen avbryta samarbetet. Arbetsförmedlingen ska också, enligt förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin, ansvara för att deltagarna i den tredje fasen av utvecklingsgarantin får fortsatt stöd hos en arbetsförmedlare.

De huvudsakliga anordnarna av platser i fas 3 är kommuner och allmännyttiga organisationer. Jag vill särskilt understryka att merparten av anordnarna är seriösa och utgår från att deltagarna ska få en meningsfull sysselsättning efter en lång tids frånvaro från arbetsmarknaden. Statistik från Arbetsförmedlingen visar att nio av tio anordnare har färre än fem deltagare på arbetsplatsen.

Jag för en kontinuerlig dialog med Arbetsförmedlingen kring dessa frågor. Jag kommer även fortsättningsvis att noga följa utvecklingen av jobb- och utvecklingsgarantin som helhet och då ha ett särskilt fokus på den tredje fasen.

Anf. 35 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern! Jag är dock inte nöjd med det i denna del. Jag har förstått att det har runnit en hel del vatten under broarna sedan ministern skrev svaret, inte minst med tanke på det inlägg om just detta som var i tidningen Dagens Nyheter häromdagen.

Fas 3 är ett väldigt stort problem. Problemet är stort såtillvida att det just nu är ungefär 50 personer som tillkommer i fas 3-åtgärder varje dag. Ett flertal som har blivit ganska illa behandlade när de har hamnat i fas 3 har uppmärksammats i medierna, kanske inte så mycket på riksplanet

men däremot regionalt. Framför allt gäller det att man inte upplever det som särskilt seriöst – det är inte meningsfullt.

I mitt hemlän hade en av tidningarna precis före jul en artikelserie om fas 3 där de också uppmärksammade fall med enskilda deltagare i fas 3 som blivit straffade när de påtalat just bristen på kvalitet i det de hade blivit placerade i. De hade blivit straffade såtillvida att de vid tillfället fått sin ersättning ifrågasatt.

Då kan vi fundera på – och det är en följdfråga till arbetsmarknadsministern – om det är ett sätt att sanktionera från Arbetsförmedlingens sida, att straffa den som deltar och som ifrågasätter kvaliteten och utförandet.

Jag skulle gärna vilja att ministern preciserade lite mer vad hon avser att göra när det gäller fas 3. Vad är det för uppföljning som kommer att ske? På vilket sätt kommer det att se ut? Vilka direktiv har hon givit Arbetsförmedlingen när det gäller detta? Vad jag förstod enligt tidningsartikeln har direktiv lämnats.

Från Socialdemokraternas och oppositionens håll har vi hela tiden varit väldigt negativa till fas 3. Vi påtalade redan tidigt när denna reform infördes att det krävdes kvalitetsuppföljning och kontinuerliga uppföljningar från Arbetsförmedlingens sida kring de aktörer som skulle jobba med frågan. Här kan vi väl konstatera att våra farhågor har blivit besannade i och med det som nu har inträffat i dessa delar.

Sedan håller jag med ministern om att de allra flesta som är anordnare av fas 3 naturligtvis är seriösa. Så är det. Men icke förty är det naturligtvis viktigt att stävja de avarter som uppstår i systemet. Jag är väldigt nyfiken på ministrarnas svar. Vad är det för konkreta åtgärder hon kommer att vidta? Jag vill också gärna ha ett svar när det gäller dem som påtalar bristerna och blir bestraffade.

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Vi kan se att långtidsarbetslösheten är allvarlig. Merparten är personer som har varit arbetslösa under väldigt lång tid. Många är äldre, och många har också funktionshinder och nedsatt arbetsförmåga. Det är alltså sköra människor det handlar om, som har varit borta länge och som behöver mycket hjälp och stöd.

Utvecklingsgarantin har också olika delar. När man har uttömt alla möjligheter ska sysselsättningsperioden komma till. Det kan vara så att det på grund av krisen har kommit människor i den senare delen som inte har fått alla insatser som varit relevanta, och det är någonting man kan behöva titta på. Jag har också bett Arbetsförmedlingen återkomma om det skulle behöva göras andra åtgärder för denna grupp.

Det stämmer inte att aktörerna fuskar och inte vill hjälpa människor att få en vettig sysselsättning och kunna söka jobb. För att till exempel ta kommunerna har SKL en regelbunden uppföljning varje månad där man sätter sig ned och går igenom hur man jobbar med denna grupp av personer för att ge dem ett bra stöd.

Man kan åka till Botkyrka och se vilka fantastiskt bra resultat som har uppnåtts där med denna grupp av personer. Det finns fler sådana exempel ute i kommunerna. Stadsmissionen, Myrorna, Erikshjälpen, Riksidrottsförbundet, kyrkor och andra gör en fantastiskt bra insats. Jag vill uppmuntra ännu fler att göra mer och att ta emot en långtidsarbetslös person.

Det är dock mycket riktigt så att det i alla system finns personer som vill sko sig och tillskansa sig skattepengar och som inte vill människor väl. Dem ska vi ha ett öga på. För det första ska vi förstås försöka eliminera dem redan från början, och där är det viktigt att Arbetsförmedlingen har samråd med fackliga organisationer innan man beslutar om att ta emot långtidsarbetslösa. Det är dock lika viktigt att Arbetsförmedlingen har noggranna kontroller och noggrann uppföljning.

Det är inte heller så att den som har en synpunkt eller ett klagomål på något sätt ska bestraffas. Tvärtom ska man ta till vara människors synpunkter.

Om det här ska bli riktigt lyckosamt tror jag även att man måste lyssna mer på vad individen själv har för önskemål. Det finns inget som hindrar en långtidsarbetslös att själv föreslå ett lämpligt ställe att vara på. Den som till exempel är intresserad av idrott vill kanske gärna vara på en idrottsförening, och det är klart att man ska försöka fixa denna matchning på bästa sätt så att det fungerar.

Det finns också tydliga skrivningar i regleringsbrevet om att detta är något man ska vara extra tydlig med att följa upp. Det sker alltså kontroller och uppföljningar, och det kommer att bli en skärpning av det.

Det är också så att volymerna har ökat väldigt mycket på grund av krisen. När de korttidsarbetslösa nu kommer tillbaka till arbetsmarknaden blir nämligen kön längre för dem som varit borta länge från arbetsmarknaden.

Detta är *en* del av det stora batteri av åtgärder som finns för långtidsarbetslösa. Det finns även andra saker vi jobbar med. Det finns anställningar inom Samhall. Det finns lönebidrag, och där finns en outnyttjad resurs – nära 1 miljard finns kvar i budgeten för lönebidrag. Där behöver vi ha mer av samverkan, mer av fackligt engagemang och mer av engagemang från arbetsgivare för att de ska vilja och kunna ta emot en långtidsarbetslös person.

Det är nämligen så att detta inte är en fråga som löses här i kammaren. Vi kan ge verktygen, incitamenten och handledarstödet, men någons måste det också finnas ett intresse från näringslivet och den ideella sektorn att öppna dörren och ge människor en chans. Det är min stora utmaning, och den ser jag väldigt allvarligt på.

Anf. 37 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack, ministern, för en del saker som ändå besvarades i den här delen.

Jag håller inte riktigt med ministern om att det inte finns företag som har utnyttjat systemet, för så är det naturligtvis. Det visar inte minst artiklar som också ministern säkerligen har tagit del av. I varje fall har hon kommenterat dem, så då borde hon väl också ha tagit del av dem i den här delen.

Icke förty är det dock naturligtvis viktigt att åtgärda och att skärpa kontrollen.

Jag ser med spänning fram mot det. Jag tycker inte att jag fick svar på vad det var för konkreta åtgärder som ministern kommer att vidta när det gäller kontrollen och uppföljningen av fas 3-åtgärder vad gäller kvaliteten för de enskilda som är ute i systemet och uppföljningar av dem som är anordnare. Den har varit bristfällig.

Jag vill också påpeka att det naturligtvis finns väldigt många som är seriösa och som verkligen ger handledning till den enskilde och som nyttjar och använder systemet på ett bra sätt. Det är viktigt att poängtera; allt är inte nattsvart.

Ministern öppnar ändå upp och säger att långtidsarbetslösheten ökar kraftfullt nu. Hon sade att hon är beredd att vidta ytterligare åtgärder för att stävja den höga långtidsarbetslösheten. Min fråga till ministern blir naturligtvis: Vad är det för åtgärder som vi kan se i en framtid? Vi har i våra budgetförslag och i våra reservationer förordat att man satsar mer på utbildning och mer på aktivitetsdelar för den här gruppen arbetslösa.

Vi hade fram till valet 2006 en åtgärd som jag personligen inte var inne i men däremot jobbade ganska mycket med, och det var de kommunala plusjobben, något som var väldigt positivt både för den enskilde och för anordnare. Det handlade om en åtgärd som var kollektivavtalsreglerad, med en lönesättning som var helt annorlunda än den ersättningsnivå som i dag gäller. Det var reglerat även i många andra delar.

En av de första sakerna som gjordes av den borgerliga regeringen när den tillträdde 2006 vara att avskaffa plusjobben. Det var många som upplevde en stor tragedi i samband med det och som fick åtgärderna avbrutna. Jag är ganska övertygad om att dessa i varje fall i min hemkommun och säkert i många andra kommuner hade kunnat erbjudas tillsvidareanställningar, riktiga jobb helt enkelt, när åtgärderna hade upphört. Det fanns och finns hela tiden behov av personalförsörjning i offentlig sektor. Det var en tragedi i allra högsta grad.

Min följdfråga till ministern är: Vad är det för konkreta åtgärder vi kommer att kunna se här framgent om långarbetslösheten biter sig fast, vilket mycket tyder på? Vi ser att många går in i fas 3-åtgärden, men det är väldigt få som går ut ur den till anställningar.

Anf. 38 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Tack, Johan Andersson, för en bra interpellation! Jag ska också tacka Hillevi Engström för det svar hon har gett till Johan Andersson.

Jag har några frågor till arbetsmarknadsministern med anledning av diskussionen om fas 3. Enligt Arbetsförmedlingens uppgifter är det drygt 4 procent som är föremål för kvalificerade insatser från Arbetsförmedlingen under fas 1 och fas 2. Det betyder att 96 procent inte är det. Blir inte konsekvensen att väldigt många hamnar i fas 3 och därmed har svårt att ta sig ut på arbetsmarknaden?

Anser arbetsmarknadsministern att det finns inlåsningseffekter i fas 3? Flera av dem som deltar i fas 3 uppger i alla fall att man har svårt att få möjlighet att söka jobb. Man får inte utbilda sig därför att man då inte får behålla ersättningen.

Min tredje fråga till arbetsmarknadsministern är: Tycker arbetsmarknadsministern att fas 3 är en bättre åtgärd än plusjobben, som den förra socialdemokratiska regeringen införde? Motivera i så fall varför!

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Vi gömmer inte undan människor, och vi försöker inte att inte se dem som är långtidsarbetslösa. Det är viktigt att se den här gruppen sköra människor som har haft betydande bekymmer. Högkon-

junkturen har kommit och gått, och är det någonting som de som har varit långtidsarbetslösa i 5, 10, 15, 20 år har fått är det att bli föremål för olika former av åtgärder. Väldigt många behöver komma ut och få en arbetsgemenskap, få lära sig nya saker, få erfarenhet, få kunskaper, känna sig behövda och sedda, få referenser och nätverk och fortsätta att söka jobb.

Det finns ett stort behov bland de långtidsarbetslösa av att känna att man har arbetskamrater och att man har en tillhörighet. Den här gruppen personer behöver väldigt mycket stöd. De anordnare som finns tar detta på ett seriöst sätt. Jag vill förtydliga med att säga att de allra flesta sköter det här väldigt bra. Sedan finns det de som inte gör det, och det är dem vi ska vidta åtgärder emot. Men nio av tio anordnare har färre än fem deltagare på sina platser.

För att komma in på sanktioner: Den överenskommelse som finns och som båda två skriver under ska hållas. Det ska finnas handledning på arbetsplatsen. Någonting som jag tycker är viktigt är att de arbetsgivare som ställer upp, vare sig de är ideella, offentliga eller privata, får stöd från Arbetsförmedlingen för hur de ska agera. Det är någonting som vi kan förbättra, det är jag övertygad om.

Det är viktigt att se det här som en möjlig väg att komma vidare. Tanken är att hjälpa människor. De tidigare faserna i jobb- och utvecklingsgarantin ska ha inneburit arbetspraktik, arbetsträning, rehabilitering och arbetsmarknadsutbildning där det har varit relevant. Det har varit kritik mot att det var för låg aktivitet i garantierna, det är jag medveten om. Det kommer att öka. Arbetsförmedlingen jobbar med den frågan och har fått ökade förvaltningsanslag. Det är angeläget att alla personer ska ha fått det stöd som är relevant för just dem. Men det är inte riktigt enligt min uppfattning att sätta alla de här personerna i olika former av arbetsmarknadsutbildningar. Det innebär större inläsningseffekter. Det var också en kritik mot åtgärderna på 90-talet då man hade enormt stora volymer på arbetsmarknadsutbildning. Forskningen sade att det var direkt kontraproduktivt.

Rätt nivå på arbetsmarknadsutbildning är vad vi ska ha. Det kan komma att behöva förändras framöver, och det kan vi återkomma till.

Anf. 40 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! Både jag och Eva-Lena Jansson ställde en fråga om plusjobb. Vi fick inget svar. Kan det vara någonting som ministern kan tänka sig att pröva om långtidsarbetslösheten biter sig fast? Det finns många signaler som tyder på att den gör det i allra högsta grad.

Ministern säger att Arbetsförmedlingen har resurser till att följa upp för att finna oseriösa anordnare när det gäller fas 3-åtgärder. Då är det viktigt att Arbetsförmedlingen får tydliga signaler kring detta.

Jag ställer åter frågan: Vad är de för signaler som ges, och på vilket sätt ser ministern att uppföljningen kan ske? Jag vill tydligt poängtera att naturligtvis är de allra flesta, som också ministern säger, seriösa. Men vad gör man med de anordnare som är oseriösa? Ett antal artiklar och telefonsamtal som bland annat jag och säkert flera i utskottet har fått har visat att det är ganska bekymmersamt på vissa platser.

Anf. 41 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag ska snart besöka en av fas 3-anordnarna i Örebro län, och jag ska sedan ge arbetsmarknadsministern en rapport från det besöket.

Jag ställde några frågor till arbetsmarknadsministern, men eftersom jag inte fick några svar kommer jag att upprepa dem. Jag uppfattade att jag fick svar på första frågan. Nej, jag tror inte heller att 100 procent av dem som är inne i fas 1 och fas 2 ska ha arbetsmarknadsutbildningar. Men det kanske vore bra om fler än 4 procent omfattades av kvalificerade insatser. 96 procent gör uppenbarligen inte det, i alla fall inte enligt Arbetsförmedlingens statistik. Konsekvensen blir att vi får en hög långtidsarbetslöshet och att personer sedan hamnar i fas 3.

Arbetsmarknadsministern sade att det fanns inläsningseffekter i arbetsmarknadsutbildningar, och jag vill därför återigen fråga: Anser arbetsmarknadsministern att det finns några inläsningseffekter med fas 3? Bilden är i alla fall den att man inte kan utbilda sig och ha ersättning, och det om något måste vara en inläsningseffekt.

Min tredje fråga var om arbetsmarknadsministern ansåg att fas 3 verkligen var en bättre åtgärd än plusjobb. Jag bad henne också att i så fall motivera varför. När det gällde plusjobben hade man kollektivavtalsenliga löner. Villkoren var helt annorlunda än de som man i dag har i fas 3. Jag skulle gärna se att arbetsmarknadsministern förklarade vad det är regeringen anser vara så bra med fas 3 jämfört med plusjobben.

Anf. 42 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag besökte arbetsmarknadsenheten i Gävle kommun, som verkligen jobbar seriöst med personer inskrivna i fas 3. De hade en tydlig signal som de ville att jag skulle förmedla vidare till riksdagen och till berörd minister. De frågade nämligen: Varför ska det vara så att man gör folk fattiga? Varför är det så? Varför tycker ni moderater och regeringen, och även ordföranden i arbetsmarknadsutskottet, att man ska gå till ett anvisat jobb och arbeta 40 timmar i veckan utan ersättning? Detta tyckte de var det mest stötande av allt.

Det var ganska många som befann sig i just den situationen. De hade blivit tillsagda: Du måste gå dit. Du ska vara där i 40 timmar. Ibland har du bra saker att göra, ibland har du ingenting att göra. Men framför allt får du ingen ersättning. En av dem hade skrivit brev till statsministern och frågat: Ska vi byta en vecka eller en månad? Vi kan byta ersättning och arbete. Ställer du upp på det, Fredrik Reinfeldt?

Inte heller får man någon utbildning. Vi besökte även ABF i Gävle som också är mottagare av inskrivna i fas 3. De gör ett mycket bra och seriöst arbete. Bland annat jobbar man som bokombud, ser till att sprida litteratur på arbetsplatserna, vilket är en mycket god gärning. De frågade mig: Varför får vi inte gå i en studiecirkel inom ABF för att lära oss mer? Det enda man kunde få var en liten datautbildning för att kunna sköta den utrustning man hade. De frågade: Raimo, varför är det på det här sättet? Varför ska vi ha så usla ersättningar? När vi läser tidningar ser vi att det finns vd:ar som får en massa bonusar. De har höga ersättningar för att de jobbar mycket, för att de är duktiga. Ni moderater och regeringen har den principen att om vi gör folk fattiga då kommer de minsann att börja jobba. Frågan är just varför.

Hillevi Engström, ansvarig minister, varför skickar man ut folk i arbete utan att ge dem en enda krona i ersättning? Det är faktiskt stötande. Vilken värdering ligger det i att man ska utföra ett jobb utan att få lön? Vad menar ministern med det systemet? Och varför kan inte de som finns på ABF få öka på sina kunskaper och sin anställningsbarhet genom att gå bra utbildningar som ABF erbjuder? Varför är det förbjudet?

Anf. 43 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Arbetslinjen ingår i den politik som gjort att alliansregeringen blivit omvald. Det innebär att vi vill göra det billigare att anställa och att det ska löna sig mer att arbeta. Jobbskatteavdragen har lett till 80 000–90 000 fler sysselsatta på arbetsmarknaden.

Vi ser att den politiken leder åt rätt håll. Vi har en av de starkaste ekonomierna i Europa. Om vi de senaste åren hade lyssnat på oppositionen och de förslag som Raimo Pärssinen för fram, det vill säga höjda bidrag, hade vi inte haft en av de starkaste ekonomierna i Europa, med en av de högsta tillväxterna. Det är det som på sikt lägger grunden för en bra välfärd.

För att gå tillbaka till det som interpellationen handlar om vill jag när det gäller signaler säga att det är viktigt att Arbetsförmedlingen får signaler från dem som är i jobb- och utvecklingsgarantin, från dem som är långtidsarbetslösa. Det kan ske via telefon, mejl och samtal med sin förmedlare. Det är också viktigt att de som är ute och besöker verksamheterna, vilket Eva-Lena Jansson nu ska göra och som jag tycker är jättebra, skickar signaler och synpunkter, gärna till mig och till Arbetsförmedlingen, som då har att följa upp verksamheten.

Det finns i regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen tydliga skrivelser om att särskilt följa upp jobb- och utvecklingsgarantin, med fokus på den senare fasen. Arbetsförmedlingen har även en internrevision som löpande följer arbetet och rapporterar till styrelsen, och åtgärder vidtas.

När det gäller vad som kan göras mot oseriösa aktörer är den första åtgärden att påpeka felen. Om dessa inte åtgärdas är nästa steg att avbryta den överenskommelse man har. Vi ska också undersöka möjligheten att återkräva felaktigt utbetalda ersättningar så att varje använd skattekrona kommer de arbetslösa till del och kan leda till att de får ökade möjligheter till sysselsättning på arbetsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.17 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna i fyra minuter.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 11.21.

Anf. 44 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Ann-Christin Ahlberg har frågat mig vad jag avser att göra för att alla politiska förslag som berör arbetsmarknaden ska analyseras ur ett genusperspektiv innan beslut tas. Ann-Christin Ahlberg har även frågat vad jag avser att göra för att skynda på utvecklingen i rätt riktning mot ett jämställt arbetsliv.

Jämställdhet mellan könen är ett prioriterat område för regeringen, såväl i arbetslivet som på andra områden. Eget arbete och möjligheten att försörja sig själv utan att vara beroende av andra är ett fundament för verklig jämställdhet.

Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå jämställdhet. Strategin innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i ordinarie sakfrågor och i alla led av beslutsprocessen och verksamheten. Arbetet med jämställdhetsintegrering syftar till att ge de jämställdhetspolitiska målen genomslag i hela regeringens politik. Under våren 2011 kommer en ny plattform för arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet att tas fram. Samtliga departement inom Regeringskansliet kommer att involveras i arbetet.

För att skapa ett jämställt arbetsliv krävs olika samverkande insatser. Regeringen har därför tagit fram en samlad och långsiktig strategi för att främja jämställdheten på arbetsmarknaden och i näringslivet. I skrivelsen *En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet* (skr. 2008/09:198) lyfte regeringen särskilt fram behovet av fortsatta insatser för att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet samt för att främja jämställda villkor för entreprenörskap, ett jämställt deltagande i arbetslivet och jämställda arbetslivsvillkor.

När det gäller lönebildningen är det enligt regeringens mening en fråga för arbetsmarknadens parter. Avtal är att föredra framför lagstiftning, eftersom ett brett samförstånd mellan parterna skapar stabilitet och ger legitimitet åt träffade överenskommelser. Därutöver behövs ett bra regelverk som fastställer spelreglerna för lönebildningen. I detta ingår regler om bland annat förbud mot osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

I dag tar kvinnor ut en betydligt större andel av föräldraledigheten, och de tar i många fall ett större ansvar för omsorgen om barnen under uppväxten. Kvinnor har också i genomsnitt en lägre förvärvsfrekvens och lägre lön än män. Genom skattereduktionen för hushållstjänster ökar möjligheten för både kvinnor och män att förena arbetsliv och familjeliv. Den jämställdhetsbonus som regeringen har infört förbättrar förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämställdhetsbonusen ger föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament till att fördela föräldraledigheten mer jämlikt.

Anf. 45 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

I Sverige har vi ca 3,9 miljoner anställda. Drygt en miljon av dem arbetar deltid. Varannan, alltså 500 000 personer, vill arbeta mer. 280 000

arbetar deltid på grund av att de inte får mer arbetstid eller hittar något heltidsarbete. De andra 220 000 deltidsarbetarna vill men kan inte arbeta mer på grund av att man inte orkar mer eller har nedsatt arbetsförmåga, ofta ihop med dålig arbetsmiljö.

Hillevi Engström säger i sitt svar att jämställdhet mellan könen är ett prioriterat område för regeringen och att eget arbete och möjlighet att försörja sig själv utan att vara beroende av andra är ett fundament för jämställdhet. Det kan vi hålla med om. Men trots det säger hon inte ett enda ord om heltider eller om de otrygga anställningar som kvinnor får finna sig i; därmed kan de inte försörja sig själva.

Inte heller säger ministern någonting om arbetsgivare som utnyttjar kvinnor som en reservarbetskraft som de kan använda när de själva behöver, utan att ta hänsyn till att dessa kvinnor får en otrygghet med både arbetstid och lön – en lön som inte går att leva på vare sig just nu, i framtiden som pensionär eller om man skulle råka bli sjuk eller arbetslös.

Om man har en ofrivillig deltid har man ofta också en väldigt låg lön. För kommunalare, bara för att ta ett exempel, som har en genomsnittlig sysselsättningsgrad på 85 procent, är löneglappet och tappet 3 000 kronor varje månad. Vi vet också att det finns många kvinnor som har ännu lägre sysselsättningsgrad, både inom den kommunala sektorn och inom handel, hotell och restaurang med mera, och därmed också sämre möjlighet till en lön som det går att försörja sig på.

Fredrik Reinfeldt har sagt att ett femte jobbskatteavdrag är det bästa sättet att stimulera deltidsarbetare och låginkomsttagare till att vilja jobba mer. Jag undrar vad regeringen har för underlag till sitt ställningstagande. Det finns 500 000 personer som redan i dag vill jobba mer men inte får den möjligheten, för det finns inte tillräckligt många heltider. Kan Hillevi Engström förklara för mig hur det blir fler heltider med jobbskatteavdraget?

Vi socialdemokrater vill att heltidsanställningarna ska bli fler. Vi vill att man ska ha rätt till heltid om man så önskar. Vi vill att man ska kunna förena arbetsliv och familjeliv, vilket ställer krav på bra förskola och äldreomsorg, bra och moderna arbetstidsmodeller med rätt bemanning och personal med rätt kompetens, en arbetsmiljö som gör att man orkar jobba heltid samt en barnomsorg som finns också på kvällar, helger och nätter.

Vilka satsningar kommer regeringen att göra för fler heltider, för bättre möjligheter för kvinnor att få ett arbetsliv som går att kombinera med familjeliv samt för barnomsorg, även på kvällar, helger och nätter?

Anf. 46 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Ann-Christin Ahlberg för att hon ställt en bra interpellation och arbetsmarknadsministern för svaret. Jag har några frågor till arbetsmarknadsministern med anledning av svaret.

Regeringen säger att det är viktigt med jämställdhet och att man har ett jämställdhetsperspektiv. Utifrån frågorna från Ann-Christin Ahlberg undrar jag om regeringen har gjort några genusanalyser av till exempel arbetsmarknadspolitiska insatser, såsom fas 3. Vi har nyss pratat om jobb- och utvecklingsgarantin. Vad får detta för effekter för arbetslösa kvinnor och män?

Lönekartläggning hade vi tidigare. Nu har regeringen gjort det mindre intressant, kan man väl säga. Tidigare var det lag på att man skulle ha ett annat sätt att göra lönekartläggning på. Det tyckte regeringen inte var riktigt så viktigt. Jag önskar en kommentar till det från regeringen.

Har regeringen gjort någon genusanalys av skattereduktionen för hushållsnära tjänster? Har den lett till en mindre könsuppdelad arbetsmarknad? Det vore intressant att få reda på det. Dagens arbetsliv är ojämnt så tillvida att fler kvinnor tjänar sämre. Det är fler kvinnor som har deltid och fler kvinnor som har timanställning och otrygga anställningar. Då borde man försöka hitta åtgärder som kommer till rätta med det. Om då regeringens svar är att skattereduktion för hushållsnära tjänster leder till ökad jämställdhet i arbetslivet undrar jag hur det sker med automatik.

Jag skulle gärna vilja få svar på de frågorna om arbetsmarknadsministern har möjlighet.

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill tacka för frågorna, som gäller ett viktigt område. Flera av dem tangerar också jämställdhetsministerns område.

Jag delar uppfattningen när det gäller deltid så tillvida att det är ett bekymmer med de personer som vill arbeta deltid och inte erbjuds möjlighet till det. Det finns också de som jobbar deltid frivilligt.

Det har också uppmärksammats, inte minst inom det så kallade Arenaprojektet på Arbetsförmedlingen, att det när man hade ett samarbete mellan arbetsförmedlingarna och kommunerna fanns ett slags tyst överenskommelse mellan kommunen som arbetsgivare och de anställda att man kunde stämpla upp till heltid. När kommunerna sedan erbjöd heltidsanställningar var det ändå ganska många som själva valde att fortsätta arbeta deltid.

För dem som ofrivilligt arbetar deltid är det förstås ett bekymmer. Jag tror väldigt mycket på den svenska modellen, på parternas autonomi att teckna överenskommelser på arbetsmarknaden. Senast i går besökte jag Medlingsinstitutet och talade med generaldirektören om bland annat de här frågorna, alltså om analysen av jämställdhet. Jag fick då information om att det i den senaste avtalsrörelsen på flera avtalsområden har startats ett arbete mellan parterna om just deltidsfrågan. Jag tror att det är där som lösningen står att hitta, men det är inte alldeles enkelt alla gånger.

I en del fall då arbetsgivaren erbjuder heltid innebär det delade turer, och alla vi som har hållit på med jämställdhet vet att det inte heller är eftersträvanvärt. Det är inte heller eftersträvanvärt om antalet jobb minskar så att vi får en större arbetslöshet. Nu behöver vi alla arbetade timmar på arbetsmarknaden.

Glädjande kunde vi också se att lönegapet minskar lite grann, men det är alldeles för lite. Fortfarande finns 6 procent kvar som oförklarad löneskillnad mellan kvinnor och män när man har rensat från andra faktorer som utbildning, erfarenhet och ålder. Kvinnor tjänar 85 procent av vad män gör i Sverige. Det är klart att det inte är tillfredsställande.

Det finns också redan i dag lagregler som utnyttjas i väldigt liten omfattning. Detta är väl ett bra tillfälle att informera kammarens ledamöter om de regler som finns i lagen om anställningsskydd, särskilt 25 a §. Jag

har tittat lite grann på den paragrafen. Det finns väldigt få rättsfall där den tillämpas, och de som finns är inte så upplyftande.

Det är väl en uppmaning att kvinnor som vill arbeta mer också ska anmäla det till sin arbetsgivare – det gäller för den delen män också – så att arbetsgivaren kan erbjuda deltidanställda fler timmar och ökad anställningsgrad innan man anställer andra, i de fall det är möjligt.

Det finns flera olika aspekter på den här frågan, och det finns ingen enkel lösning. Vi talar om jobbskatteavdragets betydelse. Inriktningen på det är just mot låg- och medelinkomsttagare. I det löneskiktet befinner sig många kvinnor, och det är en viktig faktor. Många kvinnor jobbar också deltid för att hinna med hem, barn och familj. Om de kan gå upp på heltid och kan köpa lite tjänster innebär det att de får bättre möjligheter på arbetsmarknaden och att det blir fler arbetstillfällen.

Det är alltså ingen nattsvart fråga, men det är ingen enkel sak att lagstifta fram en rätt till heltid. Det visade också remissinstanserna i den utredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte. Även flera fackliga organisationer var negativa eller tveksamma till den typen av lagstiftning.

Om vi tror på den svenska modellen är det avtalsvägen genom partsamarbete som vi måste lösa den här frågan. Jag tror att det kommer att bli förbättringar. Vi kan se tecken på att det går åt rätt håll.

Anf. 48 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Arbetslivet är väldigt ojämnt, och det är därför jag har ställt denna interpellation till just arbetsmarknadsministern.

Det talas om att arbeta deltid frivilligt. Bland de 500 000 personer som har deltid finns det kanske en del som har studier eller föräldradaglighet också, men de flesta av dem vill faktiskt arbeta heltid men får inte eller har en arbetsmiljö som är så tuff att man inte klarar av att jobba heltid. Därför måste man också våga se på jämställdhet ur ett arbetsmiljöperspektiv och se på arbetstidsmodellerna.

Delade turer var något som man på 70-talet försökte få bort. I dag är det återigen vardag för många kvinnor, speciellt inom vård och omsorg. Där styr vi politiker, och där kan vi också göra något.

Ministern sade inget om det som Fredrik Reinfeldt hade sagt, alltså att jobbskatteavdraget skulle göra att de som är deltidanställda skulle jobba mer. Jag skulle jättegärna vilja veta hur man har kommit fram till den ståndpunkten.

Att parterna på arbetsmarknaden ska försöka skapa möjligheter till anställningar som är både trygga och bra och att man kan försörja sig själv och ha en arbetsmiljö där man inte sliter ut sig är jätteviktigt, men vi politiker kan också ge förutsättningar för det. Det kan vi göra antingen i kommuner och landsting eller genom att vi här i riksdagen genomför riktade insatser. Till exempel har vi i Socialdemokraterna lagt fram förslag om att bygga upp möjligheterna att starta fler heltidstjänster och sådant i kommunerna som en riktad insats. Man kan också göra riktade insatser inom barnomsorg och äldreomsorg, vilket bidrar både till att kvinnor får en dräglig arbetsmiljö och till att vi skapar de arbetstillfällen som faktiskt behövs.

Detta med frivillig deltid tror jag är en sanning med modifikation. Det är attityder, värderingar och gamla vanor som ställer till det. Vi står inför

en jättestor generationsväxling i bland annat vård- och omsorgssektorn, där kvinnor har väldigt hög andel ofrivillig deltid. Om man ser till utbildningarna på de områdena kan man konstatera att det är väldigt få som söker. Är det något som vi politiker måste ta på största allvar är det att vi kommer att ha brist på kompetens inom vård och omsorg inför den stora generationsväxlingen. Då duger det inte att erbjuda en tjänst på 62 procent. Det är inte så att kvinnor får 75, 85 eller 90 procent, utan det är ganska vanligt att få 62,239 procent, alltså med tre decimaler! Vi är inne i år 2011. Detta hör inte hemma på svensk arbetsmarknad, och det är ofta vi politiker som styr de verksamheter som har sämst villkor.

Anf. 49 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag blev lite konfunderad över svaret från arbetsmarknadsministern där hon nämnde skattereduktionen. Regeringen utgår i svaret från att det också i framtiden är kvinnorna som ska ha huvudansvar för städningen i hemmet. Det är på något sätt det som ska lösa deltidspenariet. Om någon annan kommer hem och städar kan kvinnan automatiskt gå upp på heltid. Jag föreställer mig att man i familjen gör det man har att göra i hemmet tillsammans, oavsett hur familjekonstellationen ser ut. Det handlar inte i huvudsak om att göra hushållsnära tjänster till en kvinnofråga.

Min fråga gällde om regeringen hade gjort någon genusanalys av skattereduktionen för hushållsnära tjänster. Har det lett till att dagens arbetsliv blivit mindre ojämnt?

Jag är tacksam för att ministern inte tar upp vårdnadsbidraget som en del i jämställdhetsfrågan. Det gör man nämligen i regeringens budget, vilket jag tycker är lite beklämande. Jag hade också önskat att man hade diskuterat detta ur ett arbetsmarknadsperspektiv: Hur gör man genusanalyser, och vad får politiken för konsekvenser?

Jag tyckte att Arenaprojektet, som ministern tog upp, var intressant. Den socialdemokratiska regeringens jämställdhetsutredning visade att fyllnadsstämpling kostade 8 miljarder – 8 miljarder! De pengarna hade man kunnat använda för att stärka välfärdssektorn och anställa många av dem som i dag jobbar ofrivillig deltid på heltid. Men man valde i stället att sänka skatten med mycket mer, och det innebar att det inte blev fler personer i den offentliga sektorn.

Jag skulle önska att arbetsmarknadsministern, som ändå ger en bild av att man ser problemet, är beredd att vidta åtgärder som faktiskt får konsekvenser men också göra en ordentlig genusanalys av det som händer på arbetsmarknaden utifrån regeringens politik.

Min bild är i alla fall att den inte har gett effekter. Tvärtom har Sverige blivit mer ojämnt.

Anf. 50 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag tänkte att jag skulle förmedla en bild av den verklighet som finns i Gävleborg. Jag besökte Handels avdelning där och gick med dem igenom vilka bekymmer de har i sin verksamhet. Det största bekymmer de hade var deltiderna. När arbetsmarknadsministern här hävdar att parterna ska ta ett stort ansvar kan jag meddela att man i den här avdelningen har en organisationsgrad på 54 procent, och den är inget som bara blir starkare.

En fråga direkt till ministern är: Vad tänker Hillevi Engström göra för att stärka det fackliga arbetet? Finns det någon plan för det?

Jag fick en redovisning av deltidspenningen. För ett stort företag med över 100 anställda inom Handels bransch blev jag förvånad när jag gick igenom listorna över anställningar och anställningsgrader. Visserligen fanns det ett antal heltider – fast inte så många procentuellt sett. Men jag som kommer från metallindustrin fick en liten aha-upplevelse. Det var väldigt många som hade 7 procents anställning. Men det mest frapperande och överraskande var att ännu flera var anställda på 1 procent!

Då börjar man fundera. Är det så överallt? Nej, det beror på vilken affär man går in i. Om man går in och köper lite elektronik i en sådan affär ser man att det jobbar grabbar där som har minst 80 procents anställningsgrad. Det finns ett antal andra branscher – som kanske har med fordon och bilar att göra – där man jobbar heltid. Men inom handeln hade man väldigt många som låg till och med så lågt som på 1 procent.

Då blir frågan: Vad kan man göra åt det här? Är det självvalt på något sätt? Nej, naturligtvis inte.

Jag ska ta ett annat exempel för arbetsmarknadsministern. Man berättade om en tjej som var anställd i en butik. Hon jobbade 30 timmar i veckan, en för branschen hög anställningsgrad. Hon gick på föräldraledighet. Vad hände då? Jo, då ersatte man henne med fyra vikarier. Då blir min första tanke: Oj då, hon måste ha haft jättestor arbetskapacitet. Men så var det naturligtvis inte. Det var inte det som det hängde på. Hon blev ersatt av två på tio timmar var plus två på fem timmar var. På så vis fick den här arbetsgivaren ihop sina 30 timmar. Det är så tydligt!

Då blir min fråga: Har arbetsmarknadsministern någon ambition att på något vis rätta upp dessa balanser, att på något vis stå på de här tjejnans sida, så att även de kan få en anställning som det går att leva på?

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tycker att det ligger mycket i det som Eva-Lena Jansson tar upp: Vi politiker i våra kommuner och landsting har ett jättestort ansvar. Låt oss också ta det! Det gäller alla er som har politiska uppdrag. Man kan till exempel titta på moderatstyrda Örebro. Där har man jämställdhet i arbetslivet som en prioriterad fråga.

Arbetstider, löner och arbetsvillkor är en fråga för arbetsmarknadens parter. Jag tycker att vi ska ge dem det ansvaret så att den svenska modellen kan leva vidare. Vi kan redan nu se i den nyligen avslutade avtalsrörelsen för i år att frågan om heltid och deltid är en prioriterad fråga.

Ann-Christin Ahlberg har skrivit en intressant interpellation. Jag har försökt besvara den i de olika delarna.

Det görs mycket på det här området. Det gjordes också mycket förra mandatperioden, då regeringen satsade tio gånger mer på jämställdhetsområdet än någonsin tidigare. År 2011 kommer en ny plattform som min kollega statsrådet Nyamko Sabuni svarar för. Vi kommer att jobba med alla departement inom Regeringskansliet på ett bra sätt för att förbättra jämställdheten, integreringen och analyserna av hur olika reformer och förslag slår mot kvinnor och män.

Men barnomsorg, äldreomsorg och sysselsättningsgraden i kommuner och landsting är en fråga för arbetsmarknadens parter, och ytterst är

politiker ute i våra viktiga verksamheter, inte minst i äldreomsorg, barnomsorg och vård, ansvariga för de frågorna.

Tack för debatten!

Anf. 52 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Bara som en upplysning: Eva-Lena Jansson har ingen rätt till ytterligare replik. År 2006 tog moderaterna i Örebro bort rätten till heltid. Hur man agerar där tycker jag att Hillevi Engström ska ta med sig till sina partikamrater.

Jag har fortfarande inte fått min huvudfråga besvarad av ministern: Varför tycker ni i regeringen att jobbskatteavdrag är det bästa sättet att stimulera deltidsarbetare och låginkomsttagare att vilja jobba mer? Det finns redan i dag 500 000 personer som vill jobba mer men som inte får. Hur kan det bli flera heltider? Nu har jag upprepat den frågan flera gånger, så jag hoppas att jag kan få svar i den sista repliken.

Sedan undrar jag också vilket genusperspektiv på arbetslivet som regeringen har haft, till exempel i fråga om neddragningar av de kommunala omsorgstjänsterna, vilket drabbar kvinnor mer än män. Nedmonteringar av de gemensamma trygghetssystemen, som a-kassan och socialförsäkringarna, vet vi drabbar kvinnor mer än män. Vårdnadsbidraget ökar skillnaderna mellan män och kvinnor när det gäller ansvar och kontakt med barn men också i arbetslivet.

Jämställdhetsbonusen vet vi har blivit ett fiasko. Försäkringskassan har visat att den inte hade någon effekt på fördelningen av föräldradagarna mellan kvinnor och män. Det påverkar också arbetslivet. Avdraget för hushållsnära tjänster har inte på något sätt motverkat problemen med den ojämlika fördelningen mellan kvinnor och män av det obetalda hemarbetet utan har snarare förstärkt att kvinnans plats är i hemmet.

Då undrar jag: Vad är regeringens genusperspektiv på arbetslivet utifrån de politiska beslut som man har redan tagit?

Anf. 53 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag blev lite överraskad när ministern tackade för debatten. Jag ställde ju några frågor som handlade om de tjejer som jobbar inom Handels, de som har 1 procent eller 7 procent i anställningsgrad eller där man ersätter en föräldraledig på 30 timmar med fyra personer.

Jag ställde en fråga, och jag vill kunna ge ett svar eftersom jag ska besöka Handels även efter denna dag. Då vill jag gärna kunna relatera till den diskussion som jag har haft med ansvarig minister. Vad tänker ministern göra åt detta, och vad kan hon göra åt detta utöver att bara hävda att det är parternas ansvar?

Betyder det att man sitter lugnt och stilla i båten eller att man drar sig undan från frågan och är ganska tyst? Accepterar arbetsmarknadsministern att det är på det viset att kvinnor inom handeln anställs på 1, 2, 3, 4 eller 7 procent? Tycker ministern att det är någonting som är självvalt? Är det så det ska se ut? Eller säger ministern att det där får väl Handels i så fall göra någonting åt?

Samtidigt fattade arbetsmarknadsministern, som under förra mandatperioden var ordförande i utskottet, en massa beslut som gjorde det besvärligare och svårare för facket. Organisationsgraden minskar. Medlemskapet hotas av höga avgifter till a-kassan med mera, med mera. Studie-

medelslagen ska nu också ändras för att förhindra fackligt arbete. Nu sitter ministern här och säger att det är fackets ansvar.

Accepterar ministern dessa urusla anställningsvillkor? Det svaret vill jag ha. Det vill jag kunna lämna när jag åker och träffar Handels igen.

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det har varit en intressant diskussion. Också jag följer vad som händer på arbetsmarknaden och i arbetslivet ganska noggsamt.

Jag tror till skillnad mot Raimo Pärssinen på den svenska modellen – på möjligheterna för parterna att fritt teckna avtal. Jag tror på de konfliktregler som finns. Jag tycker att vi har en bra ordning och reda på arbetsmarknaden i den delen.

Raimo Pärssinen ställer en explicit fråga: Vad ska arbetsmarknadsministern göra för att stärka det fackliga arbetet? Jag vet inte om frågan är retorisk. Jag ser gärna att både fack och arbetsgivare har höga organisationsgrader. Det finns också fackliga organisationer som växer. Facken får väl själva dra slutsatsen av detta och vad det beror på. Men det kan säkert göras mer för att få upp intresset och engagemang. Jag har själv en facklig bakgrund och tycker att det är viktigt med ett engagemang på arbetsplatsen.

Jag vill att alla ska kunna leva på sin lön och att det ska löna sig att arbeta, arbeta mer och arbeta längre upp i åldrarna. Det är också därför regeringen har genomfört flera jobbskatteavdrag, som har lett till att en vanlig LO-familj har mellan 2 000 och 3 000 kronor mer i plånboken varje månad. Det är det som är drivkraften. Jobbskatteavdragen ger en drivkraft till ökat arbete. Det är också det som har gjort att Sverige har en bra ekonomi och ordning och reda i statsfinanserna. Det ska löna sig att arbeta.

Jag har som tidigare jämställdhetstalesperson för Moderaterna jobbat mycket med dessa frågor. Vi har ett beslut på att vi som förtroendevalda i kommuner och landsting ska aktivera oss mycket mer för att öka möjligheterna till heltidsanställningar.

Mitt svar till Raimo Pärssinen på vad du ska svara de handelsanställda är att de måste ställa frågan till sina fackliga företrädare. Det handlar om hur man tecknar avtal och varför man i så fall inte begär mer eller försöker få till fler heltidsanställningar. Den frågan kan bara de avtalstecknande parterna ge argument för. Kanske har man höjt löner eller OB-ersättningar i stället eller prioriterat någon annan fråga. Men ytterst är detta en fråga i fria förhandlingar mellan parterna, och jag hoppas att det ska kunna förbli så även i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2010/11:132 om missgynnande av kvinnor med funktionshinder

Anf. 55 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Kerstin Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka en snedvriden tillgång på arbetsmarknadsåtgär-

der mellan kvinnor och män med funktionsnedsättningar. Frågan ställs mot bakgrund av att det enligt Kerstin Nilsson finns belägg för att flest män får del av det utbud som står till förfogande för personer med funktionsnedsättningar, trots att kvinnorna är övervägande i antal.

Jag vill inleda med att säga att arbetslösa personer med funktionsnedsättningar som innebär nedsatt arbetsförmåga har rätt att ta del av all service och alla arbetsmarknadspolitiska program som finns att tillgå hos Arbetsförmedlingen på samma villkor som andra arbetssökande. Vid behov ska de också få del av arbetslivsinriktad rehabilitering och de särskilda anställningsstöd som finns att få för målgruppen. Vidare erbjuder Arbetsförmedlingen sina anställda utbildning om jämställdhet i arbetslivet för att öka kunskapen om betydelsen av en mer jämställd arbetsmarknad.

Anställningarna med stöd för personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga fördelas ojämnt mellan könen: Ca 60 procent av anställningarna går till män. Detta förklaras till viss del av att männen utgör en större andel av arbetslösa som har en funktionsnedsättning med nedsatt arbetsförmåga.

Den könsuppdelade arbetsmarknaden utgör en annan förklaring till skillnader i anställningar. Arbetsmarknaden är fortfarande uppdelad när det gäller vad kvinnor och män har för yrke och sysselsättning. Regeringen har i flera år, nu senast i budgetpropositionen 2011, påtalat att Arbetsförmedlingen ska fortsätta arbetet för att uppnå en jämnare könsfördelning avseende de arbetsmarknadspolitiska insatserna för målgruppen.

Anf. 56 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsminister Hillevi Engström för svaret, även om jag hellre hade sett att svaret innehöll mer av intresse för att utreda frågan närmare.

Min interpellation tangerar lite grann det tidigare ärende som var uppe här. Men dem jag pratar om är de som står helt utanför arbetsmarknaden och som riskerar att stå där även framöver.

Det är klart att det finns olika statistik och bedömningar av olika aktörer. Sedan lämnar statistiken resten till tolkaren. Jag utgår delvis från LO:s rapport *Utsatta från flera håll – situationen för funktionsnedsatta på arbetsmarknaden*. Den bygger i sin tur på utredningar och rapporter från bland annat Regeringskansliet. Jag utgår också från de vittnesmål jag har fått när jag har pratat med funktionshindrade. Jag har dragit slutsatsen att det finns en snedvriden tillgång till åtgärder för kvinnor med funktionshinder.

Att arbetslösa med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga har rätt att ta del av alla de resurser som finns att tillgå är en sanning med modifikation. Det faktum att den enskilde har ett funktionshinder medför att arbetsmarknaden är smalare. Det medför också att möjligheterna att ta del av åtgärdsutbudet krymper.

Det kan liknas vid ett smörgåsbord där ett antal rätter endast är skådebröd. Om personen sedan är en kvinna krymper möjligheterna ytterligare eftersom de möjligheter som trots allt står till buds i huvudsak är inriktade på män och manliga yrken. Nu krymper smörgåsbordet ytterligare med både skådebröd och tomma karotter.

Jag är övertygad om att de flesta arbetsförmedlare jobbar med jämställdheten för ögonen och ser den enskildes unika behov. Ingen skugga ska falla på dessa överbelastade arbetsförmedlare. Men vad hjälper det om utbudet av tillgängliga åtgärder är så dåligt anpassat för kvinnor med funktionshinder? Vad hjälper det om arbetsförmedlaren har så många arbetssökande att tiden för var och en inte räcker till? Är den sökande en kvinna med funktionshinder som dessutom är över 50 år pratar vi inte längre om något smörgåsbord utan snarare om dagens lilla lunchmeny.

Jag tycker tyvärr inte att det räcker med svaret att regeringen i flera år, och nu senast i budgetpropositionen, påtalat för Arbetsförmedlingen att det ska bli en jämnare könsfördelning. Jag ser hellre att arbetsmarknadsministern anser att frågan är av sådan dignitet att den är aktuell att undersöka närmare för att åtgärda den snedvridna fördelning som finns.

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Tack för frågan, Kerstin Nilsson! Det är en jätte viktig fråga som du väljer att ta upp. Det är en fråga som alliansregeringen tar på väldigt stort allvar. Vi gör saker på det här området. Låt mig nämna någonting som är väldigt väsentligt här, nämligen en forskningssatsning på 30 miljoner kronor per år under tre års tid för att forska om kvinnors ohälsa och de här bekymren så att vi får mer kunskap.

Som jag nämnde i mitt interpellationssvar beror det också på att det är en större andel män och att arbetsmarknaden, som vi väl känner till, är starkt könsuppdelad. Det behövs kunskap och utbildningsinsatser. Arbetsförmedlingen behöver förbättras ännu mer på den här punkten. Det finns säkert också brister när det gäller fördomar och traditioner.

Låt mig också säga att en viktig reform som har lett till att fler funktionshindrade har fått jobb är satsningen på nystartsjobben. 23 procent av 40 000 nystartsjobb har gått till personer som har funktionshinder med nedsatt arbetsförmåga. Vi har också ökat resurserna för lönebidragsanställningar och till Samhall.

Låt oss titta tillbaka på det som vi har gjort på sjukförsäkringsområdet. Redan där var det en större andel som kvinnor sjukskrivna och som fick sämre tillgång till rehabilitering. De gömdes och glömdes i systemen. Dem lyfter vi nu fram och försöker hjälpa att komma tillbaka.

I sitt regleringsbrev för 2011 har Arbetsförmedlingen fått ett viktigt uppdrag, nämligen att informera arbetsgivare om alla de möjliga åtgärder som finns. Kerstin Nilsson pratade mycket om karotter och måltider. Det finns faktiskt ett smörgåsbord av åtgärder att erbjuda arbetsgivare om de anställer en person som har funktionshinder med nedsatt arbetsförmåga. Vi har höjt ersättningarna för särskilt anställningsstöd för att nämna ett exempel. Det har också blivit stora höjningar för anpassning på arbetsplatsen.

Men det finns mer att göra i det här avseendet, och det är någonting som är högt prioriterat på min agenda. Jag kommer nu i mars att träffa parterna på ett högnivåmöte tillsammans med Maria Larsson. Där kommer vi att se hur vi kan försöka ge fler personer med funktionshinder med nedsatt arbetsförmåga chansen att komma tillbaka på arbetsmarknaden och förverkliga sina livsdrömmar, bidra och jobba 100 procent av sin arbetsförmåga.

Anf. 58 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Det är bra att det händer någonting, men jag tycker att det skulle hända lite snabbare. En av mina uppgifter som riksdagsman är också att ha kontakt med verkligheten. Jag kommer att fortsätta att ha det. Jag kommer att fortsätta att träffa kvinnor med funktionshinder och arbetsförmedlare och följa det här väldigt noga. Jag hoppas verkligen att det kan bli krafttag eftersom det är 40 procent av anställningarna som går till kvinnor och resten till män. Det här är jätteangeläget.

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Tack, Kerstin Nilsson, för att du väckte denna viktiga fråga! Den är prioriterad. Det finns inget motsatsförhållande här. Det är viktigt att kvinnor får samma möjligheter som män att komma tillbaka.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2010/11:133 om nya initiativ i arbetsmarknadspolitiken

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Patrik Björck har frågat mig om jag kommer att ta några initiativ för att åtgärda bristerna i arbetsmarknadspolitiken.

Jag känner inte riktigt igen den bild Patrik Björck målar upp i sin interpellation. Vi ser nu flera tecken på att arbetsmarknadsläget börjar ljusna. Antalet nya platser hos Arbetsförmedlingen fortsätter till exempel att vara fler än föregående år, vilket tyder på att arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft har ökat. Samtidigt ser vi en fortsatt ökning av sysselsättningen och en minskning av arbetslösheten jämfört med förra året. I november såg vi för första gången sedan slutet av 2007 att antalet arbetslösa hade minskat jämfört med samma månad ett år tidigare.

Situationen är dock fortfarande allvarlig, särskilt för unga utan utbildning. Det krävs därför en fortsatt aktiv arbetsmarknads- och utbildningspolitik.

I budgetpropositionen för 2011 presenterade regeringen en rad satsningar för att förstärka arbetsmarknadspolitiken och motverka att fler personer blir arbetslösa under lång tid och för att stärka konkurrenskraften hos dem som står långt från arbetsmarknaden. Bland annat tillförs ytterligare resurser för arbetspraktik och coachning under 2011. Vidare förstärks Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag under 2011, bland annat för att deltagarna i garantierna ska kunna erbjudas insatser av hög kvalitet. För att öka möjligheterna för dem som har varit utan jobb en längre tid att återgå till arbetslivet förstärks dessutom det särskilda anställningsstödet för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin under 2011 och 2012.

Vi följer naturligtvis utvecklingen på arbetsmarknaden noga. Kvaliteten i de arbetsmarknadspolitiska insatserna ska kontinuerligt följas upp för att skattemedlen ska komma till bästa möjliga användning och för att vi ska kunna nå målet om full sysselsättning.

Anf. 61 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern! Antalet långtidsarbetslösa växer. Så ser det ut i Sverige i dag. Fler och fler hamnar i återvändsgränden fas 3. Ungdomsarbetslösheten har parkerat bland de högsta i Europa. Allt fler av de arbetslösa står utan a-kassa. Kommunerna får ta över statens ansvar för de arbetslösas försörjning. De tvingas därmed till neddragningar i vården, skolan och omsorgen. Riksbankens räntebana pekar uppåt med ökade kostnader för bland annat bostadslån. Det blir alltmer tydligt att regeringens arbetsmarknadspolitik inte håller måttet, och detta får konsekvenser för hela samhället.

Med anledning av detta har jag ställt en fråga till arbetsmarknadsministern i min interpellation. Jag frågar om arbetsmarknadsministern kommer att ta några initiativ med anledning av ovanstående exempel för att åtgärda de brister i arbetsmarknadspolitiken som i dag blir så tydliga.

I dag förlitar sig den borgerliga, moderatledda regeringen på det man har gjort hittills och de två bärande punkter som man brukar lägga fram när man pratar moderat arbetsmarknadspolitik. Man pekar på jobbskatteavdraget och på att man har förstört arbetslöshetsförsäkringen som de åtgärder som ska skapa jobb.

Nu kan vi se att detta inte har räckt. Det har inte hjälpt. Det har inte löst problemen. Sänkta skatter räcker inte för att lösa de här problemen. Att försämra och förstöra arbetslöshetsförsäkringen har inte hjälpt arbetsmarknaden att fungera bättre. Det har inte lyckats sänka arbetslösheten.

Regeringen säger i sin egen prognos att om vi inte drabbas av några fler finanskriser och om solen kommer att lysa framöver kommer man i bästa fall att år 2014 vara nere på den arbetslöshetsciffran som fanns när man tog över och som man då betraktade som massarbetslöshet, det vill säga över 6 procents arbetslöshet. Det är vad regeringens politik har lyckats åstadkomma. Det är med andra ord ingenting.

Det är oerhört viktigt att hålla detta i minnet när man utvärderar regeringens arbetsmarknadspolitik, och det är den som man själv vill bli utvärderad på. Man säger att det är på jobben man ska utvärdera om politiken har lyckats, och man har uppenbarligen inte lyckats enligt de egna prognoserna.

Vad man däremot har lyckats med är att slita sönder det svenska samhället och öka klyftorna i det svenska samhället. Man har lyckats försätta enskilda människor i en väldigt svår ekonomisk situation genom att slänga ut sjuka ur sjukkassan och genom att slänga ut arbetslösa ur arbetslöshetskassan. De allra flesta som är arbetslösa i dag har inte ens möjlighet att få arbetslöshetsunderstöd, och har man det får man det på så låga nivåer att man har svårt att klara sin försörjning.

Den politiken var det pris som den moderatledda regeringen var beredd att ta för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt, som man så cyniskt beskriver det, och för att pressa ned arbetslösheten. Vi kan ha synpunkter på om det priset hade varit värt att betala för att nå de målen. Det är *en* politisk diskussion. Men när vi nu ser att man inte lyckas åtgärda de problem som man menade att den här typen av försämringar skulle åtgärda blir det ännu allvarligare. Då står vi bara med baksidorna av den moderata politiken kvar, medan man inte har lyckats leverera någonting när det gäller att minska arbetslösheten.

När vice riksbanksdirektören besökte arbetsmarknadsutskottet häromsistens förklarade hon att den viktigaste orsaken till att man tvingas höja räntorna är att man inte har förtroende för regeringens arbetsmarknadspolitik.

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Som jag uttryckte i mitt första inlägg delar jag inte Patrik Björcks problemformulering, varken den karta som Patrik Björck målar upp eller den verklighet han beskriver.

De rapporter som nu kommer om hur Sverige har klarat finanskrisen och Sveriges väg i Europa kan inte ha gått någon förbi. Man kan titta runt om i Europa. Jag var senast i denna vecka på ett möte i Ungern. Där har de varit tvungna att gå in med stora lån från IMF. Det är en enorm oro i samhället för vad den misskötta ekonomin i Ungern kommer att leda till. I Storbritannien sägs 500 000 upp från offentliga sektorn, från välfärden. I Spanien, Frankrike, Grekland, ja, nästan varje EU-land, har man en ekonomi som är skakig och inte lyfter.

OECD lämnade en rapport som jag bara har läst korta referat från och inte hunnit sätta mig in i – det finns det andra som är bättre på. OECD menar att vi har ett av de starkaste tillväxttalen i hela Europa. Vi har bland de bästa statsfinanserna. Vi har reformer som leder till att vi kan göra satsningar som gör att människor kommer i arbete.

Vi har också gett långsiktiga besked till industrin i energifrågan som är viktig för vår exportsektor. 50 procent av vår bruttonationalprodukt är exportsektorn, och där är det viktigt att vi tar ett ansvar för bland annat energiförsörjningen.

Jag menar att Patrik Björck svartmålar Sverige. Hans bild stämmer inte. Vi kan se att vi har 100 000 fler i sysselsättning jämfört med för ett år sedan. Vi har en alldeles för hög arbetslöshet, men den har sjunkit och är nu nere på 7,1 procent. Målsättningen för regeringen är att vi ska ha bland de lägsta arbetslöshetstalen i Europa. Jag kan också se att 30 000 fler unga är i jobb jämfört med förra året.

Jag är inte nöjd, och det behöver göras mer. Ett viktigt nytt initiativ är att de ungdomar som har lämnat skolan utan godkända betyg nu får möjlighet att komma tillbaka till skolan med ett förhöjt studiebidrag på 6 300 kronor per fyra veckorsperiod. Vi försöker också motivera ungdomar. Det gör jobbcoacher. Har man inte utbildning ska man i första hand försöka komma tillbaka till utbildningen, gärna också lärlingsutbildning, som jag tror att många ungdomar är intresserade av. Vi har folkhögskolesatsningen, där många ungdomar blir inspirerade och ser att de kanske också kan gå tillbaka till en skola som inte är den de lämnade utan som ser deras förtjänster och möjligheter.

Det vidtas väldigt många åtgärder på olika håll inom regeringen. Inte minst de reformer som Maud Olofsson i Näringsdepartementet gör för företagen är viktiga. Den bild som Patrik Björck målar upp stämmer inte med verkligheten.

Det är också så som någon begåvad person sade till mig när det gäller påståendena om att räntebanan pekar uppåt. En nationalekonom tolkar det klart och tydligt som att det då ser ljus ut för svensk ekonomi. Det är alltså ett sundhetstecken att räntebanan pekar uppåt. Riksbanken har

kunnat leva upp till sin roll, och att vi har haft en låg inflation är viktigt inte minst för löntagarna.

Låt oss inte gå in på de delarna, men låt oss enas om att Sverige har fått beröm för sina åtgärder och att vi står starka. Men vi är inte nöjda.

Anf. 63 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag vet inte riktigt hur jag ska tolka det här svaret. ”Inte nöjda”, säger arbetsmarknadsministern, men sedan låter hon väldigt nöjd och beskriver allting ljust. Sedan avslutar hon med att säga att det är positivt att ekonomin är överhettad, att det är 8 procents arbetslöshet och att det tvingar Riksbanken att höja räntorna.

Jag tror att arbetsmarknadsministern är ganska ensam i svensk samhällsdebatt och ekonomisk debatt om att hävda att det är positivt när ett land som Sverige drabbas av överhettning, 8 procents arbetslöshet och man därmed tvingas gå in och försöka dämpa den konjunkturuppgång som vi alla längtar efter och som landet så väl behöver. Det här är faktiskt ett väldigt märkligt uttalande av arbetsmarknadsministern.

Det är inte enbart jag som har den här bilden. Jag kan citera ur Svenska Dagbladets näringslivsbilaga för en vecka sedan där Tord Stranefors, prognoschef på Arbetsförmedlingen, säger i ett uttalande: Arbetslösheten sjunker, men antalet långtidsarbetslösa är dubbelt så stort nu som före finanskrisens början. 126 000 personer i arbetsför ålder mot slutet av förra året var utanför arbetsmarknaden mer än ett halvår, och när de nya jobben kommer står de sist i kön. ”Gruppen blir större och större bland de arbetslösa. Och det kommer att fortsätta att öka.”

Det är alltså Arbetsförmedlingens prognoschef som säger det – det är ingenting som jag hittar på.

I går kunde man läsa i ledaren i Dagens Industri, som man inte kan anklaga för att vara en socialdemokratisk megafon: ”Det behövs nya tankar när det gäller att få fler att arbeta mer.” Det är precis det som är rubriken på min interpellation.

Jag citerar vidare från ledarsidan i Dagens Industri: ”Den nya arbetsmarknadsministern, Hillevi Engström, har inte sagt mycket än.” Nej, jag skulle gärna vilja att Hillevi Engström sade någonting. ”Hon borde kritiskt utvärdera allt som gjordes förra mandatperioden och låta utreda det som kan bli bättre.

Fler jobb i företag och rätt utbildad arbetsvillig arbetskraft är ett givet mål för politiken. Men de som trots alla insatser inte kvalar in på en alltmer krävande arbetsmarknad måste också få göra något som är meningsfullt både för dem själva och för andra.”

Då har de tidigare dömt ut fas 3, som vi har diskuterat, som är en sådan åtgärd som man tycker är helt förfelad. Det här är en väldigt stark kritik mot regeringens arbetsmarknadspolitik.

Om man nu säger att oppositionen är kritisk mot arbetsmarknadsministerns politik är det visserligen inte någon sensation – det kan jag förstå. Men när Arbetsförmedlingens chefer instämmer i oppositionens kritik blir det lite allvarligare. När Dagens Industri, som väl i det här fallet får sägas ha en lite mer objektiv bedömning av situationen, också instämmer i kritiken blir det väldigt bekymmersamt.

Men vad som gör mig extra bekymrad är att i den moderatledda regeringen – den styrs ju helt av Moderaterna, och småpartierna har inte

mycket att säga till om – verkar inte ens de moderata ministrarna ha någonting att säga till om. När jag ställer frågan till den moderata arbetsmarknadsministern om hon kommer att ta några initiativ med anledning av att det är sådana problem på svensk arbetsmarknad säger hon nej. Hon är rätt nöjd med de åtgärder som redan är vidtagna och tänker inte göra någonting vidare.

Men om man läser näringslivsbilagan i Svenska Dagbladet i dag ser man att det är en annan minister i regeringen som uttalar sig. Det är finansministern som gör klart att regeringen planerar nya reformer under mandatperioden, och han slår bland annat ett slag för utbyggd arbetsmarknadsutbildning. Det gör alltså den moderate finansministern i tidningen i dag, men arbetsmarknadsministern kan inte säga någonting i en debatt i Sveriges riksdag. Det är mycket anmärkningsvärt.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Tack för interpellationen!

Det är ju så att regeringens politik ständigt, vågar jag påstå, följs upp, utvärderas, granskas, diskuteras och justeras vid behov. Det är en ständig process. Det är ett ständigt lärande. Det är ett ständigt lyssnande på allt ifrån experter i de myndigheter som finns till externa och internationella bedömare. Det är vår skyldighet att jobba på det sättet.

Det innebär inte att det är här i talarstolen som den interndiskussionen ska föras, utan vi kommer att återkomma när vi justerar och förändrar.

Regeringen blev omvald på arbetslinjen och på en aktiv jobbpolitik där det lönar sig att arbeta. De jobbskatteavdrag som genomfördes under förra mandatperioden har lett till en varaktigt höjd sysselsättning och en sänkt jämviktsarbetslöshet, enligt oberoende bedömare. Och detta är en politik som vi tänker fortsätta med utan att för den skull riskera välfärden.

Vi satsar i årets budget 69 miljarder kronor på arbetsmarknadspolitiken. 69 miljarder är väldigt mycket pengar. Det som skiljer Sverige från andra OECD-länder är att vi satsar två tredjedelar av den resursen på aktiva arbetsmarknadsåtgärder.

Ni i oppositionen vill göra det dyrare att anställa unga under 26 år – det är ett exempel. Ni vill ta bort jobbcoacherna nu när chanserna ökar på arbetsmarknaden. Ni vill satsa mer pengar på a-kassan, på att höja bidragen, än på hela er jobb- och utvecklingsatsning. Det tror inte jag leder till att minska långtidsarbetslösheten.

Som med alla reformer som görs kommer de ständigt att behöva ses över och justeras, men jobblinjen ligger fast. Det är någonting som vi aldrig viker från.

Sedan finns det utmaningar och svårigheter. En av dem som jag ser allvarligast på gäller dem som är funktionshindrade och som har nedsatt arbetsförmåga – vi gör satsningar för att försöka få in dem på arbetsmarknaden. Det handlar om de utrikesfödda, och det handlar om ungdomar som inte har godkända betyg. Det viktigaste är framför allt det långsiktiga. Det handlar om att förebygga arbetslöshet på lång sikt genom att skolan blir mycket bättre så att alla barn och ungdomar får chansen att nå sina livsdrömmar.

Det behövs mer av åtgärder. Jag är långt ifrån nöjd, men jag är ändå stolt över vad vi har åstadkommit och att vi har kunnat komma ur den här finanskrisen och att vi kan fortsätta att satsa.

Jag vill avslutningsvis nämna den viktiga forskningssatsning som görs. Det är sådana åtgärder som vi har haft råd att vidta. Eftersom vi inte har höjt alla ersättningssystem som oppositionen har velat har vi kunnat satsa på forskning och utveckling. Det är en ökad satsning med 5 miljarder under fyra år. Det är sådant som leder till jobbtillväxt i Sverige, och det behöver vi mer av.

Anf. 65 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Vi har i kammaren i dag haft en lång debatt om arbetsmarknaden, och den är inte slut i och med den här interpellationen, utan den kommer att fortsätta ett litet tag till.

Vi i oppositionen tycker att det är oerhört viktigt att debattera de här frågorna. Det är för landet viktiga frågor, för företagen viktiga frågor, för de arbetslösa viktiga frågor och för välfärden viktiga frågor. Då säger arbetsmarknadsministern: Det är inte här debatten ska föras.

Jag vill poängtera det, herr talman. Jag tycker att det är en anmärkningsvärd inställning till Sveriges riksdag som arbetsmarknadsministern uppvisar med ett sådant uttalande.

Men jag ställde frågan till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadsministern tänkte ta några initiativ. Vi har, som sagt, gått igenom en mängd olika problem under dagens lopp. Det handlar om matchningsproblematik, rekryteringsproblem, kompetensbrist, spelreglerna på arbetsmarknaden, osund konkurrens, fas 3-eländet, bristen på jämställdhet och svårigheten för funktionshindrade. Arbetsmarknadsministern har inte haft svar på någon av de här frågorna.

Men jag tycker att det är intressant att finansministern trots allt har lyssnat på en del av den kritik som vi i oppositionen har framfört under hela förra mandatperioden och som vi även framför denna mandatperiod. Vi säger att det krävs en större satsning på arbetsmarknadsutbildningar för att lösa de här problemen, rekryteringsproblemen, kompetensbristproblemen och långtidsarbetslösheten. Då säger finansministern i dagens tidning att det troligen kommer att behövas bland annat en utbyggd arbetsmarknadsutbildning.

Varför vill inte arbetsmarknadsministern diskutera det i kammaren i dag? Det är märkligt. Jag är glad över att finansministern har lyssnat på vår kritik. Så småningom kanske finansministern kommer att få arbetsmarknadsministern på rätt spår. Jag vet inte. Jag kan hoppas det i alla fall. Men med tanke på att finansministern kanske väger lite tyngre i regeringen än arbetsmarknadsministern får vi väl läsa i tidningen vad som ska ske.

Jag tycker ändå att det hade varit smakfullt om arbetsmarknadsministern hade kunnat svara på frågor här i Sveriges riksdag.

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det är alltid svårt att föra en debatt när man inte utgår från samma verklighet. Jag tror att vi måste utgå från samma verklighet, hur det ser ut på arbetsmarknaden i dag. Det är långt ifrån något idealtill-

stånd, men det är bättre än vad vi hade kunnat förutse före krisen. Vi ser hur jobbchanserna ökar. Vi ser hur näringslivets rekryteringsbehov ökar.

Vi behöver förvissa oss om – det är väl en av de viktigaste sakerna – att varje satsad skattekrona av de här 69 miljarderna går till att hjälpa människor som kan arbeta att få ett arbete, så att de kan försörja sig, utifrån sin egen förmåga, hur stor eller liten den än är.

Det är ett problematiskt läge. Jag är långt ifrån nöjd. Jag är orolig för stora delar av Europa, för vår exportindustri, hur den ska kunna få ut sina produkter. Men jag tycker också att det förtjänar att sägas att den bild som Patrik Björck målar upp snarare är något av en svartmålning av Sverige. Vi ser att 100 000 fler är sysselsatta nu än för ett år sedan och att arbetslösheten sakta minskar.

Det behöver göras mer. Vi behöver se över våra reformer. Det gör vi löpande. Vi behöver justera i våra system, så att vi kan se till att de som kan arbeta får chansen att göra det. Det är vår stora utmaning, och där jobbar vi i regeringen tillsammans.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2010/11:134 om ersättning under arbetslivsintroduktion och behov av statistik

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Gunvor G Ericson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att statistik ska föras kontinuerligt om ersättningsnivåer för dem som går emellan försäkringarna samt angående antal sjukskrivna och nollklassade. Hon har vidare frågat mig vilka initiativ jag kommer att ta för att säkerställa att majoriteten av dem som lämnar sjukförsäkringen och går över till arbetslivsintroduktionen ska få en högre ersättning än tidigare.

Låt mig börja med att säga att en av de viktigaste frågorna för regeringen när den tillträdde i oktober 2006 var att minska det omfattande utanförskapet på arbetsmarknaden som till stor del bestod av sjukfrånvaro. Den tidigare sjukförsäkringen, som lämnade människor i passivitet och utanförskap, har ersatts med en reform som betonar människors förmåga och där alla som vill och kan arbeta också ska ha en möjlighet att göra det. Vi har nu skapat en övergång från sjukförsäkringen till arbetsmarknadspolitiken så att tidigare sjukskrivna med arbetsförmåga kan få det stöd de behöver från Arbetsförmedlingen.

Jag vill framhålla att det är viktigt med ett personligt mottagande och ett individuellt stöd hos Arbetsförmedlingen. Syftet med arbetslivsintroduktionen är att ge deltagarna hjälp att klargöra sina resurser och förutsättningar för att öka möjligheterna att återgå i arbete. Regeringen har också gjort det möjligt för deltagarna att direkt efter avslutad arbetslivsintroduktion kvalificera sig till jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, inom vilka deltagarna bland annat kan ta del av arbetslivsinriktad rehabilitering. Ytterligare resurser har avsatts till lönebidrag samt till trygghets- och utvecklingsanställningar. Många som hittills deltagit i arbetslivsintroduktionen har gått vidare till andra arbets-

relaterade insatser. En del har även börjat arbete, till exempel med lönebidrag och nystartsjobb.

Beträffande statistiken vill jag klargöra att Försäkringskassan redan i dag har möjlighet att följa vilka personer som beviljas olika förmåner och under hur lång tid ersättning utbetalas. Från och med den 31 januari 2011 införs ändringar i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vilka möjliggör en effektivare uppföljning av bland annat arbetslivsintroduktionen.

Regeringen har infört en särskild schablon för fastställande av ersättningen till de personer som går från sjukförsäkringen till Arbetsförmedlingen. Schablonen innebär att fler personer får rätt till arbetslöshetsersättning eller motsvarande aktivitetsstöd. Emellertid är arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen två skilda system, och bedömningar och beräkningar sker på olika sätt i de två systemen. En utgångspunkt vid regeländringarna har varit att personer som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen och som får arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd ska ha samma ersättningsnivå oavsett om de kommer från sjukförsäkringen eller inte. Regeringen har också tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté som ska analysera samspelet mellan sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen.

Regeringen följer och analyserar utvecklingen för denna grupp noga och avser att återrapportera resultaten till riksdagen. Regeringen har också begärt in kontinuerliga redovisningar från myndigheterna enligt uppdrag i regleringsbrev.

Mot bakgrund av detta har jag för närvarande inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 68 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men man kan undra om den ena ministern i regeringen inte vet vad den andra gör. Här säger ministern att inga ytterligare åtgärder behövs, men i går ändrade sig regeringen efter Miljöpartiets påpekande och socialförsäkringsministern sade då att ni åter ska ta fram fakta från Försäkringskassan om situationen om de utförsäkrade.

Jag välkomnar det och kommer att jaga er med blåslampa tills jag får se dessa siffror.

Ministern säger att det viktigaste var att minska utanförskapet. Men vad har ni åstadkommit? Har det blivit ett ökat innanförskap? Är det innanförskap när man är utförsäkrad från sjukförsäkringen och hänvisad till Arbetsförmedlingen, därtill i ovisshet om sin ekonomi?

Det ni har gjort är att flytta människor från en passivitet till en annan passivitet men med mindre pengar. De som har blivit utförsäkrade hänvisas till så kallad arbetslivsintroduktion. Det här är något som oroar många människor, inte minst eftersom man inte ens vet hur ens ekonomiska framtida situation kommer att se ut även om det finns en viss schablonberäkning.

Att ekonomisk och social trygghet är hälsofrämjande är välkänt inom folkhälsoforskningen. Den som mister sin sjukersättning mister också rätten till särskilt bostadsbidrag. Den som blir utförsäkrad bollas över till Arbetsförmedlingen, och då har man alltså inte rätt till bostadsbidrag till exempel.

Många är de som nu har kommit in i den åtgärd som kallas fas 3. Där är det många människor som upplever passiviteten och utanförskapet lika stort. Det enda som skiljer är att man har en mycket lägre ersättning. Det är en politisk prioritering som ni har valt att göra.

Ministern säger i svaret att det är många som har gått vidare till arbetsrelaterade insatser. Fakta är dock att hälften har ansökt om att åter bli sjukskrivna. Av dem som utförsäkrats vid årsskiftet har 43 procent också blivit beviljade att komma tillbaka till försäkringen, eftersom de är så sjuka och har kraftigt nedsatt arbetsförmåga.

Några av dem kan inte längre få någon ersättning av Försäkringskassan eftersom de under tiden de varit i arbetslivsintroduktion har förlorat rätten till sjukpenninggrundande inkomst. Hur många dessa är vet vi inte riktigt eftersom regeringen inte har efterfrågat statistik.

Ministern hänvisar till att Försäkringskassan redan i dag har möjlighet att föra statistik. Ja, men de utför ju de uppdrag som regeringen efterfrågar, och det har ni inte gjort. Fram till april 2010 fanns det statistik men inte efter det. Nu lovade som sagt socialförsäkringsministern i går att fakta ska tas fram, och det är bra.

Låt mig ge ett exempel på hur det kan slå i verkligheten för enskilda individer. En person som har haft sjukersättning och som gått över till Arbetsförmedlingens arbetslivsintroduktion förlorar direkt sitt bostadsbidrag. När sedan personen återförs till Försäkringskassan, efter arbetslivsintroduktionen, definierar även Försäkringskassan henne som arbetslös och tar då inte hänsyn till tidigare ersättningsnivå, utan taket i arbetslöshetsförsäkringen gör att inte en högre ersättning än sjukförsäkringen kan betalas ut. Hon, en kvinna strax under 50 år, har förlorat 6 000 per månad på denna tremånadersresa mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Hur tänker arbetsmarknadsministern att löftet som den förra ministern gav ska hållas, det vill säga att majoriteten av dem som lämnar sjukförsäkringen och går över till arbetslivsintroduktion ska få en högre ersättning än tidigare? Det var faktiskt det den förra arbetsmarknadsministern sade.

Anf. 69 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag anser att de reformer vi har gjort på det här området i huvudsak är bra och hjälper människor att komma tillbaka. Det var inte bra med den situation vi hade tidigare, när vi hade världens friskaste befolkning som också var mest sjukskriven. Särskilt illa var det för många kvinnor som fanns i systemen men som varken fick hjälp, stöd eller rehabilitering.

För att svara på interpellantens frågor kan jag understryka att deltagarna i arbetslivsintroduktionen får samma ersättningar som om de hade gått direkt till Arbetsförmedlingen utan att först passera Försäkringskassan och sjukförsäkringssystemen.

Det är också så att min kollega, socialförsäkringsminister Ulf Kristersson, håller på med en översyn av sjukförsäkringsreformen. I detta ingår att närmare titta på situationen när den enskilde går från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen efter att ha uppnått den maximala tiden i sjukförsäkringen.

Enligt Försäkringskassans uppföljning i mars 2010 hade hälften av deltagarna fått mer eller lika mycket aktivitetsstöd som i sin tidigare ersättning. Det pågår också ett interdepartementalt arbete mellan Arbetsmarknadsdepartementet och Socialdepartementet i de här frågorna.

Det som också är angeläget är den socialförsäkringsutredning som nu sitter och som kommer att lyfta in frågor som ni själva aktualiserar och som finns tydliga i direktiven. Jag tror också att Gunvor G Ericson ingår i den utredningen.

Avslutningsvis beskriver också det regleringsbrev till Försäkringskassan som regeringen har beslutat om kraven på uppföljning och analys av de nya reglerna. Det är ett viktigt påpekande i det här sammanhanget.

Anf. 70 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Inte heller jag är nöjd med den passivitet som har funnits i sjukförsäkringen. Men jag är inte heller nöjd med den passivitet som finns hos Arbetsförmedlingen i dag, i arbetslivsintroduktionen eller i det som kallas fas 3.

Det stämmer att jag sitter med i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen som riksdagen beslutade skulle tillsättas i december 2004. Det är alltså på tiden att den äntligen kommer i gång. Men det är fortfarande ett bekymmer att vi har problem som vi behöver ta itu med nu, och det finns inte på propositionslistan för denna vår att regeringen avser att lägga fram några förslag som gäller den här gruppen människor – tyvärr.

De siffror som bland annat RUT redovisade från Försäkringskassan visar att vid övergången från sjukförsäkring till aktivitetsstöd hade 39 procent av de berörda fått höjd ersättning, 45 procent hade fått sänkt ersättning och 16 procent hade fått en förändring med mindre än 100 kronor per månad. Det var alltså inte merparten.

Jag kan också konstatera att den arbetsmarknad vi har i dag inte alls ser ut på det sätt som när de här försäkringarna en gång infördes. Det är viktigt att vi funderar över hur vi ska göra. Ska vi fortsätta lappa i ett i grunden sjukt system, eller ska vi faktiskt våga tänka nytt?

Det är krångligt att byta mellan olika a-kassor, och de differentierade avgifterna som regeringen har infört har gjort att väldigt många människor har lämnat systemet. Den egentliga försäkringstanken, att det är många som delar på risken, urholkas när så många lämnar arbetslöshetsförsäkringen.

Sjukförsäkringen är också dåligt anpassad till dagens verklighet. Människor bollas mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, till slut utan vare sig rehabilitering eller möjlighet att jobba.

Den som aldrig har kommit in på arbetsmarknaden och som heller inte har arbetsförmåga får inte rätt till sjukförsäkring annat än om det går att intyga att personen inte har någon arbetsförmåga för resten av sitt liv – en hård dom att ge en 19-åring som kanske nyss har avslutat gymnasiet.

Vi måste nog våga tänka lite nytt här.

Det här systemet har också gjort att människor som förlorar den ekonomiska grund de haft inte vet vad de ska ta sig till. Konsekvensen har blivit att många sökt försörjningsstöd, men det får man inte om man äger sin bostad eller lever tillsammans med en partner.

Det här drabbar inte bara individen utan även barn och anhöriga. Det kan dessutom förvärra psykisk sjukdom, vilket är kliniskt belagt. Jag har pratat om det tidigare i den här talarstolen. Docent Henrik Nybäck och legitimerade psykologen och psykoterapeuten Katarina Sörngård har i Läkartidningen väl beskrivit ett fall från den kliniska verkligheten. De visar att individer med neuropsykiatriska handikapp vid den här typen av stress kan gå in i allvarliga tillstånd som kan leda till en form av apatiskt tillstånd.

Jag menar att det behöver vidtas åtgärder dels nu, dels också på lång sikt. Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen ska lägga fram sitt slutbetänkande i maj 2013. Det är ganska lång tid innan vi kommer dit, och på vägen fram till dess behöver vi se över de akuta reglerna och hur människor hamnar i kläm och bollas mellan de olika försäkringarna.

Ministern pekar i svaret på att personer som är inskrivna hos AF har samma ersättningsnivå oavsett om de kommer från sjukförsäkringen eller ej. Menar ministern att regeringen eftersträvar att harmonisera de två försäkringarna?

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tror att det viktiga är att gå tillbaka till grunderna för den här reformen. Det handlar om att se människor och att ge människor hjälp individuellt.

Det jag har kunnat följa på nära håll och tycker fungerar väldigt bra är den individuella hjälp som man har gett människor i arbetslivsintroduktionen. Jag tycker att Arbetsförmedlingen under de faktiskt ganska tuffa förutsättningar de ändå har haft med den stora krisen och det som har hänt på arbetsmarknaden har haft förmågan att verkligen hjälpa och stötta människor. Det är självklart så att ekonomin är viktig för att man ska kunna påbörja en process för att komma tillbaka på arbetsmarknaden.

Som jag sade i mitt första inlägg ses detta över i den stora socialförsäkringsutredningen. Det görs också en översyn inom Socialdepartementet hos socialförsäkringsministern där det ingår att titta närmare på situationen för de enskilda som går från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen.

Det är också så, det tror jag att Gunvor G Ericson har helt rätt i, att vi får tänka nytt, omvärdera och lyfta upp på bordet för att se hur vi ska kunna ha en långsiktigt bra sjukförsäkring och en långsiktigt bra arbetslöshetsförsäkring. Hur ska de här systemen fungera så att de blir transparenta och tydliga?

De som inte har varit inne i de här systemen och tittat kan kanske utgå från att det är enkelt att räkna fram olika ersättningar, men det är det inte. Jag tycker att alla våra system ska vara transparenta och enkla att förstå för medborgarna så att man vet att blir jag sjuk händer det här, blir jag arbetslös händer det här och det här är den ersättning som finns. Där tror jag inte att vi har någon annan uppfattning.

Jag tror att vi får vänta och se vad den utredning som genomförs i både det korta och det långa perspektivet kommer fram till och framför allt titta på hur vi får långsiktiga lösningar som så många som möjligt av riksdagens partier kan ställa sig bakom. Då tror jag att vi har mycket att vinna.

Anf. 72 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Jag återkommer till den fråga som jag ställde i slutet av mitt förra inlägg, eftersom jag tycker att det är intressant att notera att ministern pekar på att det är två olika försäkringar. Som det fungerar i dag är det två olika stuprör, men det är inte heller svart eller vitt vad som är arbetsförmåga. Man behöver ha ett hälsofrämjande perspektiv, menar jag. Det är inte hälsofrämjande att rycka undan ekonomi och sociala förutsättningar för människor. Då ser man väldigt snävt.

Inte ens sättet man räknar ut rätten till ersättning på är detsamma i dag. Man räknar ut sjukpenninggrundande inkomst på ett sätt och rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkring eller ersättning enligt schablon på ett annat sätt. Det är inte lätt för människor att förstå om man ens har fått rätt ersättning eftersom det är så otroligt svårt att sätta sig in i de här systemen, inte bara för enskilda individer utan dessutom för handläggare på dessa båda myndigheter när de ska förklara för den enskilda individen vad som kommer att inträffa.

Jag tror att det är nödvändigt att vi ser över de här försäkringarna, och jag skulle gärna vilja få ett svar från ministern som visar vilken vision ministern har när det gäller samordning eller harmonisering av de här systemen.

Anf. 73 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Tack för frågan! Gunvor G Ericson är mycket initierad och kunnig i de här frågorna.

Jag kan inte i dagsläget uttala mig om visionen för de här systemen. Det är en fråga för Socialförsäkringsutredningen. Där får ni lyfta upp de frågorna och diskutera och analysera vad som ger bäst effekt. Det jag kan ställa mig bakom är att det ska vara transparens, tydlighet och förutsägbarhet som i all annan lagstiftning.

Det är också väldigt viktigt att människor som blir sjuka eller arbetslösa förstår hur det fungerar och att det ska vara ett effektivt hanterande av skattepengar. Man ska också kunna förutse. Ett led i rehabiliteringen är att man har grundförutsättningarna tryggade så att man inte behöver oroa sig över dem. Där tror jag att vi kan vara bättre när det gäller både information och system.

Därmed vill jag tacka för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2010/11:136 om behov av arbetsmarknadspolitik som ger jobb

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Isak From har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska arbetslösheten och samtidigt ge gruvföretagen i gruvnationen Sverige tillgång till nya medarbetare med rätt kompetens.

Strax före jul svarade jag på en fråga från Isak From om personal till gruvprospektering i Västerbotten. Den nu aktuella interpellationen utgår i stort sett från samma problemställning.

Jag vill börja med att säga att det är viktigt att anlägga ett brett synsätt på gruvföretagens behov av kompetenta medarbetare. Det krävs inte enbart geologer som kan leta efter malm och andra mineralfyndigheter. Gruvnäringen, liksom flera andra näringsgrenar, behöver också tillgång till kompetent personal i alla delar av sin verksamhet.

Efterfrågan på mineralråvarorna varierar. Just nu har vi stor efterfrågan på malm och mineral. Detta innebär att företagen planerar och genomför stora investeringar, vilket är mycket positivt. Det finns ett stort sug efter flera yrkeskategorier, bland annat geologer och bergarbetare.

Som jag svarade Isak From i december arbetar flera av regeringens medlemmar med olika frågor som bidrar till att säkra näringslivets behov av kompetens. Företag med stark konkurrenskraft är viktiga också för att säkra vår välfärd.

Ansvar för kompetensförsörjning finns inte bara hos regeringen utan också hos berörda företag. Regeringen har dessutom givit flera myndigheter under Arbetsmarknads-, Närings- och Utbildningsdepartementen i uppdrag att gemensamt belysa utvecklingen och kommande behov vad gäller kompetensförsörjning. Regeringen har även uppmärksammat kompetensförsörjningens regionala dimension genom uppdrag till ansvarig aktör för det regionala tillväxtarbetet i respektive län att etablera plattformar för samverkan kring kompetensförsörjningsfrågor på kort och lång sikt.

Inom det reguljära utbildningssystemet för vuxna finns flera flexibla utbildningssatsningar som kan anpassas till lokala behov av arbetskraft på kort och lång sikt. Yrkesvux är regeringens satsning på yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning där hittills omkring 50 000 människor har deltagit i en yrkesutbildning. Regeringen satsar även på lärlingsutbildning inom vuxenutbildningen från och med hösten 2011. Inom yrkeshögskolan finns möjligheter för utbildningsanordnare att i samverkan med arbetsgivare skapa eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot gruvnäringens behov av kompetens. Alla dessa utbildningssatsningar kan samtliga utnyttjas av lokala aktörer i den berörda regionen för att snabbt utbilda den arbetskraft som behövs inom gruvnäringen.

Tillgång till kunskap och kompetens är av yttersta vikt för Sveriges, för regioners och för företagens konkurrenskraft. Regeringen följer noga utvecklingen av balans mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden och hur detta påverkar bland annat behov av utbildning på alla nivåer.

Arbetsförmedlingen har i dag ett mycket viktigt uppdrag, att sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft. Arbetslösa kan efter Arbetsförmedlingens individuella bedömning anvisas till en lämplig kortare utbildningsinsats. Regeringen anser att arbetsmarknadsutbildningar ska vara korta, individanpassade och tydligt riktade mot efterfrågan på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har möjlighet att upphandla de utbildningar som behövs, och regeringen har under 2010 tillfört resurser för att möjliggöra fler platser i arbetsmarknadsutbildning.

Regeringen följer alltså frågorna noggrant. Mot bakgrund av vad jag har sagt i dag avser jag för närvarande inte att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 75 ISAK FROM (S):

Herr talman! Som arbetsmarknadsministern beskrev skickade jag en fråga för skriftligt svar till arbetsmarknadsministern, men det svaret liknade mer en redogörelse för regeringens interna fördelning och arbets sätt. Jag kanske var otydlig i min fråga. Jag fick inte svar på det jag frågade om. Det var därför som jag ställde den här interpellationen.

I interpellationssvaret kan jag se att ministern kanske har förstått vad jag menade. Jag tackar för det här något tydligare svaret. Som Hillevi Engström säger i svaret är konkurrenskraftiga företag viktiga för Sveriges välfärd. Det håller jag verkligen med om.

Herr talman! Jag kommer i huvudsak att hålla mig till prospekteringsbranschen, för det var utgångspunkten för min fråga och för den här interpellationen. Den är grunden för övrig gruvverksamhet, men den flyter ihop lite med övrig gruvverksamhet.

Prospekteringsbranschen består i huvudsak av geologer och borrhare. Geologerna genomgår en lång högskoleutbildning. Det är alltså inte en snabbutbildning. Det verkar som att gruvbranschen kommer att få sätta sitt hopp till arbetskraftsinvandring av utbildade geologer eftersom de närmaste årens avgångar från universitet och högskolor inte kommer att räcka till för de nya behoven i gruvetableringarnas spår och även för de många infrastrukturprojekten i landet.

Herr talman! Sverige har sedan 90-talet öppnats för mineralbrytning på ett mycket gynnsamt sätt. Prospekteringen och gruvnäringen har stor ekonomisk betydelse, och de har över tid också gett en betydande mängd arbetstillfällen – direkt och indirekt. Om vi vill kan rätt åtgärder leda till många fler arbetstillfällen, inte minst på landsbygden och i glesbygden där utarmningen är stor. Eftersom många arbetstillfällen och utbildningstillfällen finns i och runt de stora städerna flyttar alltför många dit. Här kan malmbrytning, mineralutvinning och kringindustrier skapa direkta arbetskraftstillfällen utanför de stora tätorterna. På så vis kan de bidra till landsbygdens utveckling. Det här är också en landsbygdsfråga.

Sverige är i dag ett högtintressant land för både svenska och utländska mineralprospekteringsföretag. Antalet aktörer på marknaden har ökat väsentligt under de senaste åren. Resultatet blir att stora och små nya mineralfyndigheter kan hittas och börja utvinnas. Branschen själv beskriver att konjunkturbotten har passerats och att en återhämtning har inletts. Den andas också en tydlig optimism inför de kommande åren.

Herr talman! Precis som ministern sade i sitt svar går branschen i väldiga vågdalar. Det var en uppgång så sent som 2007 som blev en nedgång 2008–2009. Nu har det vänt kraftigt uppåt igen, men under nedgången varslades bara i Norr- och i Västerbotten över 300 personer som jobbade inom prospekteringsbranschen. Det var kunnigt folk med kompetens som försvann från branschen. Nu uppger branschen själv att det finns ett kompetensbehov på över 300 personer. Arbetsmarknadsministern har sagt här i dag att hon inte planerar några nya åtgärder, men det här måste väl ändå väcka vissa tankar hos arbetsmarknadsministern. Här finns möjligheter. Vad tänker hon vidta för åtgärder? Tänker hon vidta någon åtgärd?

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Tack för interpellationen! Man lär sig mycket varje dag, senast om gruvnäringen. Den är också otroligt viktig.

Jag nämnde i interpellationssvaret att denna industri är otroligt viktig. Som Isak From mycket riktigt säger går den upp och ned. Det finns en osäkerhet. Man tappar arbetskraft i lågkonjunktur, och nu gäller det att få tillbaka den. Där får vi hoppas att företagen kan förmå de som tidigare arbetat i branschen att komma tillbaka nu när konjunkturen vänder.

Det görs mycket inom det reguljära utbildningssystemet. I både Gällivare och Kiruna finns inriktningar i gymnasieskolan, industriprogram med inriktning mot gruvindustrin. Vid Luleå tekniska universitet pågår också mycket forskning som är inriktad på gruvindustrin.

Det som Arbetsförmedlingen kan göra – och det är väl det Isak From frågar efter – är det som man redan gör och har gjort. Man har utbildat ett hundratal personer till maskinförare. Flertalet har fått anställning för att förbereda gruvan i Pajala. Man har också utbildat bergarbetare. Det finns också möjligheter att använda sig av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för att tillhandahålla utbildningar.

Arbetsmarknadsutbildningar syftar till att fylla aktuell efterfrågan på arbetsmarknaden. Det finns också resurser hos Arbetsförmedlingen. Alla resurser är inte upptagna. I den mån det finns arbetskraftsbehov är det naturligt att dialogen sker mellan de lokala parterna på arbetsmarknaden.

Länsstyrelsen och Tillväxtverket har också gett 26 miljoner kronor i stöd för att utveckla Pajala de närmaste tre åren. Jag har fått information om att Arbetsförmedlingen centralt kommer att träffa Industriarbetsgivarna i slutet av januari 2011 för att diskutera gruvnäringens behov framöver med fokus på det som Isak From tar upp och på generationsväxlingen.

Det behövs flera olika delar, nämligen det vi gör inom arbetsmarknadsutbildningen, den reguljära utbildningen och den utbildning som jag tycker är naturlig att företagen och näringslivet ska ansvara för. Man ska försöka se till att den arbetskraft som lämnade branschen i krisens spår ges goda jobbchanser och återanställs. Det finns ett ansvar hos flera olika aktörer, och det är en viktig fråga.

Anf. 77 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag noterar att arbetsmarknadsministern i början av sitt inlägg hoppades att branschen ska ta sitt ansvar. Ja, det kan vi göra. Vi kan hoppas, men jag har lite större förhoppningar på regeringen.

Herr talman! Enligt Arbetsförmedlingen har arbetslösheten inom gruvnäringen och gruvrelaterade arbeten legat på en låg nivå i relation till övriga yrken de senaste ett och halvt till två åren. Den låga nivån kvarstår och minskar sannolikt ytterligare kommande år. Det närmaste året förväntas en god balans mellan tillgång och efterfrågan i landet som helhet. Arbetsförmedlingen säger att det finns små möjligheter att göra något. Över landet som helhet råder balans. Men i områdena där de största arbetsplatserna för gruvarbetare finns, det vill säga i Bergslagen, Norrbotten och Västerbotten där jobbchanserna är störst de närmaste åren, bedöms det vara liten konkurrens om jobben. Arbetsgivarna stöter ständigt på rekryteringsproblem.

Möjligheterna att rekrytera bedöms vara goda på fem till tio års sikt. Varje insats inom området kommer att betala sig. Precis som arbetsmarknadsministern säger har ungefär 100 genomgått arbetsmarknadsutbildningar i Piteå och Umeå med inriktning mot framför allt maskinförare. De har fått jobb i gruvbranschen, vid vägarbeten och i tunneldrivning. Det är naturligtvis bra. Men räcker det för Sveriges behov? Min uppfattning är att det inte gör det. Det finns stora möjligheter som vi kan ta bättre till vara på.

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har egentligen inte så mycket mer att tillägga än att det här är en viktig industri. Den är viktig för Sverige och för exporten, och det är viktigt att det finns utbildningar. När jag har tittat närmare på frågan tycker jag att det görs mycket. Här är det rimligt med arbetsmarknadsutbildning för maskinförare, och att ett hundratal har blivit anställda är väl helt fantastiskt bra.

Man måste titta mer på möjligheten till arbetskraftsinvandring. Personer med erfarenhet i branschen ska välkomnas till gruvindustrin.

Det svar jag har gett tidigare och de satsningar som görs, bland annat att Arbetsförmedlingen centralt kommer att träffa representanter för Industriarbetsgivarna för att titta närmare på frågorna, bottnar för att vi kan känna oss trygga. Branschen kommer också att trycka på för att få arbetskraft som den kan anställa. Om branschen inte trycker på vet jag inte vem som ska trycka på. Det är där som intresset finns att utveckla industrin så att den kan växa och exportera mineraler och malm.

Tack så mycket för en bra debatt!

Anf. 79 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag vill inte verka efterklok, men de svängningar vi talade om tidigare är inte bra. Med anledning av att så få insatser görs från Arbetsförmedlingens sida har några få fått möjlighet att utbildas internt. Men det räcker inte. Entreprenörerna inom prospekteringsbranschen ska ju faktiskt producera också, och de producerar för hela Sveriges välstånd.

Sedan finns det en annan sak som gör det extra viktigt att personer med rätt kompetens jobbar inom näringen. Det säger inte minst myndigheten Bergsstaten. Fler och fler företag är inte seriösa, berättar bland annat bergmästaren i Luleå.

Bergmästaren har också tvingats avslå 25 procent av ansökningarna det senaste året. Samtidigt kan man se det positivt. Just nu har vi 1 202 undersökningstillstånd i Sverige där man på ett eller annat sätt undersöker om det finns utvinningsbara mineraler.

Undersökningsarbetena pågår också i nationalparkerna och i Natura 2000-områden. Det är viktigt att undersökningar sköts på ett riktigt sätt med kompetent arbetskraft. Jag ser det som en stor fara för landet om det inte gör det. Alla är vinnare på att satsa på arbetsmarknadsutbildningar inom detta viktiga område.

Jag tror att vi måste återkomma till detta senare. Jag ser att Hillevi Engström nickar. Jag anser att det är en viktig fråga. Jag tackar för debatten.

Kammaren beslutade kl. 13.00 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna i fem minuter.

Svar på
interpellationer

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.05.

11 § Svar på interpellation 2010/11:138 om arbetsmiljö

Anf. 80 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Raimo Pärssinen har frågat mig vad jag avser att göra för att dåliga arbetsmiljöer som leder till sämre produktivitet och ohälsa ska motverkas.

Arbetsmiljöverkets statistik inom området visar generellt på en positiv utveckling av arbetsmiljön. Både antalet arbetsolyckor och antalet anmälda arbetssjukdomar har under senare år kraftigt minskat. Det är regeringens ambition att denna utveckling ska fortsätta.

Trots att utvecklingen generellt sett ser bra ut finns fortfarande brister, och dåliga arbetsmiljöer ska självklart motverkas. Lagar och regler inom området ska efterlevas och kunskapen om arbetsmiljöfrågor ska vara god. I detta syfte är det viktigt med effektiva system för såväl tillsyn som sanktioner på arbetsmiljöområdet och att så många arbetsplatser som möjligt nås av information och kunskapsspridning.

För att förstärka Arbetsmiljöverkets verksamhet har myndigheten tillförts en nivåhöjning av anslaget. Anslaget ökas kontinuerligt under perioden 2009–2011, och det innebär en sammanlagd nivåhöjning av anslaget med 57 miljoner kronor från och med 2011.

Under åren 2010–2012 satsas också totalt 24 miljoner kronor på en försöksverksamhet hos Arbetsmiljöverket som avser nya metoder för en breddad tillsyn som når fler arbetsplatser.

Vidare beslutade regeringen i mars 2010 att en särskild utredare ska överväga och föreslå ändringar i arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen som syftar till en klarare och effektivare reglering för att genomdriva lagstiftningens krav, till exempel vitesföreläggande, straffsanktion eller administrativa avgifter. Uppdraget ska redovisas senast den 2 maj 2011.

Jag anser dock att det är nödvändigt att vidga perspektivet. Det är inte bara så att en dålig arbetsmiljö medför negativa konsekvenser för individ och verksamhet utan också så att en bra arbetsmiljö medför positiva konsekvenser. En bra arbetsmiljö är utvecklande och hälsobefrämjande för individen och gynnar verksamhetens förmåga att konkurrera.

För att få fortsatta förbättringar inom arbetsmiljöområdet är det därför viktigt att motverka risker i arbetsmiljön och att öka kunskapen, engagemanget och intresset för de positiva effekterna av en bra arbetsmiljö.

I september 2010 överlämnade regeringen en skrivelse till riksdagen med utgångspunkter och inriktning för det fortsatta arbetsmiljöarbetet. I skrivelsen lyfts ett antal strategiskt viktiga frågor fram och en handlings-

plan för åren 2010–2015 presenteras. I handlingsplanen redovisas ett antal påbörjade eller planerade konkreta åtgärder.

Anf. 81 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag skrev interpellationen för att det är så oerhört viktigt att vi lyfter fram frågorna om arbetsmiljön. Det gäller inte bara dagens arbetsmiljöer, och inte bara de dåliga utan även de som är bra. Det är också en fråga en fråga för framtiden.

Vi går allt snabbare mot en tudelad arbetsmarknad. Vi ser en utveckling som ser ut som att de bra och goda arbetsplatserna blir ännu bättre. De som fungerar bra kommer att bli ännu bättre och får nästan ett eget driv att sköta de här frågorna på ett alldeles utmärkt sätt, och det är ju fantastiskt. Samtidigt ser vi en annan arbetsmarknad som växer upp där det inte finns någon kontroll, där det inte finns något kollektivavtal, där det inte finns något fack, arbetsplatser som inte skattemyndigheterna kan kontrollera och absolut inte Arbetsmiljöverket.

Arbetsmiljölagen, fru talman, är alldeles utmärkt skriven. Men den utgår från att alla arbetsgivare är goda arbetsgivare, och vi vet att så inte är fallet. Det betyder att vi kommer att få se en ökning av arbetsgivare som har en låt mig kalla det avhumaniserad syn på arbetstagarna. Vi ser det inom bygg- och anläggningsindustrin i dag. Vi ser det också i verksamheter inom jord och skog, hotell och restaurang. Vi ser det i alla dessa RUT-tjänster som ni nu så ivrigt beivrar. Där har Arbetsmiljöverket inte någon möjlighet att göra kontroller av arbetsmiljöerna. Vi ser det inom transportsektorn.

Jag nämnde tidigare här i kammaren transportföretag som inte har någon anställd utan tar in bemanningsföretag med utländska åkare som har urusla villkor och dåliga arbetsmiljöer, men vi ser det även inom utstationerade företag med utländska bemanningar. Vi vet att i de här företagen förekommer skattebrott, dåliga arbetsmiljöer och utnyttjande. Det är också problem med underentreprenörer som i sin tur har underentreprenörer.

Nu kommer kanske Tomas Tobé att säga att jag är en olyckskorp som tar upp eländiga saker. Men låt honom då beskriva att allting fungerar jättebra, så kommer jag att beskriva de saker som inte fungerar och som jag vill att vi ska åtgärda.

Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch har gjort en arbetsmiljöundersökning som visar att två medlemmar varje kalenderdag råkar ut för en allvarlig arbetsolycka. Det är 55 procent av deras medlemmar som tror att de ska kunna jobba fram till ordinarie pensionsålder.

Många arbetar i dåliga miljöer. Därför är det så viktigt för oss här inom politiken att lyfta fram de här frågorna. Hur ska vi klara framtidens välfärdsambitioner? Då måste vi se till att det finns en god arbetsmiljö som omfattar alla arbetstagare, hela arbetsmarknaden. Det behövs någonting som gör att vi kan plocka ihop den tudelade arbetsmarknaden, men då krävs det åtgärder. I vissa LO-yrken blir man pensionerad vid 55 års ålder.

Min fråga till ministern är vad hon tänker ta för initiativ för att se till att tudelningen försvinner eller blir mindre.

Anf. 82 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Det här är en fråga som engagerar regeringen och som engagerar mig väldigt mycket. Senast i går besökte jag Arbetsmiljöverket och pratade med generaldirektören och ledningsgruppen om olika möjligheter och risker som finns på arbetsmarknaden i dag och vad vi ser framför oss.

I Sverige finns totalt 342 000 olika arbetsställen registrerade. Jag vill understryka att de allra flesta arbetsgivare är goda arbetsgivare. Det är förstås också utifrån det som vi skriver lagstiftning. Men vi vet också att det finns de som missköter sig och som inte har människors bästa för ögonen.

Primärt är arbetsmiljöansvaret arbetsgivarens. Oavsett var man kommer ifrån omfattas man av arbetsmiljölagen. Arbetar man i Sverige omfattas man av arbetsmiljölagens regler.

Vi har en väldigt god tradition på den svenska arbetsmarknaden, den svenska modellen. Vi har en samverkan mellan arbetsgivare och fackliga företrädare och omfattande arbetsmiljö- och skyddsombudsorganisationer med uppemot 100 000 skyddsombud. Men det räcker inte för att stävja alla problem som finns. Vi måste få fler och bättre jobb. Vi måste få ett hållbart arbetsliv med individen i centrum som gör att man orkar, vill och kan arbeta till pensionen och gärna längre upp i åldrarna. Som jag nämnt här under tidigare interpellationsdebatter har vi en demografisk utveckling som betyder att vi måste försörja allt fler allt längre, och då behövs varje arbetad timme.

Det är viktigt att den lagstiftning vi har är bra, och Raimo Pärssinen håller med om att den är bra. Det är viktigt att det finns bra inspektioner och bra sanktioner mot dem som inte sköter sig. Det är också så att det i regeringens satsning på Arbetsmiljöverket måste till mer och bättre information till arbetsgivaren. Och som näringslivet säger ska det vara lätt att göra rätt.

Vid mitt möte häromdagen med Medlingsinstitutets generaldirektör kunde jag glädjande nog höra att det har blivit fler än 8 000 nya företag som täcks av kollektivavtal i Sverige, också det en positiv signal. Där får också miljöfrågorna en central roll.

Det behövs mer än det. Något som är viktigt, och som vi också genomför nu, är att se till att arbetsmiljökunskaperna ökar också bland elever i skolan så att de är förberedda när de kommer ut i arbetslivet. Därför kommer nu både grundskoleämnet och gymnasieskolämnet samhällskunskap att involvera arbetslivets villkor och därmed också arbetsmiljön. Också inom den högre utbildningen vill jag se fler utbildningsordnare som lägger in arbetsmiljökunskap som en del i sitt utbud. Vi kan se på tekniska högskolor, på Chalmers och KTH, att de kurserna är väldigt uppskattade och viktiga, för där sitter också våra framtida arbetsledare. De fyller en otroligt viktig funktion för att arbetslivet ska vara anpassat till arbetsmiljökraven.

Tidigare har man kanske fokuserat för mycket på de brister som män utsätts för i traditionellt manliga branscher som bygg och skog, som Raimo Pärssinen också är inne på. Men det finns andra och nya arbetsmiljörisker, inte minst i den psykosociala arbetsmiljön inom nya tjänstesektorer som växer fram, som vi måste ha koll på.

Jag blev väldigt glad när jag pratade med generaldirektören på Arbetsmiljöverket, därför att den beskrivning han gav var väldigt positiv. Han beskrev hur man börjar ”pinpointa” de största riskerna på arbetsmarknaden och att man där ska göra bra kontroller. Och inspektionerna har ökat med 35 procent per inspektör, också väldigt positivt. Man har numera också mer dialog och kommunikation med företagen och mindre av administration. Det går alltså åt rätt håll. Men vi ska hålla ögonen på dem som missbrukar systemet och som missbrukar människor, för det ska vi aldrig någonsin acceptera.

Anf. 83 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Låt oss börja med regeringens satsningar. Ansvarig minister står här och säger att nu satsar man. Varför skar ni bort 150 miljoner kronor på Arbetsmiljöverket? Varför tog ni bort var fjärde inspektör? Nu står hon här och säger att inspektionerna ökar. Det är jättebra. Det är klart att det är bra om det är många inspektioner. Men då blir frågan: Varför tog ni då bort så många? Ni har tagit bort 150 miljoner kronor, och nu står arbetsmarknadsministern här och säger att ni lägger tillbaka 50 miljoner. Ja, det är väl bra så då.

En annan sak som står i svaret är att ni satsar brett på nya metoder för en breddad tillsyn på flera arbetsplatser. Det har ni ju lagt i malpåse, det har ni skrivit bort. Det är inte sant det som står i svaret om de 24 miljonerna.

Åter till frågan. Det finns jättemånga skyddsombud. Men då blir min fråga: Blir det fler skyddsombud? Hur ser utvecklingen ut mellan åren, ministern? Ni började ju med att dra in pengar till utbildning av skyddsombud. Varför gjorde ni det om det är så viktigt med skyddsombud? Jag förstår inte logiken. Om inte ministern kan svara kanske Tomas Tobé kan förklara logiken i att ta bort resurser från dem som jobbar med att förbättra arbetsmiljöerna. Varför? Nu står arbetsmarknadsministern här och slår sig för bröstet och säger: Vi ökar ju resurserna. Vi ligger fortfarande dåligt till internationellt sett.

Hur ska man kunna utveckla detta? Jo, det krävs forskning. Men den slog ni sönder i småbitar. På Arbetsmiljöverket, som jag också har besökt, säger de att till och med de har svårt att hitta relevant forskning. Varför slog ni sönder forskningen, Hillevi Engström? Vad är det för logik?

Det finns så mycket som går på tvären. Retorik är en sak, men min fråga blir: Hur ska vi klara att i framtiden få ihop den alltmer tudelade arbetsmarknaden? Vad blir det för fler möjligheter för Arbetsmiljöverket att hitta de dåliga arbetsmiljöerna? Vad blir det för möjligheter till fler skyddsombud? Varför får inte regionala skyddsombud besöka fler företag? Allt detta syftar till att kunna klara den framtida välfärden och konkurrensen. Vi ska ha bra arbetsmiljöer. Vi ska höja den faktiska pensionsåldern för många grupper som i dag slits ut.

Men vad är svaret på detta? Vi ska se mer positivt på detta. Jo, det är klart att vi ska, men vad är det för åtgärder?

Handlingsplanen som vi ska debattera i kammaren under våren, vad innehåller den som är mer konkret och handfast? Det är inte mycket. LO och Metall som var med i en referensgrupp fick knappt vara med i matchen och föra fram synpunkter; de fick lyssna på er.

Frågan kvarstår: Vad ska ni göra?

Tittar man på Unionens arbetsmiljöundersökning är det de psykosociala problemen som växer. Bland Unionens medlemmar är det så mycket som 16 procent, och det är många människor, som inte får och kan ta ut fyra veckors semester i rad. Vad gör man åt det?

Har parterna fortfarande det fulla ansvaret? Vad tänker ministern göra?

Anf. 84 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Frågan om en god arbetsmiljö är viktig. Moderaterna och Alliansen har varit tydliga med att prioritera upp dessa frågor ännu högre på agendan under mandatperioden. Det är något som vi från arbetsmarknadsutskottet välkomnar.

Raimo Pärssinen lyfter upp många intressanta perspektiv i sitt inlägg. Låt mig dock börja med det som verkar vara huvudkritiken. Den nivå på anslag som Arbetsmiljöverket hade 2005 verkar vara parametern på om vi har en bra arbetsmiljö i Sverige eller en katastrofal arbetsmiljö. Ska man ha detta som utgångspunkt blir det underligt att Raimos eget parti, Socialdemokraterna, inte lägger fram förslag på det anslag som var 2005. I stället tycker man att det kan göras kraftiga besparingar jämfört med anslaget från 2005. Sanningen är att det skiljer 7 procent mellan Alliansens anslag till Arbetsmiljöverket och Socialdemokraternas.

Mer relevant och viktigt i Raimo Pärssinens inlägg var det som handlade om den tudelade arbetsmarknaden. Han beskrev mycket av det utanförskap som vi från Alliansen har försökt peka på.

Vi får en arbetsmarknad där allt färre klarar av att hävda sig och vara konkurrenskraftiga. Tidigare löste man mycket av detta genom att förtidspensionera människor och låsa in dem i arbetsmarknadspolitiska program. Man hittade ingen plats för dem på svensk arbetsmarknad.

Vi har från Alliansen börjat pröva andra metoder. Vi prövar med nystartsjobb och med att få fram fler lärlingsanställningar. Vi tror att RUT-tjänster kan skapa en väg in för människor som länge stått utanför. Vi tror att sysselsättning inom jobb- och utvecklingsgarantin är viktigt. Vi tycker dessutom att frågan om arbetsmiljö är så central att vi går in med extra stöd till anordnarna för att säkerställa att vi har en bra arbetsmiljö för dem som får sysselsättning.

Det övergripande målet är att vi måste få fler människor in i arbetsgemenskap och att vi får en bra arbetsmiljö.

Till arbetsmarknadsministern vill jag säga att en fråga som förtjänar att lyftas upp är hur en bra arbetsmiljö kan ses mer som ett konkurrenskraftigt medel på arbetsmarknaden för att kunna rekrytera medarbetare och också få konsumenter att göra aktiva val, det vill säga vilja stöda företag som ligger i framkant vad gäller arbetsmiljö.

Det är utan tvivel så att företag och arbetsplatser som erbjuder en bra arbetsmiljö har bättre produktivitet. Man upprätthåller över huvud taget en modell som vi i Sverige tycker är viktig.

På vilket sätt avser arbetsmarknadsministern att återkomma till riksdagen med hur vi kan få en bättre arbetsmiljö och få fler företag att ta ett ansvar och se att arbetsmiljön kan vara ett viktigt konkurrensmedel?

Prot. 2010/11:45
21 januari

Anf. 85 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Arbetsmiljön ser olika ut om man är kvinna eller man. Kvinnor har en sämre arbetsmiljösituation än män. Jag vet inte om jag ska skratta eller gråta när Tomas Tobé säger: Fler människor in. Men vad har man gjort under den borgerliga tiden? Jo, Sverige har fått 30 000 färre välfärdsarbetare. Det är just det kvinnor jobbar med. Det är inte bra för välfärden.

Vad har man gjort mer? Jo, man ser med stor iver till att vård och omsorg läggs ut på upphandling. Då är det inte behov eller bemanning som gäller utan det billigaste priset. Det företag som har den billigaste upphandlingen vinner.

Kvinnor tvingas ofta till detta. Jag möter många kvinnor ute på arbetsplatser som säger att de inget hellre skulle vilja än att ha en heltid, men de har en sådan arbetsmiljösituation att de inte orkar jobba heltid. Det är ett stort arbetsmiljöproblem som vi står inför och har stått inför en tid. Det måste man göra något åt.

Vad har den borgerliga regeringen gjort mer som inte har gynnat kvinnor och en bättre arbetsmiljö? Jo, ni lade ned ALI. Där hade man börjat titta på vad som var unikt för kvinnors arbetsmiljösituation. Man kan dock förstå att en borgerlig regering inte är så intresserad av det. I retoriken heter det att man värnar arbetsmiljön, men i praktiken blundar man, speciellt för kvinnor. Nästa skeende blir väl att det läggs ut till ännu lägre priser.

Vi ser den stress som finns ute i den offentliga verksamheten. Där har vi politiker ett extra ansvar. Undersköterskor får delade turer. Vi vet att vård och omsorg står inför ett stort rekryteringsbehov framöver. Vilka ungdomar vill i dag utbilda sig för att jobba där man slits ut i förtid och får en ofrivillig deltid. Vi vet också att deltidare är mer sjuka än dem som jobbar heltid.

Vad har den borgerliga regeringen bestämt? Jo, att om man blivit sjuk av sitt arbete ska man tvingas ut till heltid. Men om man är frisk och vill jobba heltid får man finna sig i att ha ofrivillig deltid. Det är en cynisk politik. Det handlar inte om att värna om arbetsmiljösituationen.

Fler människor in i välfärdssektorn är något vi socialdemokrater vill ha, Tomas Tobé.

Jag hoppas att Hillevi Engström ser till att även kvinnors arbetsmiljösituation tas upp och tas på största allvar. Annars står vi inför en stor arbetskraftsbrist. Och vi måste ha arbetskraft om vi vill ha en bra välfärd i Sverige.

Anf. 86 ISAK FROM (S):

Fru talman! Varje arbetsolycksfall, varje arbetsolycksincident, är ett misslyckande. Det är ett misslyckande och det kan vara en katastrof för den enskilde. Det är ett misslyckande och det kan vara en tragedi för arbetskamrater. Det kan vara det för företaget, och det är det definitivt för samhället.

När jag var ute på företag senast förra veckan berättade man att det har blivit bättre. Hörde ministern att jag sade "bättre"? Det har blivit bättre för de tillsvidareanställda. På företagen ser man att fler och fler hamnar i gråzonen. Fler och fler är bemanningsföretagsanställda. Fler och fler är visstidsanställda. Tyvärr tillhör fler och fler fas 3. Alltmer av den ordinarie verksamheten läggs ut på entreprenad, och entreprenörer tas in. De människorna hamnar i gråzonen. Det är riktigt som har sagts här att arbetsgivaren är huvudansvarig. Arbetsgivaren är också huvudansvarig för entreprenören.

Vi har de senaste åren sett ett flertal exempel på att människor har dött på sina arbetsplatser. Det har varit bemanningsföretagsanställda svetsare som har svetsat i stålverket i Luleå, i rötningsverket i Umeå eller

i någon av de två tre gruvor i Västerbotten som har omtalats den senaste tiden som har avlidit för att de inte har kunskap om arbetsmiljön och inte fått utbildning om arbetsmiljön. Det har heller inte varit det mest väsentliga när man blev antagen som entreprenör; det var priset som avgjorde. Vi möts av en gråzon som ökar. Samtidigt möts vi av minskade resurser till tillsynsmyndigheten.

Det finns faktiskt ett gott exempel. Jag kan lyfta fram Rönnskärsverket där Boliden har ett arbete som är värt att lyfta fram. På en stor tavla som möter besökarna talar man om hur många minuter det har gått sedan det senaste arbetsolycksfallet. Man har sett nyttan av att konkurrera med god arbetsmiljö. Så är det inte på alla ställen. Med en mer tudelad arbetsmarknad som vi har i dag krävs andra åtgärder.

Tomas Tobé förespråkar en politik där fler människor ställs i gråzonen och där fler människor inte kommer att kunna ta del av det arbetsmiljöarbete som görs på många håll. Vårt största problem i dag är ju att fler och fler hamnar i gråzonen med den moderata politiken.

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag måste replikera på att fler och fler hamnar i gråzonen. Nej, tvärtom. Fler och fler får chansen att komma in på arbetsmarknaden och lämna utanförskap och den ohälsa det medför att vara utanför arbetsgemenskapen. Vi vet att långvariga sjukskrivningar och utanförskap leder till att man blir ännu sjukare i andra sjukdomar. Vi försöker få en rutschbana in på arbetsmarknaden för dem som har stått utanför. Vi ser ut att ha lyckats ganska bra, även om vi inte är nöjda.

Jag kan hålla med Raimo Pärssinen om att vi ska ha bra arbetsmiljöer. Den statistik som finns visar positiva siffror. Dödsolyckorna minskar till en lägsta nivå. Arbetsolyckor med frånvaro har minskat i allt snabbare takt. Arbetssjukdomarna har minskat kraftigt; det är en halvering sedan 2004. Vi ser att sjukfrånvaron och arbetsohälsan har minskat sedan kulmen 2002–2003. Det är goda signaler.

Vi kan också titta på den senaste tidens rapportering från olika undersökningar av de fackliga organisationerna. Unionen lyfter fram arbetstidsfrågan. ST lyfter fram arbetsbelastningsfrågan. Arbetsgivarverket säger att de statligt anställda över lag är mer nöjda än andra. De har både meningsfulla, obundna och omväxlande arbetsuppgifter. GS säger att det finns en hög olycksfallsstatistik och att det är bekymmer med tunga arbeten i tryckeribranschen och träbranschen. LO lyfter fram funktionshinder.

Mycket av de problem som lyfts fram i undersökningarna är sådant som rör det interna arbetet inne på arbetsplatserna. Det rör arbetsorganisation och ledning och fördelning av arbete. Det är nog så viktigt, men det är en svår fråga för regeringen att gå in på enskilda arbetsplatser och leda och fördela arbetet. Det är till och med något som vi ska hålla oss utanför.

För mig som arbetsmarknadsminister är det viktigt att motarbeta och motverka för tidig utslagning från arbetslivet. Vi måste identifiera nya risker och se till att vi har ett hållbart arbetsliv hela livet. Vi måste höja medvetenheten och kunskapen om de här frågorna. Det gör vi genom att öka anslaget till Arbetsmiljöverket för informationsinsatser. Vi måste synliggöra att det är lönsamt – det är vinna-vinna – att satsa på en bra

arbetsmiljö. Det finns många förslag i handlingsplanen. Ett är att Arbetsmiljöverket ska kunna lyfta fram certifierade arbetsplatser tydligare. Vi kommer att ha konkurrens om arbetskraften. De ungdomar som kommer ut om några år kommer att kunna välja arbetsgivare i större utsträckning. Då kommer det att vara en viktig faktor – många gånger viktigare än lönen – att få utvecklande och omväxlande arbeten på en arbetsplats där man inte blir sjuk eller skadad.

Vi måste också förbättra det förebyggande arbetet. Där har vi en roll att fylla. Arbetsmiljöverket har fått i uppdrag att ta fram ett IT-baserat verktyg för att förenkla och stödja arbetet med riskhantering och riskanalys.

Det finns många nya hälsorisker i arbetslivet. En är hot och våld. På regeringens uppdrag driver Arbetsmiljöverket nu ett särskilt projekt. Inte minst inom offentlig sektor ser vi att många blir hotade på sina arbetsplatser. Det är naturligtvis något som vi måste sätta stopp för. Det är högt prioriterat. Det är också viktigt med en dialog mellan arbetsmarknadens parter. Jag har ett möte inplanerat med dem för att närmare behandla de här frågorna.

Det finns mycket att göra, men det är fel att peka på att det går åt fel håll, vilket jag tycker att Raimo Pärssinens interpellation andas.

Jag följer den här frågan oerhört noga. Det här är avgörande för arbetslinjen. Om vi ska lyckas få in alla dem som står utanför i dag måste arbetslivet vara tillåtande och välkomnande.

Anf. 88 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Tack, ministern, för debatten!

Jag har några kommentarer. Tomas Tobé försöker, i vanlig ordning, blanda bort korten. Vi pratar om arbetsmiljö, då pratar han nystartsjobb. Det har han försökt förr. Vi vet att Tomas Tobé och Moderaterna i arbetsmarknadsutskottet inte har någon politik när det gäller arbetsmiljöfrågorna. Det är bara tomma ord.

Vi har diskuterat fas 3 tidigare i dag. Jobba själv gratis någonstans, Tomas Tobé, där du inte är värderad. Du får inte ett öre, utan du blir anvisad att vara där i två år. Känn hur det känns.

Jag frågade hur vi får fler skyddsombud. Är det enbart en fråga för de fackliga organisationerna? Det svarade inte ministern på. Hur kan man ordna så att Arbetsmiljöverket får bättre befogenheter och kontroller?

Ni har brutalt skurit ned på Arbetsmiljöverket. Jag har inte förväntat mig någon kommentar från ministern om varför ni gjorde det. Ni slog sönder den världsledande forskningen om arbetsmiljö. Varför gjorde ni det? Vi får inget svar. Varför drog ni ned på pengarna till skyddsombud? Vi har inte fått något svar på det. Det kommer förhoppningsvis i den sista rundan.

Analysförmågan hos Arbetsmiljöverket är i princip borta. Det kommer så många nya EG-direktiv och man hinner inte med. Det är ni som har skulden för det.

Låt oss fortsätta att lyfta fram arbetsmiljöfrågorna för att kunna vinna konkurrensen i framtiden och se till att det i Sverige finns endast goda arbetsplatser.

Anf. 89 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Jag vill också tacka arbetsmarknadsministern, interpellanten och övriga debattörer för en intressant och bra debatt.

Jag försökte lyfta fram något positivt i interpellantens inlägg. Jag tyckte att det var intressant att Socialdemokraterna ändå började beskriva en av de utmaningar som vi har på arbetsmarknaden med att alla inte får plats i arbetsgemenskapen. Detta har vi sett under en lång tid. Det är också nära kopplat till att kunna erbjuda en bra arbetsmiljö.

Därför är det intressant att diskutera vilka åtgärder vi behöver få på plats för att vägarna in på arbetsmarknaden ska vara så öppna som möjligt och för att vi samtidigt ska kunna säkerställa att det finns en bra arbetsmiljö – konkret när det gäller fas 3. Jag har inte sett något förslag från Socialdemokraterna om att man erbjuder en högre ersättning. Jag har egentligen över huvud taget inte sett något alternativ från Socialdemokraterna. Jag hör att man är missnöjd, men man erbjuder ingen annan politik. Det finns en hemläxa att göra om man ska fortsätta att framföra denna kritik i samma höga debatten.

Fru talman! Vidare blir jag anklagad för att stå bakom en politik som inte erbjuder någon som helst politik för arbetsmiljön. Det kan finnas anledning att vara aningen mer ödmjuk. Vi ger Arbetsmiljöverket 591 miljoner för 2011. Vi återkommer inom kort från regeringen med en handlingsplan för arbetsmiljön.

Statsministern har varit tydlig i sin regeringsförklaring med att detta är en viktig fråga för Moderaterna och för Alliansen.

Jag ser fram emot att lyfta fram arbetsmiljöfrågorna mer under denna mandatperiod. Från arbetsmarknadsutskottet kommer vi att följa detta noga. Vi vill efter denna mandatperiod kunna konstatera att vi har tagit ytterligare steg för att säkerställa att Sverige ligger i absolut högsta världsklass när det gäller arbetsmiljön på svenska arbetsplatser.

Anf. 90 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Ett hållbart arbetsliv är någonting som vi socialdemokrater verkligen vill ha. Men när vi tittar på hur man skadas i arbetslivet ser vi också där stora skillnader mellan kvinnor och män. Om vi tittar på de arbetsskador som ska godkännas eller inte framgår det av en TCO-rapport att män får 22 procent av arbetsskadorna godkända och kvinnor 11 procent. Ändå vet vi att kvinnor har en många gånger tuffare arbetsmiljö.

Vi ser också vad som växer fram i och med den privatiseringsiver som borgarna har. Vi ser att det har blivit tystare arbetsplatser. Man är rädd för att yttra sig över saker och ting som inte är bra för arbetsmiljön. Man ser att det är stora brister när det gäller att få in en vikarie. Det är ständig underbemanning på många arbetsplatser. Man har ett alltför dåligt inflytande och en för dålig delaktighet i sin egen vardag på jobbet, vilket vi vet inte är bra för arbetsmiljön och för den egna hälsan.

Vi vet att många som jobbar deltid jobbar under den tid som det är som stressigast. Vi vet också att många av dem som jobbar deltid hoppar över raster för att det inte går att få ihop tiden.

Vi vet också att utbildningsnivån och intresset hos arbetsgivarna när det gäller arbetsmiljön inte är tillräckligt.

Tomas Tobé sade att regeringen satsar. Men om man tittar på plus-sidan måste man också titta på vad man har tagit bort tidigare. Det går alltid att tricksa och fixa i statistiken, men man måste titta på helheten i fråga om vad ni har velat med arbetsmiljön och i fråga om vad ni har gjort och inte gjort.

Anf. 91 ISAK FROM (S):

Fru talman! Om tillsynen över arbetsmiljön ska kunna upprätthållas på ett tillfredsställande sätt måste det finnas en myndighet som övervakar att arbetsgivarna tar sitt arbetsmiljöansvar och bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

Fru talman! Borgerliga politiker lyfter ofta fram forskningen och att den ska förstärkas, vilket är intressant. Vi delar denna syn. Men när det handlar om forskning inom arbetsmiljö är det inte lika intressant.

Nästan direkt efter valet 2006 lade man ned Arbetsmiljöinstitutet. Det i sig har fått konsekvenser. Det innebär att värdefull forskning inom arbetsmiljöområdet har splittrats och försvagats. Det innebär att den samordnade forskningen inom arbetsgivarorganisationen när det gäller ergonomi, belastningsskador, fysiska och kemiska hälsorisker i stort sett har försvunnit. Detsamma gäller Arbetslivsinstitutets utbildningar till exempel för personal inom företagshälsovården och för fackligt förtroendevalda.

Detta har också gjort att det på sina håll i företag är svårare för skyddsombuden att gå kompletteringsutbildningar. Det har blivit betydligt svårare, och på flera håll slirar också arbetsgivaren innan man skickar i väg skyddsombud på nyutbildning. Detta får konsekvenser framgent.

Fru talman! ILO rekommenderar en inspektör per 10 000 anställda. Vad vi kan se nu har Sverige 0,7 inspektörer per 10 000 anställda. Tycker inte arbetsmarknadsministern att Sveriges löntagare förtjänar minst det som ILO rekommenderar?

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar mina meddebattörer för bra debatter.

Ann-Christin Ahlberg tar upp en viktig fråga som jag verkligen vill förtydliga och som gäller ojämlikheten och ojämställdheten i fråga om beviljande av livränta. Det är en mycket viktig fråga som har lyfts fram och där man kan se att det är ojämställdhet. Det är någonting som vi tar allvarligt på. Därför har vi gett Inspektionen för socialförsäkringen i uppdrag att granska arbetsskador ur ett jämställdhetsperspektiv. Vi har också tillfört medel för mer forskning om vad detta som gäller kvinnors ohälsa och skador beror på.

Förklaringen kan vara och är troligtvis att man inte har kunskaper för att kunna bedöma kvinnors skador på samma sätt eftersom de inte är lika synliga från utsidan. Kapar man några fingrar i en maskin syns det, medan kvinnor drabbas av belastningsskador om de exempelvis har jobbat många år inom äldreomsorgen som undersköterska. Kvinnors skador är då inte lika lätta att koppla till arbetet och bedöma dem som arbetsskador. Men där måste vi göra mer. Jag delar helt den uppfattningen. Och det görs mer, och det tas på allvar.

Arbetsmiljön är en prioriterad fråga eftersom det är grunden i arbetslinjen så att fler ska kunna komma in, vara kvar, utvecklas och jobba längre upp i åren. Då måste vi stödja detta genom en bra arbetsmiljö.

Jag är mycket nöjd med det förändringsarbete som har skett inom Arbetsmiljöverket. Ibland kan det vara så att en kris, som det förstås är när man gör stora neddragningar, leder till att man måste tänka nytt och tänka annorlunda och effektivisera sin verksamhet.

Att inspektörerna nu gör 35 procent fler inspektioner per person är fantastiskt. De har också en bättre kommunikation för att kunna jobba förebyggande.

Vi gör alltså många olika saker. Arbetsmiljön är och kommer att vara en prioriterad fråga. Jag tror inte att allting var bättre förr. Jag tror att man ständigt måste förbättra och se över dessa institutioner så att alla personer som går till arbetet varje dag inte ska behöva vara rädda för att skadas, förolyckas eller bli sjuka. Det är grunden i själva arbetslinjen.

Jag tackar för debatten och önskar er en trevlig helg.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

EU-dokument

KOM(2010)776 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om förfarandena för den kontroll av Europols verksamhet som Europaparlamentet utför under medverkan av de nationella parlamenten

KOM(2011)8 Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/71/EG och 2009/138/EG med avseende på befogenheterna för Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten

13 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 21 januari

2010/11:153 Kulturskatten Österbybruk

av *Agneta Gille* (S)

till kultur- och idrottsminister *Lena Adelsohn Liljeroth* (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen 25 januari.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2010/11:45
21 januari

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 januari

2010/11:239 Finsktalande personal till vård och omsorg

av *Raimo Pärssinen* (S)

till statsrådet *Maria Larsson* (KD)

2010/11:240 Uppföljning av Reykjavikdeklarationen rörande yttrande- och informationsfrihet

av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)

till kultur- och idrottsminister *Lena Adelsohn Liljeroth* (M)

2010/11:241 Åtgärder i fråga om kreditgivning

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till justitieminister *Beatrice Ask* (M)

2010/11:242 Regeringens redovisning av Sveriges helikopterförmåga

av *Åsa Lindestam* (S)

till försvarsminister *Sten Tolgfors* (M)

2010/11:243 Postens biluthyrning

av *Eva Flyborg* (FP)

till statsrådet *Peter Norman* (M)

2010/11:244 Nedskärningar av pottor i den nationella planen

av *Stina Bergström* (MP)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

2010/11:245 Informationsmedel från biståndsbudgeten

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till statsrådet *Gunilla Carlsson* (M)

2010/11:246 Ungern

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till statsrådet *Birgitta Ohlsson* (FP)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 januari.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 20 januari

2010/11:216 Tunisien

av *Bodil Ceballos* (MP)

till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

2010/11:227 Tunisien

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

den 21 januari

2010/11:220 Undersökning av hedersmord på EU-nivå

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

2010/11:224 Ekologiska mjölkbönder

av *Christer Engelhardt* (S)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2010/11:225 Grisnäringens konkurrenskraft

av *Christer Engelhardt* (S)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 januari.

16 § Kammaren åtskildes kl. 13.49.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 5 §
anf. 37 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 78 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från justitieutskottet.....	1
2 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen	1
3 § Svar på interpellationerna 2010/11:101, 129 och 135 om rekryteringsproblem och kompetensbrist.....	1
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	1
Anf. 2 GUNILLA SVANTORP (S)	3
Anf. 3 YLVA JOHANSSON (S).....	4
Anf. 4 MARIA STENBERG (S).....	5
Anf. 5 TOMAS TOBÉ (M)	6
Anf. 6 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	7
Anf. 7 GUNILLA SVANTORP (S)	9
Anf. 8 YLVA JOHANSSON (S).....	10
Anf. 9 MARIA STENBERG (S).....	11
Anf. 10 TOMAS TOBÉ (M)	12
Anf. 11 ISAK FROM (S)	12
Anf. 12 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	13
Anf. 13 GUNILLA SVANTORP (S)	14
Anf. 14 YLVA JOHANSSON (S).....	15
Anf. 15 MARIA STENBERG (S).....	15
Anf. 16 ISAK FROM (S)	16
Anf. 17 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	17
4 § Svar på interpellation 2010/11:141 om hotade spelregler på arbetsmarknaden.....	17
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	17
Anf. 19 YLVA JOHANSSON (S).....	18
Anf. 20 ABIR AL-SAHLANI (C).....	19
Anf. 21 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	20
Anf. 22 JOHAN ANDERSSON (S).....	21
Anf. 23 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	21
Anf. 24 YLVA JOHANSSON (S).....	22
Anf. 25 ABIR AL-SAHLANI (C).....	23
Anf. 26 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	24
Anf. 27 JOHAN ANDERSSON (S).....	24
Anf. 28 EVA-LENA JANSSON (S)	24
Anf. 29 TOMAS TOBÉ (M)	25
Anf. 30 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	26

Anf. 31 YLVA JOHANSSON (S)	28
Anf. 32 EVA-LENA JANSSON (S)	28
Anf. 33 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	29
5 § Svar på interpellation 2010/11:142 om anordnare av fas 3	29
Anf. 34 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	29
Anf. 35 JOHAN ANDERSSON (S)	30
Anf. 36 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	31
Anf. 37 JOHAN ANDERSSON (S)	32
Anf. 38 EVA-LENA JANSSON (S)	33
Anf. 39 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	33
Anf. 40 JOHAN ANDERSSON (S)	34
Anf. 41 EVA-LENA JANSSON (S)	35
Anf. 42 RAIMO PÄRSSINEN (S)	35
Anf. 43 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	36
Ajournering	36
Återupptagna förhandlingar	36
6 § Svar på interpellation 2010/11:131 om genusperspektiv på arbetslivet	37
Anf. 44 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	37
Anf. 45 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	37
Anf. 46 EVA-LENA JANSSON (S)	38
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	39
Anf. 48 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	40
Anf. 49 EVA-LENA JANSSON (S)	41
Anf. 50 RAIMO PÄRSSINEN (S)	41
Anf. 51 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	42
Anf. 52 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	43
Anf. 53 RAIMO PÄRSSINEN (S)	43
Anf. 54 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	44
7 § Svar på interpellation 2010/11:132 om missgynnande av kvinnor med funktionshinder	44
Anf. 55 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	44
Anf. 56 KERSTIN NILSSON (S)	45
Anf. 57 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	46
Anf. 58 KERSTIN NILSSON (S)	46
Anf. 59 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	47

8 § Svar på interpellation 2010/11:133 om nya initiativ i arbetsmarknadspolitiken.....	47
Anf. 60 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	47
Anf. 61 PATRIK BJÖRCK (S)	47
Anf. 62 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	49
Anf. 63 PATRIK BJÖRCK (S)	50
Anf. 64 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	51
Anf. 65 PATRIK BJÖRCK (S)	52
Anf. 66 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	52
9 § Svar på interpellation 2010/11:134 om ersättning under arbetslivsintroduktion och behov av statistik.....	53
Anf. 67 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	53
Anf. 68 GUNVOR G ERICSON (MP).....	54
Anf. 69 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	55
Anf. 70 GUNVOR G ERICSON (MP).....	56
Anf. 71 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	57
Anf. 72 GUNVOR G ERICSON (MP).....	57
Anf. 73 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	58
10 § Svar på interpellation 2010/11:136 om behov av arbetsmarknadspolitik som ger jobb	58
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	58
Anf. 75 ISAK FROM (S)	59
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	60
Anf. 77 ISAK FROM (S)	61
Anf. 78 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	62
Anf. 79 ISAK FROM (S)	62
Ajournering.....	62
Återupptagna förhandlingar	63
11 § Svar på interpellation 2010/11:138 om arbetsmiljö	63
Anf. 80 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	63
Anf. 81 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	63
Anf. 82 Arbetsmarknadsminister HILLEVI	
ENGSTRÖM (M).....	64
Anf. 83 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	66
Anf. 84 TOMAS TOBÉ (M)	67
Anf. 85 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	67

Anf. 86 ISAK FROM (S).....	68
Anf. 87 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	69
Anf. 88 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	70
Anf. 89 TOMAS TOBÉ (M).....	71
Anf. 90 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	71
Anf. 91 ISAK FROM (S).....	72
Anf. 92 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	72
12 § Bordläggning.....	73
13 § Anmälan om interpellation.....	73
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	74
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	74
16 § Kammaren åtskildes kl. 13.49.	75

